

... rones ... **A** ...
... **M** ...
... **M** ...
... **I** ...
... **E** ...
... **H** ...
... **E** ...
... **P** ...
... **E** ...
... **G** ...
... **S** ...
... **E** ...
... **H** ...

4, 131 / 9048

II / 131

I.

II.

III.

III.

V.

VII.

VII.

IX.

X.

XI.

XII.

2
AUGUSTI
GYMNASII GÖRLICENSIS
PALAESTRA

ORATORIO-POETICA,

^{b. c.}
EXERCITIA ORATORIA
ET POETICA,

publicè,

nunc in Perorantium Cathedra, nunc in
aliquo peculiari Pegmate, nunc in

Theatro Scenico,
Florentissima Juventutis Scholasticae Corona
Gymn. Görl.

infra

Doctrina instaurata ac recognita

SEXENNIIUM,

et quod excurrit,

AUDITORIBUS aequè ac SPECTATORIB,
ERUDITIS,

MODERATORE

M. CHRISTIANO FUNCCIO,
RECT. GÖRLIC.

pleragq̄ à ppò l̄s sò ~~uatos~~, ut Gr. amat libri,
et ex prompta memoria,
exhibita.

TOMUS III TIUS

ALICHIATI

GYMNASII GÖRLITZENSIS

PALASTRA

ORATORIO-POETICA

EXERCITIA ORATORIA

ET POETICA

Faint handwritten text in German, likely a library inventory or acquisition record.

SEXENNIVM

AUDITORIBUS SPECTATORIBUS

ERUDITIS

MODERATORIBUS

M. CHRISTIANO FINCKIO

RECTORI GÖRLIC

Faint handwritten text at the bottom of the page.

TOMUS IIIIUS

ACTUS DECLAMATORII S.
SALUTATOR.

Ad
AMPLISS. REIPUBL. GÖRL. ORDINEM.

Dum Vos, Carissimi inclutæ hujus Urbis Soles,
literario hoc ludo, tanquam in parvo quodam
be, properè jam orti nobis estis: vel ipsa hæc no-
ta, quæ oculis vestris usurpatis, novam repente
sem hauserunt ingenia. Fulgor ipsis obortus est,
non alig, quam qui coruscantibus latè per superi-
hoc Acroaterium radiis viam ad Vos vestramq;
nevolentiam patefaceret. Sic scilicet, quocunque
agna mentes divertunt, copiosa luminum eas
circumstat copia: adeoq; et novum ipsa locis
nimbibus invehunt orientem. Etiam nos mino-
Aquilas, quæ intra hæc primo inclutis forma-
ac firmandæ Adyta in Spei publicæ Solem
ducamur, Lux vestra afflat et recreat: etsi
ix oborta, vix delibata, in quendam prematuro
cessu properet Occasum. Sed juvat, juvat in
transcursu quoq; vel obiter tantum delibare
nem, quam tanta Vobis mens, mens rerum

provida, ipsaq; et literarum gloria innutrit
circumfundit. Iuvat usq; sacro hærere vultu
raroy, hoc spectaculo pascere oculos: quibus
plausum splendidas hodiè, quibus et ad emula-
nem illustres exhibetis Scenas. Pridem om-
nò in vestra virtutis admirationem nos
civistis: quumq; et Reipubl. hujus Regime-
prudentia civilis suffragium Vobis ingesse-
nos certè favoris vestri mole ita obruistis
ut succumbere oneri huic cogamur. Quid
rum ergò: si nostra observantia et in sero
hoc rerum vestrarum statu Vobis elucescat
et in turbido quoq; enitescat, neq; unquam
Vos Patres Patrie benignissimos fluctuet.
ne ullam moram mea hæc injiciat Oratio
quam tenerrimæ vestra aures vix paterentur
Vos iterum abire abhinc tantisper patienter
donec saluum et incolumem gremibet Vestris
quod votis calentibus omnes ac singuli exopta-
mus, redire videbimus. Ibitis Vos quidem,
Epitogus suum ILICET pronunciat, ibi
quò Boni publici impellit ardor: sed abere
votis animisq; prosequemur: ut Vos digni
meritis, votis omnium non impar comitetur

FELICITAS.

ACTUS DECLAMATORII S.
GRATULATORIS.

113

IN TUATIA NATALIS
DAMIANI.

Puderet me-Christe, esse nos hodie facundos: cum
Deus ipse sit infans. Imo nec elaborata, si gra-
vanda esset, in dicendo nobis saperet matu-
ritas: quum Deus ipse puer sit. At tamen nec
linguas nostras verborum dedecet Acritas:
& uteris Virginis VERBUM peperit. Libet er-
go in verba linguas relaxare: etsi Verbum illud,
Caro factum est, fasciis adstringatur. Ecce
Vos, Vos Viri omnium Ordinum Honoratissi-
mi quot in hoc Musarum (Caritumq) domicilio
confluxistis, tanto, quo nos prope oppri-
tis, benevolentia ac favoris vestri pondere, gra-
tulum vocem exprimitis: ut humanitatis iura,
quo in carne humanitatem jam jam profiten-
tibus, haud vacet transgredi. Novus utiq; hic
Viator, Viator-Dei, terrenum qui arripuit iter,
nam ad Vos, Audiat. Venerandi, nobis viam in-
dicat. Novus hic Sol, Sol iustitia, nos umbras,
quae gaudiorum luce perfusus, quod sospites, quod
consumes certare Vos liceat, Vobis heric sinit.
utinam sapius hic Vobis recurrat dies, qui
serenitatis auctor, alium in nocte media
Sollem, & Vos totidem nobis Soles hodie protulit,
ut presentes in Auditorio hoc videmus. Non
enim ego auguror (nam & Tullium auguria non de-
cebant) quum inter illa fortunata noctis prodi-
gia adeo Lucis prodigium ortum sit Lumen
serenius ~~Vobis~~ serenum existat, neq; alios,
si illustres, qui orientur posthac, promittat di-
ciant igitur ad tanta lucis exortum quavis

Gott götlich zuvorneben. Geben wir Vorzug:
 daß es nicht allein diese liebe Stadt vor allem
 Wohl und Erhalten zuvörderst befraget, und ein
 solches Wohl frucht, Dreyen und Dreyenheit
 götlich angehet; sondern auch insbesondere in
 der hochachteten und hochachteten Herrn Stadt-Richter
 mit den Dingen seiner köstlichen Vorzüge den
 Inhalt angesehen, daß alle Ihre löbliche Herrschafft
 mit gutem Effect abzugeben, die Laichman
 Religion im Erhaltung erhalten, Baricht und Er-
 richtigkeit in ihren unterrichteten Dürff gehalten,
 Dreyen und Dreyenheit in gutem Wohlstande be-
 halten, und alle Subjekt, nach Gott zu Ehren,
 durch die zuvördersten Gesellen, Kirchen und
 Schulen zu gutem Aufwachen, hat gewissen Dürff,
 köstlich und Hoch gehalten worden. Es haben wir
 auch Ignaz v. d. R. hochachteten Dreyenheit,
 gratuliren, Vorzug. Vorzüge haben wir Ignaz,
 so wohl erhalten Dreyenheit lange götlich
 Glück zuvördersten und Dreyenheit. Gott der All-
 mächtige wolle diese und andere Dreyenheit
 Ignaz insgesamt, also jedem insbesondere,
 ein gesundes, ein fried- und freundliches, ein
 köstliches und gesundes Jahr geben lassen,
 köstlich verhalten: daß die noch viel folgende
 bey solchem köstlichen Wohlstande wahr-
 nehmen mögen. Da wir aber also in der köstlichen
 Dreyenheit verhalten, daß, nachdem der Herr
 Gott die, Hochachteten, mit allem Dreyen Zeit
 götlich erfüllt, es aber die auch in köstlichen
 damit, wie mit einem Dreyen angehalten
 werden, wollen wir dannoch nicht unterlassen,

andissimum omnium admirandorum Admirandum est!
 enim DEUS hic benedictus est in secula; qui in utero
 humanam naturam assumpsit: unigenitus DEI Filius,
 DEI Altissimi hic est, qui verus homo natus. Tria, in
 Bernhardus, verè Caravallensis apis, quum solà Jedu
 sine Magistris maximos in literis progressus fecisset,
 et ipse Doctor evasisset, singulariter mirabi
 et mirabiliter singularia in Christi Incarnatione sunt.
 alia nec facta sint unquam, nec amplius super terram
 futura. Conjuncta quippe sunt, pergit D. Pater,
 invicem DEUS et homo, mater et virgo, id quod in eter
 non fiet. Conjuncta sunt fides et cor humanum.
 admirabiles Coniuncturas! Juvenes et virgines vel mille
 libus mori elegerunt: quàm ad momentum horula ab
 recedere fide. Benè loquitur Caravallensis Abbas,
 utur ad rem presentem appositè Venerandus Pater.
 ale mihi verè hanc, Vener. Auditores, veniam Vobis for
 non molestam, mihi gratam et acceptam: ut, dum
 humana obstupescit et magnitudinem tanti My
 fateri cogitur, Philosophorum filios ordine suo
 vocem, isdemq; ejusdem mysterii scrutationem injun
 . Savvasor, inquit magnus Stagira Alumnus,
 idon. Sed quid mirationem et fervorem discen
 excitare majorem deberet: quàm, ubi DEUM ho
 nem factum esse, percipitur? Na enim, quum oes
 scire desideremus, abstrusissimas quoy res scruta
 VER

zi nulli dubitamus: crescitq' & semper nobis eò magis
endi desiderium, quò abstrusior nobis res scrutanda offertur.
Cho igitur adeste, adeste Philosophorum filii admiraturi!
zimatari adeste! Adeste primùm boni vos Grammatici
eptiis aliarum quaestionum relictis, uni huic quaestioni, cui
Aoyos, toti mundo incognitã ratione Titium DEI nolet,
te: sed & verborum superveniendi & adumbrandi emphasi
proprietas, quam non satis assequi possumus, è Textu
eruite! Adeste Oratores, adeste Poetae, atq' leves
hederas, quibus tempora cinxistis, spernentes, disertis
non hominem humani corporis artus induisse, & vi
minem non hominem, imò adhuc eundem ad dextram
Patris pendente vivere, in soluta alii, alii in ligata oratione
edifferite! Adeste Logici, atq' decempeda rationis
terminorum disparatissimorum de se invicem prædicati
in quã tamen nullus, neq' essentialis, neq' accidentalis inter
jectum & Prædicatum intercedat nexus, metimini!
Metaphysici, & de principio, quod in plenitudine temporis
cipiatum factum est, deq' infinito, quod in tempore
finitum, anxie disquirite! Adeste, qui natura
Fideliter hodie scrutamini, Physici, inq' tot sententiarum
vortis, quibus ferimini, de foetu, sine virili semine in
virginis concepto, de virginei sanguinis massa, à pe
torum sordibus mundata, deq' naturis duabus, in
personam supra naturam ordinem unitis, disceptate

a discendi studio sic dicti Mathematici. Specialim
 Arithmetici, et admiratione defixi, in uno duo,
 quibus unum, h. e. in una duas naturas personam, inq[ui] du-
 unam personam naturis mihi numerate! Adeste de-
 specialim vos Geometra qui ad eò melius mensurandum
 terrar[um] Globum, ad eò penitus locorum distantias cog-
 ingenuam vestram adhibere soletis artem, dumq[ue]
 vestris auditis, quod fragilis caro in utero materni
 virtutem Altissimi, quæ universa ambit, omnia
 omnia excedit, cinctam q[ui] inclusit, longitudinem
 brevitate, latitudinem in angustia, altitudinem in humi-
 profunditatem in plantis mihi mensurate! Adeste
 in super, qui in Mathematicorum choro non infimi estis,
 Astronomi, et, quamvis clarum coeli colorem, lunar[um] et
 ortum alias non multum miremini, Idus tamen,
 in Festorum omnium Metropoli, Natalem Christi
 Magis in Oriente objiciebatur subito, paulo penitus
 exemplamini, hujusq[ue] diurnum nocturnumq[ue] motum ex-
 mihi definite. Adeste specialim e Mathematico-
 Scholâ Geographi, quorumq[ue] alias in Orbis descripti-
 Nilum, Gangem, Rhenum, Rhodanum, Eridanum,
 Tanisim aliosq[ue] item fragrans fluvios tenuissi-
 lineolis; Romam, Constantinopolim, Olisibonam, Lon-
 Lutetiam, Coloniã, Gandavum, Viennam a-
 urbes potentissimas exiguis punctulis designare

Soleatis, natalem mihi Christi urbem, tanquam urbem
maximam, quae minima tamen omnium urbium Iudae
ignō punctulō, causam & insuper rei addituri, designate!
adeſte ex altero Philoſophorum genere Ethici! Adeſte,
radexum hoc Ethicum, Summa felicitas infeliciffima
in his terris facta est, unō ore mihi explicate! Adeſte
Politici, atq; inter arcana vestra hoc ponite: quod Cyrenae
imperio Augusti morem gerens, Mariam in locum
nātū destinatum manu q̄ duxerit! Sed & tanquam
arcanum reputate hoc: quod Augustus ac Herodes,
in nati Pueri curis apothecam, in fasciis libertatem
cunarum agitatione veram quietem aeternamq; pacem
querere potuissent, Magos tamen in religioſa indagatiōe
anteire noluerint! Tandem & vos Historici celeriter
ſu adeſte, atq; ipſi in Faſtis & Annalibus vestris non tam
quod Augustō. Monarchā mundi imperante, Puer nātus
qui Abrahamō antiquior fuerit, annotate, quā cruce
hanc legendibus historicam figite: Ortam eſſe olim ortum
omnium, Genitoremq; hominis fuiſſe in germine, lucemq;
tū ex virgine, qui omnibus hominibus eam indufferit, au-
piſſe. Ecce autem neminem Ego video, qui veniat: ne-
nem, qui respondeat, qui dicat, quid ipſe ſentiat, audio.
te enim omnes obſtupuerunt: forte obſtupuerunt ſinguli
praeg; nimio hoc mentis ſtupore nihil quicquam reſpon-
poſſunt. Ita ſcil. eſt: quod omnes muſſent Fidei hoc miſ-

Philosophi, quod musitent id singuli. Imò dum mirari heic
oportet, non rimari,

Obstipo capite, et figentes lumine terram,
Murmura nunc secum et rabiosa silentia rodunt,
Nunc ex porrecto trutinantur verba labellò.

exim, si ipsi Angeli, principes omnino creaturae, magnū
Mysterium sicuti Dominicae Mysteriorum satis comprehendere neque-
rent, qui Philosophi, quamquam acutissimi, id comprehenderent, ac
satis mihi facerent. Interim verò unus heic, si in fi-

testimonium advocabitur, ipse et respondere jubebitur, re-
spondebit loco omnium D. Paulus. D. Paulus Philoso-
phorum omnium, Doctarum et Oratorum loco respondebit. Re-

spondebit Doctor et Ductor Gentium optime, respondebit expe-
ditissime. Et quidni ex voto Tarsensis responderet Apostolus?

auditus namq' is non tantum in omnibus Orationum et Grae-
cum literis ac scientiis erat, sed et in tertio coelo ἐξῆλθεν
signata audiverat. Hic Dei, inquam, Viri mihi respon-

debit, et ita quidem ipse respondebit: ut mirabiliter singulare
et singulariter mirabile, imò admirandissimum Fidei My-
sterium Incarnationis ac Nativitatis Domi-

ni, venerandum, nunc per certissima ac indubitata rei
assereret; nunc triplici amplificatione commendat;

sex distinctis exurgens καὶ ἐποδείξεβι , h. e. signis
demonstrationibus, probet atq' confirmet. Quid? quod et ita
Apostolus responsurus sit, ut ubiq' ad Gentilium, nominatim ad

causina mysteria, tacita quãdam Antithesi ac compa-
ratione, ab imò ad supremum usq' per medios gradus gradum

procedendo alludat. Adest igitur D. Vir, & quid, qualem
quantum incarnationis ac Nativitatis Dominicae sit My-
nobis responde! Sed ecce adest Legatus Gentium; adest ipse ad
dendum paratus. Audiamus nos beatissimum ex Apostolorum
ro Apostolum, Orbis Magistrum & Doctorem à coelo
Doctorem in tertium coelum erectum, divinò spiritu ple-
omni virtute ornatissimum, exemplar & Ideam omnis sancti-
moniae, audiamus. Ita autem ille in lingua sua authen-
tica & quodammodo quærens quæ est tò τῆς ἐνθε-
Μουσίου. ΘΕΟΣ ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαίω-
σεν ἑαυτὸν, ἐγέννησεν ἑαυτὸν ἐκ πατρὸς, ἐγενήθη ἐκ
scōth ἐν κόβω, ἀνεδείχθη ἐν δόξῃ. Latine hæc
ba sic interpretari licet: Et magnum est citra controversiam
Pietatis Mysterium: DEUS apparuit in carne, plenè
in spiritibus, visus ab Angelis, prædicatus inter Gentes, creatus
in mundo, sursum assumptus in gloriam. Quid ergo! Nil
plius possum mea temperare lingua, quò minus in excelsis
tionem hanc erumpat: O verba ad omne ævum optimam
mnum hominum commendatione transferenda! O ver-
omnium hominum auribus quæ quotidie insonent intonant
per omnes terras, dignissima! Digna me-Christe tantum
Apostolo verba: verba digna optimo voluntatis divini
Sunt interprete! Dum verò nullum aliud heic, quam
gulariter illud mirabile & mirabiliter singulare in-
onis ac Nativitatis Dominicae Mysterium describitur
non incongruens sanè, sed tempori huic maximè con-

opus: Si filio ac stylo prolixiori è laudato D. Pauli Texte
 noster Actus Declamatorius, Declamatorius, in-
 hic facer de admirandissimo illo Nativitatis Dominicae
 Actus educatur & provehatur. Quin Ego potius
 mihi persuadeo: ut in eo majori noster, ratione Argumen-
 aliis alioqui sat dignus, dignatione futurus sit ACTUS, at-
 que ipse auscultantium aures mereatur. Et quidni
 auscultatione dignissimum foret: quod ex divinissimo ipsius
 Oratoris ore effluxit, latiorque deinceps filio ac stylo ad du-
 illius diducatur ac provehetur? Ut autem de tota Vobis, Ven.
 Actus nostri serie atque ordine maturè constet: ecce ego,
 pace vestra fiat, brevem dabo Cenchum. Primum nempe De-
 clamatorum Apostolicam tremendi Mysteriorum asseverationem; secu-
 priores tres Apostolicam tremendi Mysteriorum commendationem;
 posteriores sex Apostolicam tremendi Mysteriorum demonstrationem
 aquam pietatis ac Christianae fidei bilancem expendent. Ecce
 ubi Apostolus, sermonem ingrediens, in ipsa statim fronte
 ὁμοῦ λόγου ἐστὶν ἡ ζωὴ ἡ ἀληθεία ἡ ἀγαθή ἡ ἀκατάρατος ἡ ἀκί-
 eandem primò Declamator fusis explicabit, atque, quò alludat
 Apostolus, breviter docebit. Dum deinceps Apostolus Incarnationem
 λόγου commendat, ut ἡ ἰσχυρὴ, id altera Declamator sibi
 pendendum proponet; dum eam porro commendat ut αἰὲς ἡ ἀληθεία
 magnitudinem hanc expendet tertio; dumque dicitur ut ἐκείνη
 ἰσχυρὴ Incarnationem τοῦ λόγου commendat, quò sensu id fiat, di-
 quartus Declamatorum. At verò, quoniam Exegeta, Mystagogi,
 orophanta nunquam simul heic implet, atque sex argumentis, proba-
 documentis, Mysteriorum quidem veritatem & majestatem
 confirmat & astringit, posteriorum Declamatorum prior τὸ θεῶν

Παρεγένοντο ἐν σαρκί, h. e. Dei in carne manifestationem
tertius τοῦ Θεοῦ διακρίων ἐν πνεύματι, h. e. Dei in Spiritu
ficationem; tertius τοῦ Θεοῦ ὀμιλεῖν, h. e. Dei angelis fac-
tionem; quartus τοῦ Θεοῦ ἐν ἔθνεσι κηρύξω, h. e. Dei in
tes prædicationem; quintus πιστῶν, h. e. fidem in mundo inolitam
deniq' τοῦ Θεοῦ ἐν δόξῃ ἀναδύσθω, h. e. Dei in gloria assue-
pendet, omnes ubiq' in Apostolicam allusionem atq' tacitam
sin observaturi. Ecce enim Apostolus non tantum dicit quod
carne apparuerit, sed et quod ipse justificatus in Spiritu; quod conspectus
gelis, quod prædicatur in Gentibus, quod creditus à mundo, quodq' in glori-
sumus. Atq' id omne, quem eadem ^{fini} facturi sint Declamatores
tò magis gravitas non modo, sed et veritas unig huius Paulini
alioquin reatissimi, pateat, ut et nihilominus clarissime inter
stet Auditores, quò Apostolus ubiq' alludat: Ego equidem eò
dentius nunc à Vobis, Viri omnium Ordinum Honoratissi-
tendo, imò per fidem ac humanitatem Vestram, quam
sam in pectoribus domò huc attulistis, obsecro: ut cursum
erunt Actus, faventia Vestra, ut sic dicam, Zephyrò
here hæud dedignemini, linguis atq' ac animis constanter
his nostris ausibus pro æquanimitate Vestra faturi.
proprium, quem serenâ fronte indutum coram videre licet

Ordo Patrum placidè moderans hæc publica nutu
Atq' favore animans nostrum prælustre Lyceum
Sis facilis, ventumq' precor, largire secundum
Hoc tentaturus Delagus: ne illis dehiscat,
Et tantò miserè mergatur in ævoze puppis.
Nec Vobis, Sophia noceres, charissima Musis
Pectora, sive gradus variorum sumus honorum,
Sed Studii communis amor pietasq' reverendos
Vos faciant, Vobis, inquam, hæc jam vertere cunctis
Attentas mentes auresq' adhibere benignas
Hæud senio fiet! Hoc ausus ne spernite primos!

DIXIT
Bartholomæus Bessler G. L.

De **CHRISTO** **NATO** memet Musygor
ingens

Contemplaturum, Spiritui, alma, juva!

DECLAMATORUM PRIMUM
ORATIO I.

INCARNATIONIS & NATIVITATIS
CHRIST

quā certam ac indubitatam fidem
certa et indubitata fidei voce,
voce **ΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗΣ**,
firmiter ex ore **D. PAULI** aelstruens.

Venerabiles Vestri, Viri Nobilissimi, Amplissimi, Excellen. Eord. def. a^o
Consultissimi, Prudentissimi, Viri admodum Reverendi, Prae. Bly Disciplin. Secul.
Commodis.

Optimissimi, Viri Nobilissimi, Experientissimi, Viri Doctissimi,
Constantissimi, Patroni ac Fautores junctim maximopere su-

amendi. Neminem, inquam, Vestrum fore arbitror, quem fū-

rat: quot ac quantis Discipline, Secularer quar vocant, usi
atq; commodi abundant. Tanta, tanta profecto ex Discipuli-

Secularibus promanant comoda, ut hinc enarrandis
diei aqua vix sufficiat. Enimv, ut pleriq; Profanarum

commodi silentij separatio involutur, tria non nisi in
proferam, dicite mihi scitis, Auditores Optimi: annon

et hinc externa s. secularer Discipline
Religionis Christianae veritatem demonstrandam plurimum

momenti afferant! Afferunt utiq; non unum, sed quam plu-

rima rerum momenta. Ostenderunt hoc ipsum plurimi jam

Christiani Scriptores, quiq; in his maxime nominandi. Eū-

dem Casariensis, Vir a pietate pariter ac literarum pidi-

tantia commendatissimus; Ecclesia Christiana lumens ac
fulmen firmissimum. Neq; v. in Religionis Christianae ve-

Comperunt Discipuli
Secul. multum
V. ad Reliq. Christ.
veritat. demonstrand.

ritate

lectissimū Jesu Christi Legatur et maximū Gen,
 Doctor conscriptar nobis reliquit, Epistolā Satū Lucāle,
 patefit. In n. cū Disciplinā Scēli apprimē imbutū, in
 est, et ἀκρίτων ἀποβαρ καὶ τῶν νοση,
 ē profana conditione non tantū hinc inde inseruit,
 et passim ad externam Grecorū ac Romanorū Discipli-
 ac sapientiam respexit, atq; ad utriusq; gentis ritū et
 etudinem, ut eō ritū gentium animas Jesu suo lūca,
 turitā non semel Antithesi alkst. Multū alior inter
 D. Pauli Clarissimū est, qui I. ad Tim. Epistola Cap.
 com. extremo his legitur verbis: καὶ ὁμολογήσει-
 μέγα εἰς τὸ τῆς ἐπιβουλῆς πυρήσιον. Θεὸς
 ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν, ἐδικαιῶν ἐν πνεύματι,
 ἐγγύλων, ἐκτρέφον ἐν ἐλέει, ἐσωζού-
 ἐν κόβρω, ἀνεληφθῶν ἐν δόξῃ. Hic, hic sanē
 ob perpetuam ad sacra gentium allusionem, tui,
 Antithesis ē luculentissimo Antiquitatis Graecae
 illustrationem desiderat et expectat. Eo magis a. il.
 illustrationem meretur Paulinū. Lucū, quō vertitur est, di-
 non tantū, d. et gravissimis verbis ibidem docit,
 gentium tremendum incarnationis ac natiuitatisq;
 mysteriū nobis asseverare, commendare, demon-
 strare. Cū itaq; vix illustrior de admirandissima Christi
 Natiuitate Lucū detur: ego eundem
 explicare pariter et illustrare eundem incipiam, non in
 eundem Textū, (quod particulatim reliqui facient
 declamatores) sed unam solum, eam primam, vocem an-
 deutur.

Propositio

cleaturus. Vixem q. Ordo loquens, ut pote qua
ille veritatis pulcro et gentium infide magister, tunc
sine atq. indubitate rei indice de tremendo nostro mysterio
inter asserere haud dubitat, eorum et verum
pro ingenio mei ac iudicij tenuitate expendendum vobis, et

Generol. castatio. proponam. Ante v., quam rem aggrediar, etiam atq. etiam
moperi contendo: ut, quemadmodum parentes liberorum suorum
gressus titubantes parum firmos adhuc moderari et adjuvare
solent: ita meor, quales quales sunt, conatur humanitate, benevolentia,
diligentij attentione fovetis, cogitaturi ipsi, quod in
quis, ut desint vices, sit voluisse satis.

Tractatio

Hac Ordo loquens praesertim est in tunc roborata
shgior! Ita, Auditorer faventissimi, D. incipit Paulus
prior vox, quae ad meum quidem forum spectat, Ordo
loquens, certissima atq. indubitate rei index. Non
hac Cl. Alexandrinus voce utitur loco, veritate eam
dostrosim. Omnia confessione, Manifeste, citra
versiam, Indubitanter, Liquidum, Profectum, Chrysostomus
per alexandris, alexandris, alexandris
lydianus reddidit. Sed D. Paulus paulo secretiore sententia
nec pro alexandris er rior, ad mysteriorum
suum discrimen, s. a. h. s. quodam tunc Antithei ad
suum mysteria et ad ea, quae de sacris suis et religionis
graei scriptores praedicabant, facta, eadem utitur

Amplif. a. Graevy Cuius. erant apud Graecos, qui Cl. Alexandrinus, quem
mythologos do diximus, dicente, dum de rebus divinis tractabant,
quidem principia occultabant, veritatem u. enigmatice
signis ac symbolis et allegorijs usis et metaphoris
quidam talibus tropis modis tradebant, mysteria in
florum aliorum differentia. Alia nempe velut ex Ordo loquens

admodum Diodorus. Siculis loqui amat, erant, h. e., res m.,
 et crepera ad dubia narrationis, et in quibus ipsi genti,
 se pugnabant. Erant alia Opodospereva: qua scrib. a. Alia Opodospereva
 eorum interpretibus communi sensu tradebantur. Opo-
 dospereva, inquit, qui admodum curiose Antiquitates Graec.,
 ac quicquid penè memorabile Graecia antiqua ac floruit.
 Libri complexus est, Lausanias. Erant denique
 alia Πιδάρια tantum: cuiusmodi Πιδάρια alia Πιδάρια
 se ait Diodorus, ipsas et fabularem Deorum
 comprehendebat, qua tota in Genealogiis Deorum
 non tantum narrata, sed et re-
 periebatur ac damnata. Atque in Opodosperevis illis cum spe,
 quaedam de Eleusinijs mysterijs, quorum fides in di-
 Diodoro auctore, haud vocabatur, prodita haberentur,
 ab ijs, qua ex Opodospereva, h. e., fabulosa erant, par-
 tibus distinguerentur ad ea potissimum D. Lausanias, quando ser-
 monem suum ingredieret ait, καὶ ὀποδοσπερίους πρὸς πρ-
 οβήσιν, tacita quadam antithesi addidit. Dem n. omnino ac-
 curate est: q. veritatis dixisset Lauro: Certissima est veri-
 tatis et fidei est exploratissima, omnium consen-
 recepta, probata, eventus ipso contentatissima est ve-
 ritatis: verissimum denique hoc pietatis est mysterium et ve-
 rissimum, quod ΛΟΓΟΣ, h. e., aeternus aeterni Dei filius
 plenitudine temporis carnem humanam assumpsit, idque
 assumpta deinceps manifestari voluit. Non alia scrib.
 Fidelissimus gentium doctor ac doctor tanti myste-
 certitudinem melius demonstrari posse existimabat, quam
 unanimitati totius Ecclesiae Christianae, per totum orbem dispersi-

Alia Opodospereva

Alia Πιδάρια

Mysterij Incae, hanc certitud.

Se

se consensu. Etenim, cum Ecclesia columna et firmamentum
fuerit firmissima veritatis, mysterium incarnationis
Nativitatis Christi communi ejus consensu quod
vix hunc immerito D. vocat Paulus, veritatem hanc
certam ac integram, quae et ipse vocatur ubique, et
omnes existit, graviter reputatur. Non possum heu-
randi Auditorer, praetermittere: quin alia ejusdem
verba hinc traham. Ita n. ille alibi: *Ἰσχυρὸς ὁ λόγος
καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀληθεία
καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἰσχύς καὶ ἡ
καὶ ἡ ἀληθεία καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἰσχύς καὶ ἡ
καὶ ἡ ἀληθεία καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἰσχύς καὶ ἡ*
Latino proferam ore, si vultis, Auditorer
graeo profubi: Certus est sermo, et dignus, quem
omnibus amplectamur, quod Christus Jesus in mundum
Verba maxime emphatica auditis! Auditis verba: quae
hactenus discessi, miris modis confirmant. Nam, cum
Apostolus *Ἰσχυρὸς ὁ λόγος* vocat, quod Christus Jesus in hunc
dum venit, sacro eodem textu cum inane Philosophorum
veritatem, tum incertis gentiliū traditioner ac
tioner *Ἰσχυρὸς ὁ λόγος* omnem gentilitiam *Ἰσχυρὸς ὁ λόγος*
s. mythica ea sit, proferunt, non sicut, ac pij Patres
ing hinc eleganter omnium ille Latinorum Patrum
simus Tertullianus, proferunt. Et, est ne Aristoteles
que Paulus agit, mysterium tam certum: ut longe sit
tius, quam quod est certissimum. Et quidem certissimum
D. nam non Aetheorum, non Paganorum, qui ignoraverunt
Iudeorum, non Mahomedanorum, qui blasphemant
Arianorum aut aliorum, *Ἰσχυρὸς ὁ λόγος*, qui subsistent
sed Sanctorum omnium, Sanctorum ip. tam Angelorum
hominum voce ac precoribus comprobatum, annuntiatum
evulgatum habetur. Concionatur Prot. Ecclesiastes,

et finalista genethliacis cum stupore et admiratione gan,
 magnam: Audite, inquit, natus est vobis Salvator in ci,
 David, qui Regis Dominus. Parili cum veneratione
 Seraphinis choris hymnum suum celestem in honorem
 Deihominis voce hac letissima decantat: Gloria in
 Deo (Patri): quia Pax in terris (filiius ip. Dei,
 nostra Pax) et hominibus inde bona voluntas. Accurrunt
 Angelis laetores Bethlehemitici; applaudunt o,
 per universum orbem Christiani. Sed de mysterij nostri
 quid dicam? Nam et hanc toties iterata vox
 nobis insinuat: est ipsa t. inde maxime
 quod idem mysterium, mysterium incarnati,
 vovis dōvor, vovis vov, kaj vovis nābar kacla-
 vov vov dōvovs. Tam celsum scilicet, tam sublime mysterium
 est, ut, quam primum auditur, mens attingat, ac sibi
 fatem fateri cogatur. Chrysologi verba mihi heic
 ardentius ardent, inveniunt: Ubi sinitur generat,
 parturit, totum divinum geritur, nil humanum: nec
 infirmitati locum est: ubi virtus sociata est virtuti,
 generatur est Adam, ut de viro virgo sumeretur: minime ita
 virgo, ut virgo reparetur ex virgine. Quid sibi de tan-
 tali partu natura poterit vindicare, ubi dum videt
 vari ordinem suum, tota sua conspicit iura mutari, ve-
 se in suam prolem suam sentit et minatur auctorem. Vide
 hoc perfidius vile, magnam est credentibus sacramen-
 tum. O magnam, exclamat Leo, sacramentum! Maria
 virgo incorrupta concepit: post conceptum virgo reperit:
 partum virgo permansit. Haec Christus in hominem se-
 exit nati, quod modum homo non potest nati. Totum

Gurden (S. 123)

denig

denique sicut hinc resplendens virginis sine umbra gestabat
inimicis carne, sed expressit omnigotentiæ majestatem
et Apostoli idem rimati mysterium in ore leti-
ti clamant: Vidimus gloriam episcopi, velut gloriam inigen-
tiam à latere, plenam gratiam et veritate! Et, est omnino
cessa incarnationis ac Nativitatis v. d. N. S. gloria, ut
Ciceronis eloquentia, nec Aristotelis acumen, nec
virgilus, nec Ptolomei barolus, nec ulla rationis hu-
manæ acrimonia comprehendere eam possit. Tam celsa, in-
est gloria, ut Angeli quoque, principes certe creaturæ,
pro in mysterium hoc singulariter mirabile, et mirabile
singulare cum gaudio et voluptate respiciant, uti
ita illa et invicta Ecclesie Petra d. Petrus inquit, d. c.
clinatus in obliquum capite, transversim oculis q. d. illa
ac velut per fronsentem introspicere respicerant. N.
Sim, gemino hoc presentis rei momento probe consider-
amplius mihi temperare: pro minus iterum iterum
supere mentis exclamem: O certissimum incarnationis
Nativitatis Dominice mysterium! O mysterium celsissimum

Transitio ad
conclusionem.

Ita non immerito exilamo, utq. deinceps ad pro, per
cipissimi perversissimiq. Christiani romini hister, ad
inquam, Addeor ne convertis, per dexteram hanc ob-
atq. obsecram, ut dicatis mihi, ubi fuit, ubi ment
qui tam nefario, et plur. quam Sutanico usq. tanti
dinam mysterij in dubium, nescio quj. Messiani adventu
pretextu vocitare hanc erubescit! Obstant certe
perspicua s. Scriptura dicta: ut in ruborem dent quor
qui nus kaj d. Spiritu s. se opponunt, eadem in or
contradictor negitant, Christum, etq. verum Messiam

olim promissum et à prophetis prædictum in carnem
 esse. O vos vero perfimos! o vos impudentissimos! Oipedum!
 pergere in pernicia hac et contumacia vestra non desi-
 mus! Equis Codanon Rabbini vestror egregium; illud hu-
 mili Patriarchæ Jacobi natiuitum, non auferetur Soc-
 ium de Tuda, donec veniat Diloh, hoc sensu interpretari docet,
 non ablatum iri Septuaginta de Tuda, donec veniat Monar-
 chus Nabuchodonosor, qui Septuaginta illud à Tuda auferat,
 Tudeo in captiuitatem Babylonicam abducat? Et maxime
 soluta interpretatio hæc, eorum tantum consilio ex cogitata:
 illius de Messia nasciturus natiuitum nebula offundam,
 Tudeo ergo, pudeat vos sacrilegia mandata Textus viola-
 rarum atq; eodem, nescio ad quor ineptor detorqueere sen-
 tentiam. Neq; v. vos pudeat sacrilegij huius, sed ipsi, postquam
 errorum convicti estis, hoc tandem agnoscite, ac re-
 sistite! Nihilominus et vos, Photiniani argutissimi
 calce orationis mee compello: compello vos Aristotela,
 infelicissimos, qui Scriptura dicta evertere, atq; My-
 stery nostri celsitudinem rationis vestre decempeda emetiri
 dubitatis. Hunc v. sac est humanam rationem in re-
 diuinis consulere, quam tu. non nisi, solidè de operi,
 Dei ratiocinari Tudem didicisti? Ne diuina, quod
 humanam rationem nequaquam mysteria Fidei capere por-
 taretur, cuius nomen l. centies hodie aures vestras
 auditorum optimi, circumsonat, disertis verbis dicat. Et
 stultitia intellectui humano Evangelium, neq; potest ille di-
 uinare, quæ spiritus Dei sunt. Tranam ergo rationi vestre
 pernicari iniicite, ne irumpere in sacrarium Dei conetur,
 neq; intelligentie modico mysterio, quæ in verbo Evangelij
 continentur, metiri. Praibimus nos vobis, in arduo hoc salu-
 tario negotio, dum certissimum ac celsissimum Incarnationis

Mysterium omnem humanam intelligentiam captivum fugerunt
indomita rationis voxque captivum in triumpho. Quod
sub obsequio fidei per omnem nostram aetatem Epulo
vixit huiusmodi mysterium pie veneratum et ac rimatum

Dixi
Henr. Härtel
Gübenä Luf.

Christe, meis faveas coeptis, et pondera subdas
Dixis: quod meditor, sic bene cedet opus

ORATIO II.
INCARNATIONE & NATIVITATE
S. PAULI
et
MYSTERIUM.

Exordium. Egois vestrum, Viri Nobilissimi, Excellentissimi,
plurissimi, Consultissimi, plurimum Reverendi, Carissimi,
etatisissimi, Doctissimi, Auditores omnium Ordinum
ratisissimi, egois, in isto, vestram in Gentili Theologia
hospes est ac peregrinus: cui non vel legendo, vel audiendo
saltem Mysterium innoverit nomen. Etenim, quod a
fieri solet, ut id, quod precipuum est et nobilissimum,
Disciplina cujusvis frontispicium legatur, idem et hinc
ximè loci observare licebit: dum mysteria primam ac
tissimam gentilis Theologia partem, qua Mysteriologia
dicitur, absolvunt. Derivatur autem, ut ante, quod
ulterius provehat, quid nominis mysteria sint, aperiam
simplicissimam eam omnium optimam, signa danda, derivat
tione mysterium vox vel à verbo μυστήριον, quod Latine
sacris institui, initiari, sacra item edoceri, eò quod olim
nemini, nisi Eleusiniis Sacris initiato, iisdem operari
liceret; vel etiam à μυστήριον, hoc est, claudere: quod
mirum τὸς μυστήριον μυστήριον τὸ σὸφον oporteret.
exim vel audita μυστήριον κηρύσσειν, ἐξαγγελῆσαι

, ἐξοχέειν , ὑπεύθετα , invulgare , prodere nefas
 , quibus ea evulgare ausus esset , impius , teste Sysiā ,
 rebatur . Omnino igitur vox hac , quod eruditorum vul-
 notum , à Gentilium superstitione in rem et religionem
 christianam traducta : transtulitq; et ipse inde Tarfensis
 apostolus verbum κενύηται non uñ Epistolarum sua-
 loco , imprimis Capite Epistola ad Philippenses quar-
 Erant quippe mysteria in Attica occulta et operta
 sacra : reconditi Sacrorum ritus et actus
 : qui ut paucis innotescabant , ita interpretes ejuſq;
 desiderabant . Habebis , quid nominis sint mysteria;
 accipite nunc , Auditores Venerandi , quid rei sint my-
 steria . Sicuti verò alias , nescio quò fati malo , res
 et sua natura optima ad perversissimum plerumq;
 abuntur abusus : ita et eò , nescio quò Satanicò astu,
 mysteria trahi coeperunt . Ad eò scilicet mysteria prisci
 superstitiosi ari vitiò obtinuerunt : ut , quum plura
 apud Gentiles , Agra nimirum et Alimunte in Attica , ubi
 apostolus Epistolam hanc ad Timotheum conscripsit , ce-
 rantur , καὶ ἐξοχῆν de Eleusiniis illa diceren-
 . Nec tamen vox hac planè omni religioso de-
 tituitur usu . Mysterium quippe in negotio religi-
 , unde propriè vocis usus increbuit , res est sacra,
 atens , arcana , abdita , occulta , operta , occlusa , ἀ-
 κινήτη , hoc est , omnem hominis intellectum et sensum
 excedens : qua ad verum et explicitum sui intellectum
 revelatione et patefactione Spiritus Dei opus habeat,
 peculiare interpretes desideret , vel eventum expectet,
 post hac omnia intellectu coelesti fermè magis fideq;
 sensu et ratione humanà capiatur . Atq; re-
 ligioso hòc vocis usu siquis alius , maximè passim in
 Epistolis suis magnus ille veritatis Prætor et Gentium in-
 ter Magister , D. Paulus gaudet . Possem singula
 in maiorem hujus rei probationem facillimò negotiò in

Philipp. 11, 11.

medium afferre loca: nisi supervacaneum et ab instituto
meo alienum id esse vererem. Cum vero laudat
Apostolus eadem voce, in rem et religionem Christianam
traductam, nullibi convenientius et ad presentem rem
commodatius, quam 1. Timoth. III, 16. utatur, idque
ipse haut absque tacita antithesi, ac commoda quadam
Gentilium, imprimis Graecorum mysteria, quae Latinis
sacra, interdum etiam Plinio opertanea Sacra, Flaccus
operta dicuntur, allusione faciat: peritendum operis
dispendium non futurum, certissime mihi polliceor:

1. Timoth. III, 16.

Propositio.

MYSTERIUM, quod D. Paulus vocat, accuratius
paululum Archimedis bilance, breviter tamen, exponen-
dum in presentiarum proposuero. Cui rei expediundum
dum me aringo, multum momenti in vestra, Audientia
omnium Ordinum honoratissimi, benignitate audiendique
cilitate positum esse, haut immerito recordor, eaque et
causa, ut me, rem auscultatione non indignam, cogitatione
verò maxime salutarem non lacteo quidem orationis
Stylo, sed simplici tantum filo tractantem, eam quam a
haut raro soletis, benevolentiam audire ne dedignemini
etiam atque etiam maximopere contendere. Exest
verò à Sacris his nostris Martis Matrisque Deum Cybele
in Samothracia; exeste Hecates, Cereris et Proserpinae
in Attica; Bacchi in Boeotia exeste; exeste Orpheum
sim in Graecia, Isidis in Aegypto celebrari olim solita
mysteria! Exeste, repeto: ne sanctissimum, de quo
dicturus adsum, ineptissimis vestris nugis profanctum
mysterium. Ecce enim vos non vera, sed adulterina
non verè, sed falso sic dicta mysteria, quid dico mysteria
imò meta ac nuda duntaxat quondam eratis quae
Haec verò unicum illud, idque verè sic dictum, incarnationis
ac nativitatis Domini nostri IESU CHRISTI est mysterium
rium: quò imminente, omnis cedit superstitio, quò presentem
sente, omnis cadit gentium vanitas. O si ergo mihi

Confirmatio.

Platonis
uiget, usu
in lab
urisse,
eres trad
potum,
eret faci
tionis fl
ere, qua
Herculeis
ac demon
simè et
subscuta
ut
etiam li
ut non
poris, g
jam, su
Apostolo
coris a
nativita
oxepu
re revela
eidem
et nativ
mo ovono
non inc
id sit
quam
non inia
em sit di
peret, a
atione m
vitas est
fessionem

Platonis eloquentia, quã vel ipse Jupiter, si Gracè loqui
 uisisset, usus esset, jam contingeret! O si contingeret Periclis,
 in labris persuadendi Dea seseitasse perhibetur, quemq;
 curasse, quem foruisse, quem permiscuisse omnia Comici
 res tradunt, in dicendo facultas! O si disertissimi Romuli
 potum, Ciceronis, quã sepius pro rostris usus fuit, con-
 ferret facundia! Pro immortalẽ Deum! quã larva
 rationis flumina effundere, quot mellitis verborum globulis
 dere, quã fortibus item, fortibus autem? quã Hercule-
 Herculeis autem? quã Divinis saxè argumentis ostende-
 re demonstrare vellem, non vanã aut inani ratione, sed
 ac demonstrare vellem, non vanã aut inani ratione, sed
 ratiõne et emphaticè admodum à D. Paulo incarnationem
 subsecutam nativitatem VERBI mysterium vocari. Ete-
 rim, ut Criticorum filii tradunt, et è superioribus quadante.
 etiam liquet, mysterium tam recondita res est et abstru-
 ctum, ut non nisi ab eo, cui revelatur, intelligi, et non tam
 manifestè, quã animi oculis conspici queat. Dicite verò
 jam, sultis, Auditores Venerandi, quid rei id sit, quod
 apostolo Paulo, viri deotivovw, mysterium alibi dicitur
 εὐαγγελίου ἀνωρίως βεβήρηται. Annon incarnatio Rom. XVI, 25.
 nativitas est VERBI? Dicite, quid rei id sit, quod
 ἀνωρίως βεβήρηται, suòq; tandem tem. 1. Cor. II, 7.
 re revelandum, et verò in plenitudine temporis revela-
 tum eidem Paulo dicitur mysterium. Annon incarna-
 tio et nativitas est VERBI? Dicite, quid rei id sit, quod
 ἀνωρίως βεβήρηται, nisi is, cui DEUS revelaverat. 1. Cor. II, 10.
 non incarnatio et nativitas est VERBI? Dicite, quid
 rei id sit, quod post revelationem suam etiam fide ma-
 gis, quã intellectu et sensu humano comprehenditur.
 non incarnatio et nativitas est VERBI? Cuid rei tan-
 tum sit dicite: quod, quum omnem hominis rationem
 superet, adhuc quoz post revelationem suam non unã
 ratione mysterium vocatur. Annon incarnatio et na-
 tivitas est VERBI? Hac, hac omnium omninò con-
 fessione magnum, imò admirabile et stupore plenum est

mysterium: quod dum mente meâ saepe verso
hementer obstupesco, et mente concido, et mag
spe penitus mysterium hoc cognoscendi concido
ce enim magna et præclara premia video: vid
nostram DEO, per bonitatem optimo, per poter
tem maximo, salutem magno esse studio. Quare
in rem appositi satis laetum illud eloquentia sa
lumen ac flumen, Tertullianus ait: Secura est
caro & sanguis, jam enim regnam in Christo occu
pis. Sed quò dilabor? In viam è diverticulo.
ficienter enim hucusq; ostensum, incarnationem
ac nativitatem VERBI à saepius laudato Apo
lo verissimè mysterii titulo ornari. Cur id
de me, Auditores, queritis? Oh nolite que
re: cur incarnationem et nativitatem Dom
ut mysterium celebret Apostolus. Non una enim
sed plures sunt rei hujus causa. Stupendum
mirum incarnationis opus sive ante, sive post
revelationem suam spectetur, non una de
sa mysterium Paulo dicitur. Dicitur ita
ribus potius de causis, non aliunde, quam è
inexhausto Scripturae Sacrae penu ordine suò
tendis. Vellem ego equidem longâ serie enarr
cas: nisi cuilibet Sacras Literas legenti ultra
vel ipso meridiano Solis jubarè clariores offer
Ne verò placè sine rationibus audabatur
quod ajunt, more pugnare videar: paucas
tum, earq; potissimas, quibus sua dictis constat
veritas, in medium proferam. Atq; ut ait
vo, quod in proverbio dici consuevit, rem omnem
nihil utiq; prohibebit, quò minus et arte reve
tionem suam secretissimum incarnationis op
mysterium appellari queat. Nam inde

tactis mundi fundamentis, quinimò ab aeterno
 ulli quidem Angelo, continuo licet summi Dei vul-
 tu intuenti, nedum homini, in divinis, etiam per
 prophetas, immane quantum coequenti, mysterium
 penitus innotuisse, extra omnem dubitatio-
 nem est positum. Sanè autem si testimonia
 in rem conquirere undiquaque vellem, in pro-
 ceptu statim foret plena navis: è cujus opti-
 mis instructis cellis ingentem farraginem deprome-
 liceret. Sufficiet unum hoc interim: quòd lo-
 aliquò Epistola, quam ad Corinthios suos scripsit
 apostolus, his verbis legitur: Loquimur sapien- 1. Cor. II, 7. 8.
 am Dei in mysterio reconditam, quam profini-
 Deus ante secula, quam nemo principum hu-
 mani seculi cognovit. Sed quid illud? Annon qua-
 sit est pretium: quòd arcanum hoc olim non ullis
 hominum revelandum erat generationibus, quam
 traorum filius? Sic namque gentium apostolus:
 Mysterium Christi in aetatis aetatibus non inno- Ephes. III, 5. 6.
 dit filius hominum, quemadmodum nunc revela-
 tum est sanctis apostolis eius et Prophetis per
 spiritum: ut gentes sint coheredes et ejusdem
 temporis consortesque promissionis in Christo. Quasi
 dicat: Jam per universum orbem predicatur Evan-
 gelium, et quidem longè clariùs, quam in veteri
 lege: ubi ad Iudaeorum tantum regionem alligata
 erat Ecclesia: ad quam etiam nemo admittebatur
 gentibus, nisi more prius Iudaeorum circumcissus.
 Hinc exim, ac mysteria gentium, nominatim Eleu-
 sinia, non nisi bene preparatis, atque iusto deinceps
 modo initiatis innotescere solebant, mysterium Christi
 hominum generationibus erat incognitum. Nam

quum haec nefario satis ausu à trinum Deo de-
ciserent, et pro vero fictitios colere elegerent, ipse
etiam Deus, justissimus omnis iniquitatis vindex
dereliquit, et in reprobum planè sensum dedit.
de et omnino fiebat: ut Christus pagana illius mu-
eris clamorem, quantumvis maximum, audire dis-
mularet. Rogatus autem à Discipulis, ut eam
voti sui compotem redderet, respondet: Non
missus, nisi ad oves perditas Domus Israël.
tandem Syrophenisa propius accedenti, et, ut fructus
sua, à Dæmonio male agitata, succurreret, enixè
mè roganti idem referebat Jesus: Non fas est
nem filiorum sumere et objicere catellis. Eò vero
in te adeò manifesta, adeò ab omnibus comprobata
adeò extra omnem controversiam posita, Fadorum
sector prolixitudinem? Ego igitur ad causas per-
reliquas aperiendas pergo: qua post revelationem
nihilominus incarnationis opus rectè vocitari mi-
rium docebunt. Quid enim? Annon modus
verè admirandi operis tam incognitus nobis adhuc
ut non nisi ex trivernali is percipi possit? E-
lig maximè incognitus rationi nostra: si sibi reli-
tum. Nam si juxta Theodoretum, $\alpha\epsilon\epsilon\eta$
incarnationis τὸ λόγος est, modus, καὶ ἀφ' ἧς
καὶ πᾶν τὸν ἴσον ἴσον, quem quoties
sideraret, ἐκράβη se pati dixit Hieronymus
quid mirum, si magis spiritu ac fide, quam
mano sensu cognoscatur? Vero quippe veri-
est: quòd, ut Apostolus loqui amat, animalis
mo non percipiat ea, quæ sunt Spiritus Dei
sed stulta judicet, quæcumq; de rebus divinis
spiritualibus traduntur, quum ferrea facta

1. Cor. II, 14.

ea quidem perfectè, sapiat et caduca, altius non
 surgens, quam terrena illius patitur conditio.
 et p̄ mirari, quò explicare nequeas, quàm
 impulose rimari, tutius heic esse, quotusquisq; ve-
 rum est, Auditores humanissimi, qui non videat?
 Cuius enim est, quid verò istud? quanti tandem faciendum puta-
 tis, quò, quicquid et quantumcumq; de mysterio hoc
 situr, res mera sit revelationis Divina? Etenim nisi
 peculiari Dei gratia hoc mirabiliter singulare et
 singulariter mirabile mysterium in plenitudine tempo-
 ris per spiritum Sanctum primum Apostolis, et dem-
 de per eos nobis omnibus detectum fuisset, in hunc usq;
 nos omnes, eq; ac majores nostros, lateret. Et
 unde tanti mysterii, quò antea oculus non vide- 1. Cor. II, 9.
 ret, auris non audierat, neq; in cor hominis descen-
 derat, incomparabilem haurire potuissemus notitiam?
 An ex Dialectica? Nequaquam. Cum enim illud
 omnem hominis rationem superet, ratiocinatione
 nostra, licet argutà admodum et acutà, parum aut
 plane nihil indagabimus. An ex Geometria? Mi-
 nimi. Nam quamvis ea metiri doceat tam supera,
 quam infera, tam regularia, quam irregularia, quamvis
 et omnes figuras explicare doceat, nec tamen myste-
 rij hujus profunditatem ac sublimitatem emetiri posse
 docebit. An ex natura libro? Nec inde quidem
 aliquid sperare nobis licet. Quò enim mysterium
 hoc in se continet, naturam omnem quam longissime
 excedunt. Breviter ut me expediam: altius illud est,
 quam ingenius attingi, celsius et sublimius, quam verbis
 exprimi possit. Unde et ipse S. Paulus, mortali-
 am, quot vixerunt, vivunt, et victuri sunt, doctissimi,
 cognitionem mysterii hujus non sibi, aut sua industria,
 sed Divina revelationi passim in Epistolis suis rectè ad-

Ephes. III, 4.

Ephes. I, 8. 9.

Scribit. DEUS, inquit, secundum revelationem notam
michi fecit mysterium. Et alibi ait: Libertim notis
pertulit in omni sapientia et prudentia, patefacto
arcano voluntatis sua juxta beneplacitum suum. Ad-
dit his D. Pauli testimonium testimonium optimi
Ais, testis omnium certissimi, testis et verissimi, im-
Ais, qui ipsa est veritas, unici nempe Servatoris
Nam quam insuperabilis illa et invicta Ecclesia
Petrus ad interrogationem Christi, quem se dicerent
Discipulos suos stiscitantis, dixisset, Christum Dei
veritatis esse Filium, non carnem et sanguinem,
Patrem suum coelestem id ipsi revelasse, optimè
mus mysteriorum interpretis regerebat. Videre vos
nos, Auditores optimi, quam se latus orationi me-
campus ostendat, si, quocumque hinc loci se offerant,
sequi, aut singulis his insistere atque immorari vellent.
Possem utique latius evagari, et reliqua, qua in
hinc inde occurrunt literis, in medium protrahere
testimonia. Sed quum promissi, in fronte orati-
onis mea facti, id prohibeat ratio, duo dux tap-
antè, quam reveram, veterum emblemata, quorum
Sphingem alterum, alterum ciconiam pro se fer-
bat, ob oculos vobis mentis ponam: ut eò magis
illustratur, quo tenus hac dixi, et verè quidem
ritate coelesti fretus, dixi. Ecce enim veteres, hinc
glyphicorum admodum studiosi, mentis humana
pitudinem, et operum contra ea divinorum sublimi-
tem ac majestatem expressuri, ciconiam, quae
ceteras inter volucres linguam carens tantum mu-
rat, seu, acsi asseres inter se colliderentur, glan-
rat, pingebant. Pingebant, inquit, elinguem
volucem: ut opera Dei silentè et secreto fieri,
et hominum sermonem in explicandis us elinguem,
si vocalis is esset, balbutientem tantum omnino

significarent. Praefigebant et ipsi templorum foribus
 Iovis imaginem: ut docerent homines, tã Iovis-
 hoc est, mysteria silentiù magis populo involvenda,
 multo verborum apparatus explicanda esse.
 hoc ex arte huc quadrare, reus, opinor,
 forte cerebrum suum in calcaneos cecidit, diffitebi-
 tur. Est, est enim et ipsum incarnationis mysteri-
 figura alia à nostra ratione remota sunt mysteria,
 ab ea remotum: ut, etiamsi in verbo Divino satis a-
 notis per coelestis nostri Patris Spiritum revelatum
 plenter tamen potius ac secretò habendum, quam
 perquisitum, aut disertis verbis exprimendum,
 et minus silentiò potius involvendum, quam
 multis verborum phaleris recensendum. At verò quò
 longius ego equidem in patentissimum hanc campum
 vestra, Auditores plurimum suscipiendi, excur-
 so mihi amplior ac proluxior orationis quasi cur-
 sù tenditur. Itaque ne vos
 — longis ambagibus ultra,
 — Quam satis est, morer,
 acceptui hinc cano, atq; pedem, in stadio hoc amplissi-
 ulterius procururum, retrahò: praesertim ubi et
 temporis me ratio, et singularis vestra in audiendo
 patientia à cursu ulteriori revocet, utq; finem dicen-
 faciam, commoneat. Ehem verò, qua intemper-
 qua Furia vos agitant, vos, qui parvi tremen-
 dum hoc mysterium penditis, vel id plane etiam (o a-
 dominandam impietatem et horrendam blasphemiam!)
 ejuratã pietate, negligitis? Vos enim ut De-
 ipsum, ita et Dei incarnationem temerariò au-
 negatis, pernegatis, abnegatis. Redite, ah re-
 dite, dum tempus adhuc gratia vobis superest, ex a-
 in viam miserissimi homines! Certè nisi intermi-
 nitur impietatem hanc, in ejusmodi scopulos cocco

Conclusio.

vestro impetu impingetis: a quibus non, nisi far-
atere salutis naufragio, redire votis liceat. Vos
contra, vos, qui in Christi, fidelissimi Ducis vestri
litiam nomen dedistis, ejusque cruentum alarum seg-
mini vexillum, vos, inquam, tremendum incarnati
mysterium maximi favere pergite, Deum incarna-
tum eo, quo par est, amore prosecuturi, venerandi
verituri. Non poenitebit vos, si credite, opera
hujus ei prestita, sed palma loco amplissimum
reportabitis premium. Nostis namque mecum
mysterium hoc ea fini ab ipso Deo manifestatum
ordinatum esse: ut aeterna Coenam quam dulcis verbum
per id ipsum hominum procuraretur salus.

Dixi.

Sic bene cessit opus, Christo Duce et auspice
Quod meditabar: Ei gloria lausque fiet.

ORATIO III. Botsfried
Guben.
INCARNATIONEM & NATIVITATEM
CHRISTI
e D. PAULI ore commendans
at
MYSTERIUM MAGNUM.

Si curiosus ^{notior} saeculus, Venerandi Auditorum per salivam illam
tiguariorum epularum ut illecebram quidam animam ad interiora
spectanda allectemur circumferimus prohae Immortalem Deum
qualia nobis spectanda se obiciunt! Spectanda inter alia
se vesperae si magni Dei offerunt. Occurrit nempe Athene
vesperae Diana: magna Duro occurrit: Occurrit oro

Ceres *Κερειά* *Θεοί*. Ceres nominatim et Proserpina
Θεοί in Eleusiniis *Μυστηρί* culta occurrunt. Occurrit
 magna Dea seu magna Deum mater Terra: quam Cybelen
 suo vocabat nomine. Neq; vero magni Dii Deum magna se
 in Veterum Auctorum monumentis, quae seae posteritati nocturna diu-
 mana veranda reliquerunt, offerunt, ut spectentur, sed quod proximè huc
 in sedula, Graecorum praecipue Scriptorum lectione varia quae Solemnia
 Majora Latini dicta, dicta et ipsa *Κερειά*, apud Aeci-
 occurrunt. Occurrunt Liberalia s. Dionysia, Athenis Majora quae-
 dicta: occurrunt Panathenaea, itidem majora alia alia minora. De-
 etiam apud Sycotior, *Κερειά* alia teste Haulsania, alia *Κυβερ*
 Eleusinia tandem, ad quae Apollinis *Ταφελί* perpetuo alludit, occur-
 Eleusinia haec Athenis celebrata *Κερειά* omnino inter alia erant:
 quae maxima omnium toto Orbe habebantur. Imò Eleusiniorum ipsorum
 magna seu Majora *Μυστηρία* erant, *Κερειά* Graecis; alia minora
 Agris videlicet et Alimunte celebrari solita. Neq; vero loco,
 utraque celebrari solebant gemina haec sacra tantummodo differebat.
 Et inter se plurimè rebus aliter diversa erant. In Majoribus initiari,
 minoribus prolestrari ac preparari moris erat. Erat et deinde s. Ma-
 illis initio non initiari peregrinos: qui tamen minoribus initia-
 rant. Erant porro Majora Cerei proprie dicta, Minora Proser-
 . Alio quoq; tempore celebrabantur. Majora enim nequid nocturno,
 vero diurno tempore celebrata leguntur. In majoribus deniq; *επισημα*
 (unde et *επισημα* sacra dicta) in minoribus *προσημα* tan-
 erant. Atq; ad horum sacrorum alterutrum, ad majora nempe Cerei
Μυστηρία, quam potissimum *Καρυοειδέ* *αυτο* *Παυλο* *Παυλο*
Καρυοειδέ *αυτο* *Παυλο* *Παυλο*, veniunt nempe in *Ελευσία*, quam *Περικλε* apud

Atticus tonans ac fulgurans Orator, alludat tacite, iidem
fidei Mysterium, Mysterium pietatis. Quod Novissimum verum
inquam, Incarnationis ac Nativitatis Domini Mysterium,
Ego evidens, me non contemnendum græcæ præteritæ facturum,
ipsa Paulina allusione, taçitæ artithei peculiariter aliquid de
dei nostræ Mysterio lixero. Ecce enim pergit Appolur in Elogio
plurimè atq; Incarnationem ty Novæ quam ut Mysterium priori loco
commendaverat, loco secundo ut Mysterium magnum imò maximum, ad
illa Eleusinia Cæteris Mysteria respicitur, commendat! Et ordina-
rum omnino de Paulino hoc Elogio alterò dicturæ ipse et de
sim, verè magnum eàdem allusione Mysterium Incarnationem ty Novæ
agite, Venerandi Auditoris, atq; cogitationes vestras in novum hoc dic-
gumentum, in quo hodie versabor, desigite, rem comprehensione difficili
auscultatione dignissimam, pondere gravissimam paulò altiori mentis in-
stituti. Faciam Ego, quod Geographorum Filii Solent, atq; de mag-
re, bona pæce vestra, minima dicturæ, officio meo strictim desungar.
attem? Quid luci tenebrar aspargitur, Vos Græci Scriptores?
Veris florer hirsuta hyeme induitur? Ubi frons quod non evabel-
rationis usq; quod non lapitur? Ne vor omnes navibus simul imp-
essetis, et Antyceram mittendi: ut hæsto stelloboro mente ipsi redierit
res fronte modestior. Nonne enim hoc est desipere: nonne decipere est
Mysteriis Eleusiniis initiator cum Diis habitaturus, iisdem autem
hiator, in caeco ac luto perpetuo se volutaturos esse, uno ore omnes
Nonne desipere item, nonne decipere est: quod certam sem vivendi pos-
itis supra esse, qui Eleusiniis Sacris initiati forent, iisdem vero Sacris
inbèti esset, mala apud inferos mansura traditis! Nonne desipere des-

decipere et quod animas sanctas illis ad illam Aeternam perductam in
 quo prius fuerint quam in corpora descenderent temere traditis! Nuga
 fanie sunt quas traditis vos et ipsi digni propterea qui populo ante
 oculos differamini, caehinnis potius quam ullis prudentiorum lectorum cal-
 excipiendi. Aliud sane est Mysterium, quod traditionibus illis vetis D.
 opponit. Audite exercitatissimum in armatura fidei Heroem. In enim
 ad Timothei Epistola sic scribit: καὶ ὁμοιωθήσεσθε τὰς μαρτυρίας
 ἐσθλας. ὅτι ἐσθλας ἐστὶν καὶ ἡ ἀληθεία. Quae omnino hic
 τὸ θεῖον ἐστὶν ἡ. c. Incarnationem Dei, vobis ut ueſa
 Apostolus commendat. Et enim Mysterium hoc Incarnationis Dei
 vere maximum: illud coram sub Sole est quod creavit Deus et quo
 magis est novum. Omnia haec miracula, omnia miraculorum causas
 causarum viribus omnia virtutum operationibus, omnia operationum non
 nos diuina non permixta, sed singulari et Deo tantum Autore facta,
 ad eundem rei magnitudinem conspirant. Conspirant! conspirant istis et
 quidem conspirant: ut nil magis et capacitate mentis eminentius admiratione
 sublimius dignius in suspendis arcana Sapientiae sit quam quod
homo factus. Non venerantur Mysterium hoc Archangeli nec
 Angeli obtempescunt univrsi dominos. Et quidni isti venerantur
 mirarentur, si subinde obtempescerent. Tot enim ueſa, h. c. magna sic
 quot alias nullibi. Quid! Nonne magnum hoc: quod My-
sterium Incarnationis originem trahit a magno illo Deo, qui Rex Regum
 Dominus Dominantium! Nonne magnum hoc: quod Mysterium
 Incarnationis in Concilio Sacrosanctae Trinitatis decretum! Nonne ma-
 gnum hoc: quod Incarnationis Mysterium fuit illis omnibus religionibus fal-
 sissimum. Mysterium magis sit certius: ut potestatem de vero sit Deo, qui ueſalor

Deo, cuius et magnitudo non habet finem, cuius et scientia
captum superat humanum! Nonne magnum hoc: quod Mysterium
carnationis in eo terminatur qui unigenitus Dei Filius qui plenus
et veritatis est, qui magnus magni foederis Angelus magnus et
silio ac potestis quere? Nonne magnum hoc: quod Mysterium Incarnationis
eo tendit, ut magnum humane redemptionis opus promoveretur magnum
foras poram lapsus exciperetur magna Dei gratia et vita aeterna
Nonne magnum hoc: quod Mysterium Incarnationis Deus h. e.
rabile et excellens, ut omnia humana captum superet. Nonne magnum
quod coram Mysterio Mysterio Incarnationis, Creator cum Creatura
desponsavit, ut impissibilis, visibilis, omnium altissimus pauperimus
robustissimus infirmissimus, omnium gloriosissimus abjectissimus infans
Nonne magnum hoc: quod in Mysterio Incarnationis tota religio
luta consistat religio; quod in eodem doctrina et cognitio pietatis
sistat? Nonne magnum hoc est istud: quod omnibus item Gentibus
Incarnationis est propositum, quomodo et antea velut minoribus Mysterio
tum id est, suo terrore plenissime sit revelatum: ita ut omnes Christi
non nudi tantum Expositae si Ephori eundem Mysterio, sed et plures
Sacerdotes, existant in aeternum constituti sint? Acredit ad hanc tam ipsa
Incarnationis magnitudinem: quod per illam nobis monstratur Dei bonitas;
Dei Sapientia; Iustitia et Dei potentia monstratur. Potentia monstratur
Incarnationem Christi: quoniam nil magis quam Deum fieri hominem
Monstratur per illam Dei Iustitia: quoniam, homine victo, non alio modo
per hominem fecit vinum Tyrannum, neque si eripuit ex morte homines.
Dei monstratur: quia invenit decentissimam difficillimam pretii solutionem
Bonitas dicitur Dei monstratur: quia non despicit plumbatis regni imperium

possum me continere, quod miris iam exclamem: O Sublimem Mysteriorum
 Majestatem! O miram eandem magnitudinem! Tam magnam me Chryste
 hoc est: ut nemo sufficiat magnitudinem eius excogitare. Magnam enim
 Regni est Mysteriorum, quod primum omnium vult, quare Servator
 ut nobis deinceps omnia adiciantur. Magnam Vocacionis quoque est Mysteriorum
 Deus nos omnes ad suum regnum vocavit per Iesum Christum. Magnam
 Spiritualem est Mysteriorum. Nam Deus sibi nos desponsavit in iudicio et
 Magnam et Mysteriorum Trinitatis est. Tres enim sunt qui perhibent testis
 Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus, et hi tres unum sunt. At vero longe
 prater Trinitatis illud Mysteriorum, Incarnationis Filii Dei est Mysteriorum.
 nempe Filii Dei est Mysteriorum omnium maximum, vel si equalia
 habeat Mysteriorum, in magnis non est supremum. Et enim, ut alia summa
 Mysteriorum, omnem humanam superat captum. Super mentem est: Super Sermonem
 Super omnem creaturam naturae comprehensionem est. Sed quid audio? ubi haec! Audio
 mecum mihi quorundam: qui Mysteriorum hoc magnam placere non curant. Qui Mysteriorum
 Magnam discere non satagunt; qui Deo pro tanto Mysteriorum gratias non agunt.
 Sunt atque: quos nulla cura tanti Mysteriorum tangit. Sunt qui se sicut de gratia
 si Audio cogitari, quod Deo suo in tanto hoc Mysteriorum iustis laudibus
 probent. O autem blenni, o bardi, o blitei! O et impii homines! In
 hoc est verum Deum colere! Hoc est mirari eius est opera! Hoc est
 laudare Dei Gloriam! Facite itaque: qui Mysteriorum hoc cum Atque placere
 curatis! Facite: qui Mysteriorum hoc fidei discere non satagitis! Facite:
 qui Deo Optimo Maximo decenter non agitis gratias! Facite in
 facite singuli: quotquot tanta rei incogniti aut in rem tantam quod placere
 nisi curis! Facite recte, religiosi Bipedum, et res vestras vobis habetote:
 nisi naturae resistatis, credentes Deo Opus aeternum damno peccato experiantur!

Habet enim, habet plumbum. Sicut iras, quibus ad infera usque inferi
temptare. Sicut suberunt operum ex ipso iudicio legitime solent. At vero
sandi Auditorer, Quor enim et ipsos mea heic tangit oratio, meditamina
in Magnam hoc Mysterium, gratam vestram Deo incarnato declaratum
Venerandi Mysterium: quod nunquam satis venerari possunt! Nam si
Mysterium debita reverentia profuerint, subtilissimas et purissimas rationes
nietis: et quod omnino necesse fuerit, inaccessum fieri parvulum, et Filium
honoris fieri Filium, eridetur cognoscitur. Mirabitur etiam et dilatabitur
vestram: quando omnium confessione magnum, ino maximum hoc pietatis
Actum, quod humanitas et divinitas in unam personam coalescit, sub
fidei recte intelligitur, iuste estimabitur, digne et ipsi predicabitur!

Dixi
Christianus Parisiensis
Gorli. Laus.

ORATIO IV.
IN CARNAATIONE & NATIVITATE
CHRIST

et D. PAULI ore commendans
aut

MYSTERIUM PRESENTIS.

Si, Viri Nobilitate, Amplitudine et Prudentia
maxime conspicui, Viri item Reverenda Dignitate
praestantissimi, Eruditione denique multumque Clarissimi
Viri, Patroni ac Fautores ad cineres usque devenerunt
Di, Antiquitatum Graecicarum Compilatores felicissimi

vetustiores, Pausaniam, Aristidem, Diodorum Si-
 aliosq, tum recentiores, inq bis Johannem Meur-
 ading, eodemoq in sacf vel illa Eruditionis par-
 tibus: non pauca nobis memorabilia illi suppeditant.
 Suppeditant nobis nunc Græciam ludibundam,
 Græciam feriatam nunc, nunc Græcorum Orcestram,
 nunc Bœotica, nunc Thœtica, nunc Attica, nunc La-
 mica nobis Suppeditant. Nunc & Cœropidam, nunc
 Messagam, nunc ipsam Fortunam Atticam^{nobis} Suppeditant.
 Multa item nobis illi particularia suggerunt: in quibz,
 quæ alia, observationem maximè Eleusinia merentur. Eleu-
 sinia Cereris Eleusinae tanti nominis ac dignitatis Sacra
 festa erant: ut majoris in omni Antiquitate nulla essent:
 ut, quum plura plurium etiam Deorum Sacra sa-
 crentur, illa sola καὶ ἐξολήν Μυσήσια vocarentur, ad
 corrigendam vitam ipsa instituta, inq majora deinceps ac mi-
 ra Divisa. Ita videlicet nihil in tota Græcia, imò in
 universo Orbe celebratius sanctiusq olim Eleusinijs Sacris
 habebatur: fradebantq Gentiles, Sacra hæc non tantum in
 ad vitam corrigendam et ad humanitatem Civi-
 tatis καὶ ἐπιανοδοῦν τῆς βίης (disertissimo Ro-
 nepotum Cicerone & Arriano in Epicteto locu-
 tissimæ fidei testibus) instituta esse sed et, quod di-

seruè Pausanias in Photicis habet, εἰς εὐσεβείαν
κειν, s. e. ad pietatem pertinere, ὅτινδ' inde Euripidis
atq; Aristoteli dicta. Ad Pietatem, inso, ad pietatem
sua Mystera, et amplig quidem, quam ulla alia
dūcere, tradebant Graeci: quomodo et Athena ipsa in
mūne maiorem quam alia ūbes Graecorū εὐσεβείαν
s. e. pietatis in Deos, habere curam praedicebantur.
Talem rei hō omni exceptione maiorem Josephum,
Iudaicarum Scriptorem optimū, habemq;. Sic namq;
bro aduerso Appionem edō: Ἀθηναῖος εὐσεβείας
τῶν ἑλλήνων ἀπαιτεῖ λέγειν. Ose verò quādam
sae ha sunt traditiones! Nulla enim, nulla vera
tis in Eleusinijs illis Mysterijs ratio, nullq; verq;
constabat! Quid? quod et in Speciem tantū ad
fectionem quandam vitae maiora illa Eleusinia Mystera
inducere crederent; indeq; d' falso πνεύματ' ἀληθινά,
ἀβυσσοῦ ἀὴτ' ἀληθινάτ' dicerent, quotquot Sacra illa
ciperent. Nihilominus falso ing; Speciem tantū ad
tem adstringi, rectaq; a Dijs consilia capere, καὶ
καλῶν τῶν ἀναστυγμάτων, s. e. excidere peccatis,
debant; quotquot Sacris ipsidem initiati essent. Quā
sic itaq; omninò e diametro cū Mysterijs his
impijs, cū Mysterijs his fatis, iisq; nūcā ἐπιπλήθει
vel Ἰδοκράτος, quae Ἄθονιτος tantū Spectatores

auditores reddebant, tremendum Incarnationis ac Na-
 tivitatis Dominicae Myſterium (utpote quod verè veri cùl-
 tatem verag, Pietatis Myſterium, indeq, et hant immeritò à
 Paulo Muſſior ^{his} ~~subſtias~~ vocat) per omnia
 ſæcula: tertium illud Elogium Paulinum ſeorsim ex-
 ponam ^{end} hodie mihi proponam. Ecce n. poſteaquam magna
 illa naſcentis in N. J. Eccleſiæ Tabæ S. Pauli Incar-
 nationem Chriſti ut Myſterium, deinde ut Myſterium
~~conſideraverat,~~
 id nunc quàm optime ut Myſterium Pietatis
 commentat, ^{adeoq, mihi} (mihiq, ſic quidem) tertium ^{ejuſde rei} Elogium, de
 ſeorsim in præſentiarum dicam, ſuggerit. Antequam
 ullerig ſena lingua laxem, Vos Muſarum Patro-
 rum, Viros verè Apollinæes honorificè ac peramanteſ com-
 mendo: ut mihi, Neſtorum in modum hant lo-
 cuto, ſed, omnibus verborum pompis ac gyris reſuſ-
 citis et iſtis ſermonum picturis ac lenocinijs, balbituro
 quàm dicturo, vacuas aurium aedes reſeratis,
 benevolè audiatis. Noſtis, Venerandi Viri, vel idèo
 Mercurium veteres in dedicandis ſanis adiunxiſſe Gra-
 tijs, ut ſignificarent, oratorem benignas et amicas aures
 quàm maxime pſtulare.
 Viri præclari alicuius aedificij pulchritudinem pervide-
 re ac penitè eam cognoscere cupiunt, non ſatis ſibi eſſe
 ſciant, id unò tantum aspectu et quoad exteriorem

...antia sua cavernis insurgunt, idq; sinistra interpreta-
 ...sunt erubescunt. Male siquidem nonnulli cum Pelagio
 ...quod heic Paulus dicit, exponunt: Pietatem per in-
 ...arnationem Christi humano generi collatam esse. Male
 ...alii Pietatis Sacramentum heic interpretant; quod Deo
 ...hoc Mysterio suam Pietatem et Clementiam s. e. pium
 ...benignum affectum, pristinam suam gratiam erga Ge-
 ...humanum declaratum ierit. Non, non cadit hoc sen-
 ...Evdεβεια in Deum, neq; affectum Dei erga ho-
 ...mines, sed rectum hominis erga Deum Cultum, Pietat-
 ...em in Deum, qua homines Deum εὐδὲβῆσαι, denotat.
 ...videtur hoc sensu Ergo Paraphrases per Mysterium
 ...interpretat; quod Paulus Mysterium vocat Pietatis.
 ...vati hoc unum iusti legitimis erga Deum cultus esset;
 ...ergo, dum Mysterium Incarnatis Apostolus Mysterium
 ...Pietatis vocat, id non affectivè de pio ac benigno affe-
 ...qui in Deo est erga genus humanum; sed effectivè, de
 ...vera Pietatis effecti ^{est} intelligendum. Nempe n. My-
 ...sterium hoc, Mysterium Incarnatis, est vera εὐδὲβεί-
 ...α; est πείθειος; est ἁγιότητος τῆς εὐαγγελίας;
 ...τῆς βασιλείας τῶν ἁγίων Μυστήσιον.
 ...haec quippe via ad veram pietatem, ad cultum fructu-
 ...qui inde redundat, longè maximum perducunt; imò ob-
 ...ex se veram pietatem produciunt. Non me con-
 ...possum sibi minus in exclamationem hanc desinam:
 ...in celo natum atq; hinc profectum Divina Incarnatis My-

serium: quod non modo non verig qeqm, sed et nec
lius quidem in hominum vita reperiri potest! Certe
quisquam est, qui hunc fructum Incarnatio-
minica non sentiat, truncum et lapidem, non hominem
oportebit. Nullus quippe locus tam inaccessus est, tamq[ue]
mnium hominum consortio remotus, quod non hac tremen-
derij utilitas pervaserit. Nec est gens, nec populus, nec
hominum natio tam immanis atq[ue] barbara, tamq[ue] in-
disciplinis est ac artibus, cui non eadem utilitas cog-
caperit. Et quas devota sancti Myserij meditatio non h[ab]et
pias in nobis excitat cogitationes? quas non excitat locu-
nes? quas non excitat operationes? Pias omnino, pias ex-
cogitationes; pias locutiones, pias deniq[ue] operationes excitat.
Quid? Nonne excitabat pias olim in Parentibus Christi cog-
Excitabat omnino! Ecce n. mirabants super ijs, quae a
one de Myserio hoc Pietatis dicta fuerant, Palerel-
ter ijs b. c. Joseph et Maria. Obstupescerant nimirum:
Simeonis Testimonium cum precedentibus Angeli et Pa-
dictis tam apte congruerent. Nonne excitabat pias
Bethlemiticis Pastoribus locutiones? Excitabat omnino! Ecce
tremendo hoc Myserio a caelesti nuncio cognito, loqueba-
Pastores ad invicem; transeamus, obsecro usq[ue] in Bethle-
videamus hoc verbum, quod factum est, b. c. cognoscere
rem illam, quae contigit: quam d. rem deus per An-
lum revelabit nobis. Similiter et pie loquebats pius
nex Simeon, bene precatus Parentibus et Filio, ipseq[ue] et
alia Spiritu Propheticu fulturas afflictiones Mariae prae-
Loquebats pie Sanctissima Vidua Hanna Prophetisa. Te-
nium et ipsa in Templo perhibens Christu. Nonne deniq[ue]
carnatioe dominica meditatio pias in Orientis Magis operationes exci-

et nec mirabatur ois? Prociuentes n. adorabat incarnatum Deum,
 apertis thesauris suis, Aurum, thus et Myrram dono
 dandi. Quis ergo exemplis his probe consideratis ambigeret,
 Incarnatioem Christi hodie Pietatem in nobis, s. co-
 muni, s. loquamur, s. operemur, excitare? Nondum satis de My-
 steriorum Incarnatioem dixi: quod l. ppa. Mysterium sit Pietatis,
 in nobis Pietatem excitat: nisi et dicam, nullam in ant-
 eoque post lapsum fuisse Pietatem sine illo Mysterio, et
 illud nullam Iustitiam: utpote per quod demum adducta
 ut apud Danielem legitur, Iustitia. Unde egregie Cristi-
 anum Demosthenes Nazianzenus: Mysterium omnium
 hoc cupit et, η εννη τελειωθεις, και ανατελεθεις,
 προς τον πατωλο Αδαμ ενανθοσ. Osi vero
 Platonis copia, Hyperidis acumen, Varronis doctri-
 na, Hortensij suavis, Simonidis memoria, Ralsij actus,
 et inquam in Helicone fuit Eloquentia, repente con-
 uenerit: ut Vobis, V. A. omnibus ac singulis persuadere hoc possent:
 efficacis ad Pietatem incentivum Mysterio Incarnatioem
 Ita equidem opto: credo in. Vos fidem mihi habituros esse scietis:
 data hac mihi nunquam eventura, scietis. Paulus n. hoc dixit: quod
 Incarnatio Christi Mysterium sit Pietatis. Ideo, et Paulo potius,
 mihi dicenti credetis, et hoc simul certissime Vobis persua-
 detur, nullum efficacis ad Pietatem Mysterium Incarnatioem
 esse. Et qui non satis efficacis imo efficacissimum in Pietate
 Mysterium hoc foret? Formaliter siquidem Incarnatio Christi
 est Pietatis: quum omnino Pietatis sit, Deum Salvatorem
 Christum Deum Deorum, cognoscere: utpote sine eo no-
 stra veri Dei cultus consistere nequit. Fundamentum n. omnis
 devotionis et invocatioem fiducialis Christi incarnati est cogni-
 tio. Quomodo, quavis alicubi Spiritus Christi plene, et optimo

voluntatis eij interpres, D. Paulus, invocabunt, in quem
credunt? Quomodo, ~~aut~~ credent, de quo non audiverunt. Accidit
in una Christi incarnati cognitione sita sit peccatorum remissio, iustitia
et aeterna salus. Haec est, inquit Sorander noster, vita aeterna; et
Pater, et quem tu misisti Jesum Christum agnoscat. Quae ergo Pietas
foret: si haec non est Pietas? Quod Mysterium Pietatis foret, si hoc
ritum, non Mysterium Incarnationis, Pietatis non est Mysterium? Mysterium
v. Pietatis est formaliter: Pietatis Mysterium est efficaciter
quum ita sint, non immerito in sermonis mei calce Mysterium Antichristi
Civitate Dei pibeo. Nam etiam si Mysterium passim in Scripturis
nominetur: non aliud in. nisi Iniquitatis intelligitur, imo expresse
Sacro Codice dicitur Mysterium, Mysterio vero, quod verum est
omni ex parte contrarium. Et quidni nunc contrarium id est
Quum n. Mysterium incarnationis ad Pietatem ac veram Religionem
Antichristi illud ex adverso Mysterium a Lege Dei est alienissimum; ali-
num est a vero Dei cultu; impiissimum est; arcanius potius h. e. ad
as, quam evocandas est Mysterium, dudum hoc nomine ac Titulo,
Mysterium Iniquitatis, a Philippo Mornao in singulari de ortu et progressu
Papatus Libro exagitatum. Agite proin, A. V. agite, et tam feliciter
exagitatum Iniquitatis Mysterium execramini mecum! Contra ea v. toties
Pietatis Mysterium, Mysterium citra controversiam magnam, imo maxime
mini, Deo vestro immortalem, pro ejusdem in plenitudine temporis facta
gratiam referte, omni abnegata impietate sobrie, castè, pieque per omnia
coram Deo victuri! Christy gignite, exclamatis et hortatis Vos hodie Nazianzeno
glorificate! Christy est calis, obriam procedite! Christus in terris, subobedi-
Cantate Domino omnis terra! Atque, ut duo haec in unum contraham
tur cali et exultet terra pro celestem et terrestrem. Christy in caelis
cum tremore et gaudio exultate! cum tremore pro peccatum; cum gaudio
Spem! Apparuit n. gratia Dei salutifera vobis hominibus: quae Patrem
instar nos informat, ut, abnegantes impietatem et mundanas
priscientias, sobrie, iuste, ac pie vivamus.

DIXI.

Bothwinus Teeman
Guberna Lusatus

INTELOCUTIO.

Claudite, vos Iuvenes, rivos, sat prata biberunt!

scil. Vos, Conlitiones, qui ad continuandam declamatorium
 mirabiliter singulari et singulariter mirabili CHRISTI Nativi-
 Actum paratissimi estis, compello. Nolite autem mirari,
 coeptam Vestram telam interrumpere Ego audeam, Vosq;
 siculo hoc Maroniano tacere jubeam. Nostis enim mecum
 nes, nostis singuli, esse optimum aurium condimentum bre-
 tatem. Et, et me-Christe auditus sensus omnium tenerrimus:
 et aures ipsa delicatissima. Unde nec ullam re aliam
 silio, quam prolixitudine laedi possunt. Ne ergo summa Venerandi
 Auditorii in auscultando patientiam abuti videamini, non immerito
 vos claudere, s. e. desinere. Vos jubeo: quippe qui Scauriani
 pronunciati memor sum: Haud minor est virtus, scire
 quam scire dicere. Dum vero pedem in perorando
 figetis, ad proximam futuram septimanam diem Mercurii, quem
 nem, sanctum, fortunatumq; nobis e coelo illucescere sinat
 sancta Trinitas, rivos sacros iterum recludetis: ut quic-
 Actus declamatorii nostri sacri restat: benigno tandem fa-
 ente coeli Numine finiatur. Interim, dum prior laudati
 Actus nostri Pars a no 58 50 ualios feliciter exhibita habetur,
 Tobis, plurimum Venerandi Auditores, de Vobis, inquam,
 qua par est, modestiam quero: ecquid Vobis jam de maxime

tremendo Pietatis Myfterio videatur! Non tantum
ut ne divinis " quidem divini Platonis verbis exprimi
Nae tam tremendum est illud, ut audito eo Hodie contum
mifcant Diaboli, obtupescant Angeli. Dignum proinde omnino
id est: ut, postquam vel semet audiri coepit, porro audiatur.
In altera Declamatorii nostri Actus parte audiatur. Et
autem id sex argumentis seu Documentis firmiter ab utroque
assertum ac demonstratum audietur, mactos Vos Vestra, et
omnium Ordinum Honoratissimi, humanitate, Vestra et aquan
tate ac benevolentia esse jubeo. Macti itaque Vestra, qua nos
prosecuti estis, estote benevolentia; macti aquanimitate Vestra,
humanitate macti estote, atque praedicto Mercurii die, die munditatis
tertio, et post peracta quidem matutina sacra, in superiori hoc
terio frequentes adeste! Adeste reliquam Actus nostri Sacri partem
benignis auribus audituri. Facietis certe, qua Vos ipsamet Vestra et
DEUM INCARNATUM jubet Pietas; quod et summa tremendi
incarnationis ac Nativitatis CHRISTI a Vobis estagitat dignitas.
Ne dicam quod in facili Vestro frequentique reditu coelum nostrum, sed
cum miris modis de Eloquentia studium excitaturi sitis. Quod
namque et Vos, Viri astutissimi, Musarum nostrarum Patres
ac Fautores certissimi, qui vulgato dici solet Disicdo:

Excitat Auditor studium, laudataque virtus
Crescit, et imensam gloriae calcar habet.

Dum vero Vos hanc absque Infantuli Jesu Comitatu Sodis dimittimus
illud omnes uno ore precamur: ut sub hoc Infantiae divinae
aurea recurrant Vobis secula; quin imo ut cum ista Infant
lacrymarum, qui toto terrarum Orbi indicant gaudia, imbre
Vobis, Optimi Viri, notisi

Grandinet gemis, rigoque coelum depluat auro.

Joannes Wunderlich. Gorb. L.

Audivistis non ita pridem, Viri, multijuga eruditionis præ-
 lentia, munerum amplitudine longos, rerum usum nobilissimis, la-
 tini et Fautores longe honoratissimi, audivistis virum! At quan-
 tum virum! virum audivistis in omnibus Ebraeorum ac Graecorum, Ci-
 vilium et Latinorum literis ac scientiis eruditum. Audivistis virum
 savi facundia præditum: ut Systrani Mercurii nomen ei impo-
 neri fuisset, si id permisisset. Virum, in tertio celo qui ἄρρητα ἐκμάχε-
 ται, audivistis! Nunc, hinc, inquam, tertium virum, virum Augustinum,
 æque veritatis ἀπολογητικῆς explanationem ac demonstrationem
 regio orationis incremento specialis ingrederetur, cum certitudinem,
 celsitudinem tremendi nostri mysterii asseverantem audivistis. Au-
 divistis eundem triplici amplificatione id ipsum commendantem! Nam
 primum mysterium vocabat: et, quod secundum mysterium magnum vocabat:
 quod tertium, mysterium pietatis vocabat. Elogia nimirum hæc cer-
 tissima, Græcis ἀπολογητικῆς, mysterii erant pietatis: cujus initio
 ἀπολογητικῆς in genera hæc esse censebat Apostolus: quod de Deo esset,
 non ut falsi Gentilium erant οὐ θεοί, in Eleusiniis mysteriis cele-
 sti quondam pietate: quod de Deo in singulari esset numero, non de Deo,
 sed plura quidem Gentilium erant Numina, in plurali: quod de Deo
 incarnato esset, non ut Mystera alia in memoriam alicujus boni tempo-
 ralis, nominatim autem Eleusinia ob fruges mortalibus dabant, erant.
 Audite nunc, audite hodie, queso, Viri opt. eundem celestis veritatis
 primum et tertium in fide Magistram, tremendi nostri hujus mysterii de

DEO incarnato veritatem ac magnitudinem sex declarationibus s. e. antiquis
argumentis, probationibus, documentis, patefactionibus firmissime asser-
entem. Est namque ita: quod veritas sic Athleta Christi, mysterii
talis de Deo incarnato μεγαλειότητα s. e. magnitudinem ac mag-
nitatem, specialiter et καθ' ἑκάστην in sequentibus persequatur, simulque
certis quibusdam declarationibus καὶ ἀποδείξουσιν utrumque probet: Quod
alioquin gentiles ipsi Deo atque adeo mysteriis suis Χριστῶν
 καὶ ἀποδείξουσιν crederent. Dum sic ergo omnino D. Paulus Epistola
Mystagogi, Hieronymus munitis deic fideliter explet: ordine
singula audienda sunt argumenta, quibus mysterii nostri μεγαλειότης
tam firmiter demonstratur: ut ne forte quidem inferoniam quicquam
adversus ea valere possint. Audiatur hinc, audiatur primo locus
 $\text{Θεοῦ ἐν ὄψει παρρησίας}$, s. e. Dei in carne manifestatio: audiatur
deinde $\text{τὸ Θεοῦ ἐν πνευματικῇ δυνάμει}$, s. e. Dei in spiritu
manifestatio: audiatur $\text{τὸν ἀγγέλων ὀπτασία}$, s. e. Angelis exhibita
visio; audiatur $\text{Θεοῦ ἐν κόσμῳ κηρύξις}$, s. e. Dei in mundo predicatio
audiatur $\text{κηρύξις τῆς χάριτος}$, s. e. πίστις s. fides ubique in-
dicatur postremo $\text{τὸ Θεοῦ ἐν δόξῃ ἀνάληψις}$, s. e. Dei in gloria as-
umptio. Hac quippe omnia, cum perpetua ad gentilium Mysteriorum, Eleusini-
um, allusione, a sex posterioribus Declamatoribus s. altera parte
nostri declamatorii parte dicentur, et ita quidem suo dicentur ordine
ut talia quae se falso, in Eleusiniis mysteriis tradita fuisse con-
stabit autem e dictis, Eleusiniis quoque suam, sed si tam Eleusiniis

quibus s. Etigarcias, suam Etigarcias fuisse diximus; suas
 utlabias; suam fuisse aqur; suam fuisse quendam Pirr; su-
 deris; Deorum fuisse aqur. Vos, Vos, quaso, venerandi viri,
 et factores certissimi, peragite lenissima benignitatis ve-
 raviam, suavissimo benevolentia vestra spiritu, qualissimo favoris
 cymbas nostras ita propellere: ut, cursu suo peracto,
 tandem feliciter appellentur. Erit, fateor, leve et de-
 dicendi genus, quo utentur declamatores hodierni. Erit ipsa
 enim oratio dulca et aspera: crassioris erit nimis elabora-
 Sed vos aequo id animo feretis, rerumq; dicendarum dignitatem
 nostris laciniis, sed justo suo pretio iudicabitis: cogitabunt
 se posteriores vos declamatores vadam tentaturos, majorem
 si divina adjuvet gratia, paraturos esse.

Dixi

Gottlob Stembach.
Gottl. Luf.

DECLAMATORUM
POSTERIORUM

CRATICOI.

de

ΠΑΝΕΛΛΣΕΙ ΘΕΟΥ
ΕΥ ΘΑΥΝ.

h.e.

DEI IN CARNE MANIFESTATIONE.

Inq. Tu.

Inq. tuo, Jesu, lazabo, nomine, rete!

140

terrestres olim demones, Viri Nobilitate & Amplitudine inluti,
Juris edecumata scientia fulciti, maxime Reverenda dignitate
incomparabili rerum experientia clari, divine humanaq; sa-
pientia per hanc urbem admodum celebres, veneranda Honorum
dignatione maxime observandi, homini colendi, Patroni
Fautores optimi, Quum, inquam, terrestres olim da-
mones, s. e. Tartari Spiritus, per simulacra, hominum spe-
formata, divinationes exercebant, atq; vel mille fraudibus
libitis, nunc deos caelestes, nunc deorum divinas, nunc ali-
os se confingerent, tot tantorq; pectoribus huma-
nifuderunt errores, ut brevi temporis intervallo major
pars à vero veri Dei cultu lonoisime averte-
tur. Facile novum inde Theologia genus nascebatur. Na-
scitur Gentilis inde Theologia, qua deorum cultum nunc
nunc Symbolium tradebat, in illorum quidem cen-
nunc substantiis, cum spiritualibus, tum corporeis, tumq;
nunc variis rerum Accidentibus tractis. In hac n. Jere-
totam Theologiam Gentilem o. n. v. Vossius dividit:
quidem nemo studiosius curam illam ac cogitationem de
deorum gentilium in unum corpus colligendis suscepit.
pluribus Capitulis Theologia hac absolvitur: ita non paucis
pendentis ac fimentis & referta. In his vel utramq; sibi
pavinate cum deorum fultitionum Professoria, tum eorum-
apparitiones. Et deo phil. completa Theologia
est: ut, volumus ~~ill~~ locus adscribi ea debeat, merito du-
retur. Enim vero Gentiles, a se ipse Signe, deo, hominibus
in civitatibus oberrare, factisq; publicis interesse, non tra-
modo, verum etiam mortalibus revera conspicuos ac praesentes
apparitione sua factis praedicabant. Quid? quod & ipsis
Cyprianus ~~et~~ non aliter, quam apparitionem
quocumq; tandem modo deus aliquis praesentiae sua signum
credendum, interpretari, familiare esset. N. v. est: quod bene
tester adducturus, longe abhinc abeam. Ecce n. Dionysius se te-
offert, commemorans ipse, sibi nobis solitam apparere & somnia
ut sua praesentiae manifesta demonstraret indicia. Offert & se
testem Dionysius Halicarn., oraviter alicubi invidentes rai ~~et~~
rator Dion, per quos illi hominibus se manifestarent, represen-
tatorum deo nihilominus testem se nobis Catullus offert, ali-
sic canens:
Praesentes namq; ante domos invisere casti,
saepius & sese mortali ostendere coctui,
Caelicola nondum praeterea pietate solebant.

Haec quidem de creberrimis aliorum Numinum Epiphaniis
legitur. Rex v. una Cereis, nominatim Eleusina, Epiphania celebratur.
Prima enim & antiquissima apparitio dea illius in Eleusina
cetera fuisse perhibetur; perhibentur & aliae solemniter in Mysteriis
fieri solite apparitiones. Quid? Nonne hic pertinet: quod de Cere
debant, ipsam nimirum, quum Proserpinam filiam à Putone raptam
visset, caelo relicto, mulieris quidem aevi assimilatae, contendisse
nem? Pertinet hic omnino! Nonne & pertinet hic: quod in ipsis
annis Mysteriis Ceres simul & Proserpina atque Iacchus marmoris
lacris exhiberentur? Pertinet hic omnino! Nonne eodem pertinet: quod
sent, qui Deum praesentem exclamabant, eisque ἐπιφανίαν testabantur?
Pertinet omnino. Omnino hic pertinent, quorum Crigores Graeci
de apparitionibus suis aut earundem affinitibus tradebant. Dum v.
quae de prima Cereis Epiphania, de ejusdem studio circa Eleusina
deposita ejus carne mortali, ἀδαράκια, tum de altera, quae in
Pae & tritico per universum orbem sparsa, narrabatur, meras
viant fabulas; dumque & in ipsis Eleusiniis Mysteriis mera portenta
dacia & fragmenta tradi solebant: veridicam certe falsis illis gentium
de Deorum suorum παραβολαί traditionibus παραβολαί, παραβολαί
Ἰὺς ἐν ὄρακι, s. e. Dei in carne manifestationem, ipse in tertio
auctus doctor ac ductor gentilium Ἰὺς exponit. Sed sane ipsa
παραβολαί quum impresentiarum expendendam mihi atque tractandam
tanquam primam veritatis & Majestatis dominicae incarnationis
δείξις demonstrationem proposuerim, vni, St. V. erit munus: sed
aliis, qui ex hoc loco sacra nuper verba faciebant, attentionem &
volentiam concessistis, eandem mihi ne denegatis, meique ingenium
tatem ac dicendi (imperitiam) infantiam vro favore & aequitate
vetis: quo dictum gravissimum hoc dicendi argumentum, quia per
breuitate, vris expedire possum auspiciis. Sed παραβολαί
ὄρακι. Haec sibi. St. V. ἐπιφανίαν sunt verba; quibus s. apostolus
nam tremendi vni Mysterii ἀποδείξις s. probationem facere dicitur
tat, ἐπιφανίαν καὶ ἐπιφανίαν τῶ Ἰὺς ἰσόμεν διαγιγνώσκων, designans,
ipse ἰσόμεν τῶ Ἰὺς ἐν ὄρακι παραβολαί: quum alioquin, quod etiam
tiles passim agnoscebant, Deus παραβολαί sit ἀγαπῶν, ὅτι ἐπιφανίαν
v. quam duo q. rivuli sint, qui à Paulino fonte plenis aloeolis pro
unt, me à re praesenti non abluturum confido. Si singularem eorū in
atur vram, non quā debeo, sed quā possum, industria, derivavero.
est utiq. Deus, qui sic ἐν ὄρακι παραβολαί dicitur, & quanguam
quod pulcherrimis etiam rosis, quod auro, quod gemmis accidere
let, ut illa spinas, istud sedrias, haec maculas suas habeant, primo
d. Pauli Enunciato accidat, ut non integrum in Vulgata Versione
legatur, indeq. nec à Neo-Protonianorum Patriarcha Emalzio admittatur.
Dum is ea dicit, quae à s. Paulo dicuntur, non de Christo, sed de
vno pietatis intelligit: certum tu. & non aliud Subjectum scilicet
quam quod expresse in Textu Graeco legitur. Sed, Sed est

num mihi
sumitur, sed
& dicitur
qua dei
Abos, a
benedictus
sub voce
deratam,
faciat, se
tura siquidem
ostendit
naa nunqu
iam ante
decreto Patru
salutem nri
amant, p
ruit, s. e. na
clamare: c
num, filium
om & splen
ritas don
s. e. ma
elligentiam
um: qui, lim
rebit.
quam mirum
ior, quod &
manifesta
est visa,
alioquin na
in Crisp
Evolvit n
triquis aliq
sufficit
proprie,
nem motta
tatis, notan
immortalis
tatis de a
me, sed dicit
ille aliorū
titudine &

clarius dici potuisset, & ad rem magis apposite? Jam clara sunt
perspicua sunt via, ut nulli sint Pertiniani, carnem hinc accipiunt
libiter pro humana tantum fragilitate non humana natura, accipiunt
Maxima interim verisimile est, h. l. Apertum tacita excludit ad
num Numinum apparitiones alludere. Haec siquidem non in verum
bant carne: sed quod exordium tantum exordium calisthene
ipias, turba Syris in Graecia, Pauli viso miraculo, exclamabant.
quod & ad signa alludat hinc Apoly: e quibus, referente Heliodoro,
noscebantur. Erant in his oculi praecipui: erant incessus: de
praclaris Peligni raris Alumng alicubi.

Signa Deum nosse: per sua Praebus adest.
Signis his accedebant Tempora vel teita sedibus mota: accedebat lux
ras. collucentes ignes: Vestigia eorum accedebant, quae visa memo
bantur & manibus Argumentis apparuisse referebantur. Quid?
& in somnis Dei apparerent, vel aliter mania Praebata s. Praebata
Quaedam cent, ut apud Ciceronem Themistius testatur. Ne dicam
Dei, quum videri vellent, se corporibus, propter mortalium oculibus
duerent. Incorporei namque putabantur. Ab his a. oibus aliis
Si s. fabulis plane diversa fuisse quodammodo Filii Dei
verum quis inficiabitur? Inficiabitur nemo: nisi qui interdum
num in carne venit, ut cum Pygmae in Troia quorat
Non n. signa saltem apparitionis suae dabit Filius Dei; sed
vera carne, oculibus hominum adspectabilis & expositus, ipse
parebat. Apparuerat equidem, Iesey & olim manifestaverat
na Majestas. Manifestaverat se Abrahamo, quum filium ipsi
mitteret: manifestaverat se Jacobo in deserto, quum ab
re fessus sub dio recubaret & dormiret: manifestaverat se
si in rubo ardente, quum in Midian oves pasceret: manifestaverat
se Josue in conspectu Hiericibuntae sub specie viri cujusdam
is: manifestaverat se item, ut quam plurima manifestationis
exempla mittam, in Christi Exordio, Baptismo & quum vox
retur de Caelo: hic est Filius meus dilectus, hunc audite! Et
quid oes illae manifestationes sunt; si cum una Deo in carne
Gargobri conferantur? Sunt imperfectae: sunt obscurae: sunt
nisi typice manifestationes: quum Christi contra ea in carne
ritio sit vera, sit propria, sit perfecta, sit clara, sit & an
pica. Sed conferte Viri, V. R. carmen mihi & Deum
sim: ni reprehendetis, in collatione hac, Deum & carnem tot
stare coelo. Ut n. Deus ab aeterno, increatus & a seipso
creatus, in tempore, a Deo est. Deus immortalis, immu
bilis, et incorruptibilis; Caro a. mortalis, mutabilis,
stibilis est. Deus est gloriosissimus, gloria & beatitudinis

...us; caro v. est miserrima, vera gloria & beatitudine est de-
 ...ta. Deus sufficientissimus & omnium rerum affluentissimus; caro
 est indigentissima, summa saepe egestate premitur. Summatim
 , quod res est: Deus est Deus, caro est caro. Et in DEUS
 solius hominis gratiam in carne et se manifestavit. Unquam
 adorandum, & tremendum Mysterium! Et certe mecum exllama-
^{sic} quis dubitaret? Caro siquidem nra, verbis Augu-
 stini, colligium in persona Christi facta est; per quod & oculis pe-
 ipsis divinitas cerneretur: medium illud facta est, per quod
 vitam vite manibus palparetur ac contraheretur.
 sic itaq; extra omnem dubitationis aleam omnino p[ro]p[ri]os
 magis sit et sic evadere, nolo longius solem
 sereno splendentem digitis monstrare, ac dicere, Hic est I. Quia
 pedem seic figo, atq; alius, que forte meditanda restant,
 relinquo. At n. prata e duob; meis simul biberunt, sc. suffi-
 ceter audivisti, tenus hac, V. H. quis apparuit, & quomodo appa-
 ruit. Apparuisse videt. verum DEUM, s. e. secundam divinitatis
 personam, unigenitum Dei Filium; audivisti! Audivisti, apparu-
 sum in carne, s. e. veram humanam naturam, animam & corpo-
 constantem assumisse! Fugite vos nunc, obsecro, venerationi vestr[ae],
 fugite cane pejus & angue vos ipsos, qui primam hanc Christi
 manifestationem non de persona, sed, nescio de cuius rei manifesta-
 tione, intelligunt; non de Abs[ol]uto fil. incarnatione sed de capite sed
 de vitiositate, quam naturam habemus, l. de patefactione divi-
 nitatis, que per fragilitatem, mortalem infirmitatem, ut Christi,
 & Apostolorum, nobis facta, Textum interpretantes. Cum
 impulsos atq; ineptos interpretes fugitis, e tam miraculo-
 manifestatione Dei, in carne facta, erigi vos in omni affli-
 ctione & calamitate, propriis in spiritualibus tentationibus, que
 proximis etiam dominibus e suggestionibus Satanae & carnis na-
 non raro solent, patimini! Deo enim manifestato in
 carne aditum per ipsum ad Patrem habemus: habemus li-
 bertatem & aditum cum fiducia per fidem ipsius ad eum.
 ideo, inquit Ambrosius, non despicienda carnis humana
 natura: qua in S. Trinitatis substantiam & gloriam
 per Dominum nostrum IESUM CHRISTUM
 meruit ingredi. Adde ego: Deo non desperandum est:
 nostra caro, in Christo ad Thronum S. S. Tri-

nitatis evicta, ^{tam} liberum nobis aditum ad eum aperuiffit:
 tuto accedere & necessitates nostras sine omni metu in
 mium Trinitatis deponere queamus. Tunc, tunc promi,
 vera fide niri, adeste! Adeste intrepidi, atq; omnes
 ras vestras in hunc maxime conijcite, qui, humana
 carne, in qua olim manifestavit se, indutus, hodie ad
 dextram Dei Patris sedet, proq; vobis assidue inter
 lat! Ad! ad!

Castigate moras: quisquis, sit ut ordine primus,
 Conetur. Scabierq; postremos occupet atra!

Dixit J. G. Waltherg. Drosn.

ORATIO II.

ΔΙΚΑΙΛΣΕΙ ΘΕΟΥ
ar πρέματι,

DEI AN SPIRITU JUSTI
FICATIONE
Auspice IESU!

Inter cetera, Viri Nobilissimi, Officii Dignissimi,
 Amplissimi, Iudicii Auctoritate Gravissimi, Prudentia
 Politica Consultissimi, diuturno assidueq;
 rum maxaz usu Peritissimi, Reverenda
 tate Clarissimi, omni deniq; pietatis Vir
 tumq; genere Ornatiissimi, inter cetera, in
 nobatū dignissima, q̄a ex intimo veneranda
 antiquitatis penū, Eruditissq; ille pariter
 Eloquentissq; Ecclē Doctor Tertullianq, litera
 prodita nobis reliquit, illud, quidem effa
 palmam facere videtur ambigam, q̄vō
 filium Deos vere Divinitatis probatione ex
 se, eozq; pristinum vana sua existimāonis
 doctem perdidisse omnem, praeclarē ediffere

n. Arenū hic Mysterior Christi Incarnati Affertor
 nas et inanes Gentilium superstitiones mirificā
 adam pietate nunquam non exagitur, constan-
 insectaretur: tantā certe tamq̄ incredibili
 constantia nugatorias eorum & aniles de
 suis elusit relationes: ut omnem eorundem
 unitatem vel incertis Argumentationibz colle-
 vel ridiculis fabulis contaminatam, vel fictitiis
 et municipiorū adoptionibz falso iudicatam
 stupidus esuggillare non dubitaret. Satis me Chi-
 idonea hæc sunt, ad leres illas, obscuras atq̄ incer-
 Gentilium nugas evertendas; satis apta sunt,
 falsam falsaq̄ opinionum temeritatem discu-
 endam; satis accomōda sunt ad impiam inani-
 am amputandam, crassosq̄ errores propulsan-
 . Quamquam n. alii quamplurimi, imprimisq̄
 ex disciplina familiā Platoni se egressos
 Philosophi, ἀτάκτῃ αἰα, s. quæ sensibus
 precipiebantur, αἰα ὁ νοῦς, s. quæ solā mente iudi-
 cantur, constituerent, Deosq̄ suos, ab iis quibz, quæ
 sensus incurrunt, vindicatos, ex iis esse, quæ sola
 considerat, definiabant, atq̄ νοῦς οἰον προ-
 antissa entia, solisq̄ vocis patere dicebant: neq̄
 men hos legitime pleneq̄ hominibz in spiritu, h. e.
 spiritali modo, Deiq̄ Spiritū intellectum humanum
 luminante, probatos, declaratos, demonstratos
 ine insigni impietatis nota affirmare possumus.
 adeo, cum ficta hæc & exogitata Gentilium
 amina nuda tm̄ multisq̄ ineptis incrustata sint
 amina, eō majori pietate ardentioriq̄ studio I-
 nr̄um ex augustissimo Majestatis suæ fasti-
 ad nos delapsam, inq̄ Spiritū justificatum
 venerabimur, exosculabimur, omniḡ mentis de-

notione adorabimus. Quoniam v. in hac Dei Incarn
Justificatione nra jam exultabit triumphabit
a vobis, V. V. unum illud pro omni, qua Nobis
Dignitati Vra obstringor, pietate, eaq. qua
est animi submissione contendo, ut mihi sub
humiliter, ampla tenuiter, gravia leviter atq.
ter tractanti, ad exigui temporis spatium attentio
ne denegetis, quoniam potius singulari Vra benevolentia
infantiam meam sublevari ne dedignemini.
ὅς ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι. Liceat here mihi,
O. Ord. Honoratissi, liceat mihi Apostolicis verbis
meam jam inchoare orationem. Ecce v. quae nra
indumenta statim in limine here se mihi offerunt
atq. mentem attonitam, linguam vinctam, oculos
mi vires veluti stupidas tenent. Audivistis
supra τὸν Θεὸν φανερωθῆναι, h. e. Deum manifest
tum; nunc v. τὸν Θεὸν δικαιωθῆναι audistis. Re
pistis illud ἐν βραχί contigisse; hoc v. ἐν πνεύματι
factum esse percipitis. Nonne v. duo haec maxime
contraria esse, nonne adversis frontibus secum
gnare videntur? videntur omnino. Ecce v. eni
humana mens, quae ratio, eorum horum captis
perscrutari, eorum ingenii acumen investigare
proferit? Exclamo igr: o profunditatem om
cogitatione sublimiorem! o sublimitatem om
culis admirandam! o admirationem ab omni
humano captu remotiorem! Itane, tibi, Deo
benignissime, placuit carne tegi, neq. carne te
sed et in carne manifestari? Hanc item
posteaquam incarnatus factus, in spiritu ju
ficari? Eant, eant here, qui non nisi ratio
sua succuntur; eant in isto, rationisq. sua det
peda profunditatem sublimioris huius Myst
me

Laborant: nihil proficient, nihil et ipsi effici-
 Sed, ut ad id redeam, a quo singularis me admira-
 paululum deflexit, dicere e quidem haud possum, quoniam
 ali, eis non infimi inter eruditos ^{sunt} subcellii, homines,
 in erudiendo te dixas dnyas in pvevuali genurno sen-
 sudent, nec dicere possum, quem confusum se nben-
 rum veluti cinnam nobis nebant. Nam quid ego
 Theodoretum, quid Primasium, quid Sedulium,
 quibus verbis dixas dnyas juste effectam, denotat,
 it. vocem pvevualos pro Sp. S. accipientis, comemo-
 Quid Theophylactum dicam: qui Christum in
 spiritu justificatum eade causa ~~dicunt~~ ^{quod} quia
 rogata legis iustitia adoptionem filiorum induxe-
 Quid Brixianum appellitem: qui Christum in car-
 nibus manifestatum, non ab humanis oculis, sed
 Spiritu justificatum, s. iuste manifestatum
 esse dicit doctus? Quid virum illum doctissimum,
 doctum adulationem huc traham: qui, Christum
 pvevualos per Sp. S. iustum & veracem in doctri-
 nis operibus declaratum commendatum esse, comen-
 dat? Ego vero, cur tam diversa sententiarum
 discordia enarro: cum Vos ipsimet, Aud. Honora-
 ti, pro ea, qua prae diti estis eruditione, conjice-
 facile potestis: quod usque Interpretes hi omnes
 Doctoris illius Gentium magistri ^{sensus} recedant. Non
 attingunt illi Apostoli mentem glossis suis: eo
 quod de iustitia et approbatione Christi ap. Deum
 quod, verbum justificandi eo interpretentur
 sensu, qui Christi sanctitati, quam is ipsa sit san-
 ctas, nullatenus convenire potest. Probenim
 eum immortalem, quis in salutis suae cogni-
 tione adeo peregrinasset: qui, Christum Dei
 filium sine ulla peccatis hominem factum,
 justificatione ap. Patrem suum, qui Filio omnia
 tradidit, equisse, crederet ac statueret? Ne-
 quid certe faceret, nisi qui sanctissimum nostrum

IESUM peccatis sese forsitan contaminasse, contamina-
tatem resipuisse, eundemq; et Deo reconciliatum
gratiosaq; justificatione donatum fuisse, falso creditur.
Ut v. ab his omnibus secessum faciamus, eorum me-
ritum hunc interpretemur, paulo penitus
aspiciamus Doctoris nri Θεοξεύς verba, atq;
tum quo sensu verb. δικαιῶν accipi debeat, hoc
qua potissimum ratione Christo justificatus. Et
malidicatur. perpendamus. Quemadmodum illi
qui praetari alicujus aedificii pulchritudinem
videre, penitusq; cognoscere cupiunt, id non
in aspectu contemplantur, sed singulas
partes accurate perlustrant, seorsimq; con-
sulant: ita & nos singula seorsim excutiamus,
feliciter in sacratissima sacrorum verborum
nos penetrasse videamur. Sed unde hinc
num ordiar? A verbi δικαιῶν evolutione
Verbo v. hoc non justificatio, non justitia
ratio, non justitia probatio, sed justa ac plena
tatis declaratio, justa, legitima, plena pro-
manifestatio, contestatio, experimentum,
rei alicujus veritate documentum notatur.
Θεὸν δικαιῶν h. s. liquido, juste, legitime,
ne, verissime, Deum verum ostendi, demon-
strari, declarari, inconcusse deniq; Argu-
experimentis, imò quocumq; justa ac legitima
rationis genere justum, legitimum s. verum
probari. Quid ergo? Na, quoties ego cum
fius mecum reputo, toties Amanuensem
Dei fidelissimam Paulum me videre, atq; ab
Ip. s. accepta verba haec audire mihi video
Insana & profana Gentilium turba, quae
fictitios Deos tuos jactabas! Noster enim,
Deus demum est: qui juste legitimeq; probatus
quidem demonstratus & palam factus, qui omni

mus monumenta, itidem copiosissimam variaz, ser-
tianum moxsem colligere, heic licet. Aliis quoque
voce πνευματος miracula divina per Sp. a
sto patrata notantur. Notatur & alius voce πνευματος
miracula tam multis signis demonstratum My-
rium Incarnationis, ut vel iuviti Dei consili-
discere cogantur omnes. Alii v. Divinam Nat-
explicant: quae ex assumpta humana Naā
manifeste eluxerit, ut non Πλάτωνος, sed
Πλάτωνος facile agnosceret. Alii per Sp. Dei
Christi, cuius vi miracula fecerit, Deo ipsum
mortuis resuscitavit, notari dicunt ac doc-
His quidem strenuis divinae Majestatis asser-
toribus, verisq; verae Ecclae propugnatoribus, immo-
les, pro tam sancte praesitis laboribus, quos
placando difficillimo hoc Sexto Paulino ex ha-
runt, quoad usq; gratissimorum horum manebit
tas, agenda sunt gratiae: attamen, quum a
Locum Apiti non penitus exhaustum videantur
tentia: ego potius, Christum heic in Sp. iustis
tum dici, puto: quod non corporis oculis, ut in
vepobis praei factum, sed dia rē πνευματος,
tis mentis, conspectus ac Deus probatus fuerit
Vram heic ipsam, Viri Venerandi, requiro pruden-
tam, ad vram appello conscientiam: ut mentis
Vram mihi aperiatis, ipsiq; dicatis: annon de
tellectu limato, divinitusq; illuminato id illi
dum sit, quum Paulus dicit: εδξατο εν πνευματω
u! Dicite et mihi: annon Christus ab iis tuis, qui
illectum coelitus illustratum habuerunt, agnos-
fuerit ac creditus? Agnoverant eum in spiritu,
illectu divinitus illuminato, Pastores Petri
fici: agnoverant Magi ex Oriente: agnoverant
meon, agnoverat Hanna, agnoverant omnes

res, agnoscuntq; et hodiernum in Spiritu eum omnes
 Christiani. Non immerito itaq; valere incertam illam
 Deorum Gentilitiorum, quam diavoia & Luxu
 haberi statuebant, cognitionem jubeo: dum nos
 Jesum nrum in carne manifestatum, inq; Sp.
 ratum, omni pietate veneramur. Valere fi-
 illas Deorum putatitiorum apparitiones, quae in
 o pabuali, inq; symbolis, nec non variorum & ina-
 um spectaculorum otolabia, consistebant, jubeo:
 nos interim plenam probationem, in dubitatum,
 atestacionem, legitimam manifestacionem, justifica-
 onemq; in pveuali adoramus. Tibi q; clementissime
 as, grāas, grāas Tibi, quas mens concipere
 amplissimas, quas lingua effari valet, maxas,
 temerata pietate, pro legitima plenāq; veris-
 Incarnati Filii tui manifestacione, doctestu-
 ac comprobacione, Spirituali modo facta, ago,
 et humillimē oro, rogo, obsecro, ut in facta
 illectq; nrī illuminatione nos non tm ad extre-
 um usq; vitae terminis, sed et ad ultimū usq;
 mundi finem clementissime conserves: donec eter-
 in eadem triumphare nobis liceat.

Dixit Jos. Crispus Boettgerus,
 Grunhaina - Misnicq;.

GRATIO III.

de
 ΟΥΣΙ ΓΕΟΥ
 εν ΑΓΓΕΛΟΙΣ,

h. e.
 DEI INTER ANGELOS VI
 SIONE.

α καὶ ω
I E S U S!

Paganos olim, quorum animi densissimis errorum
tenebris involuti erant, quibus et ea, quae nobis cogitatio
indulta, aeterna veritatis luce carebant
cum verum DEUM ignorarent, praeter inane
superstitiones alias, vanis istis ac fabulosis Deorum
apparitionibus vel maximam habuisse fidem
neminem vestrum, Auditores omnium Ordinum
honoratissimi, affore credo, qui diffiteatur
ut taceam Minoem, Lycurgum, Numam,
torium, et ejus generis bene multos, qui fictis
Spirituum apparitionibus atque insolitis prodigiis
ad sui cultum et obedientiam homines cogebant
Pythagorici certe Philosophi, et exinde Platonici
sublimioresque Gentilium Theologi, suos agnoscerunt
Genios, a quibus non tantum optime vivendi praecepta
acciperent, quaeque facienda item, quae omittenda
da discerent; sed et divinitatem quandam in
ad doctrinas suas derivarent. Quia etiam variorum
insuper Sacrorum Gentilium ac Mysteriorum
fuisse Angelos, satis superque testatur provida praesentium
ritarum rerum magistra Antiquitas. Horum
quidem alii erant ἱεράδωδοι, qui, quum Deorum
aliquis oculis vel se spectandum praeberet, vel
quocumque modo, alio praesentiam suam manifestaret,
set, sacra illa solemnia ac dies festos, in honorem
manifestati Numinis celebrandos, indicarent
alii δὲ ἄγγελοι s. nuntii, qui visos sibi Deos renunciant
rent ac testarentur. Non absudere à scena

detur κηρύχιον illud, ὅπως nempe τῆς Ἐφεσῶν, ἐφ'
 οὐδένου τοῦ ἔργου κηρύσει τὰς Ἰοναίαι Ἀπλό-
 τας. At nos, qui solentior illam χάριν, nobis apparere
 vel semel amplexi sumus, commentis his Genti-
 um nihil tribuimus. Magis enim incumbit no-
 tremdum illud Mystrium, quod Paulus pro-
 nit, Incarnationis nempe ac Nativitatis Christi
 Labiar, sanctis Angelis, tanquam oculatis testi-
 et verissimis ejus ἐπιόλαις, exhibitam, exusulari.
 hac de re, de ὀπλαβία nimirum & Ἰελοῦ,
 impresentiarum agere sit animus, vos rogo,
 auditores Venerandi, ut me de sacra hac materia
 apud vos dicturum, eā quā par est, attentio-
 ac benevolentia, sublevarē ne dedignemini. Nam ut
 Ariadnes ope in penitissimos Labyrinthi re-
 olim ingressum ferunt, unde et exierit
 feliciter: ita ego facile intelligo, me non nisi fa-
 vestri aurā fretum, amplissimum hunc decla-
 andi Oceanum ingredi, nec v. nisi vestrae patientia
 adjutum, in eo progredi, neq; inde regredi posse,
 nisi in vestra equanimitate perquam omnem ac
 pprim collocem. Adeste igitur, adeste, iterum dico,
 mihi, qui corporib; presentes estis, meq; benevolen-
 vestra Helice ac Cynosura in altum provehite,
 cursum meum sic dirigite, ut ad portum tan-
 aliq;ando feliciter appellam. Facite item
 vestra equanimitate, ut mihi dicturo digna
 Declamatore, digna nobili hac studio-
 um Coronā, digna Palladia hac juventute,
 contingat Oratio. Ἰελοῦ & Ἰελοῦ, strenuus ille
 veritatis assertor D. Paulus, adorandum In-
 arnationis ac Nativitatis Mystrium probatur, inquit,

fidelissimosq; hujus testes Angelos constituit. Quod quidem
quod non ab humano id profectum consilio, sed in ipsius
coelo, imò in augustissimo divina Majestatis fastigio
tum, et à Paulo, ex eui illo exlexis, inde prola
sit, num quid certig, num quid firmitus, num quid ver
dici potuisset? Vel ut rosa non nascitur sine spinis
ut scoria auro, palea tritici grano facile jungitur:
et hæc Apostolica veritas suam habet spinam: scilicet
am suam et paleam habet admixtam. Ecce enim
quod in Interpretum Scholis jam dudum quæri cogit
quoniam ista à Wellarv appellatione gram maxi
heri veniant; quidam cum Gregorio M. de Pro
quondam et Apostolis demceps, Ecclesieq; Praepo
ac Doctorib; Evangelium pacis annunciantibus
Textum interpretantur, atq; illig sensum hunc esse
volunt: quasi Apostolus dixisset, $\epsilon\omega\theta\eta\ \tau\eta\varsigma\ \nu\epsilon\mu\epsilon\tau\omega\varsigma$
 $\rho\upsilon\sigma\iota\upsilon$. Cujus quidem Interpretationis stabiliend
rationes afferunt haut contemnendas. Quid enim
ingrunt illi? Anne magnum adeò et admirandum
hoc esse potest Mysterium: si Dominus, humana
carne induty, conspectus dicatur ab Angelis?
illud potig reverà magnum et adorandum novi
deris est Mysterium: quod bonis Ecclesie Minis
videndum se exhibuerit, fideli horum operà Gen
innotuerit, totoq; et terrarum orbe ab his prædic
tus nostra salutis effectus benignissimus fuerit.
Atq; hoc imprimis vel iis probare nituntur Argum
tis: quod non tantum Johannes Baptista, clarissim
ille perpetua Lucis prodromus, Angelus Domini
vocitetur; sed et Apostoli passim in Scripturis
eodem nomine appellitentur: quod item ipse Deus
fili; non ut ab Angelis, sed ut à suis conspiceretur.

Sunc mundum venerit. Interpretatio hæc, quæ non
 infirmis Argumentis suffulta, licet ponderis
 græd ac momenti in se habere videatur; planè tamen
 conveniens est Textui ac Superracanea. Longè namq[ue]
 Propo. D. Apostoli aberrat, et immane quantum discre-
 : neq[ue] etiam cæteris presentis Loci satis respon-
 circumstantiis. Propius ergo accedit Theodoretus:
 Angelos, qui nec ipsi invisibilem divinitatis na-
 turam cognoverant, incarnatum vidisse DEUM,
 interpretatur. Quam Interpretationem haud imme-
 ampleximur: quum Textui nostro convenien-
 ssima, aliarumq[ue] sit optima. Angeli enim, qui
 vultu veluti per cancellos quosdam in tremendum
 Mysterium introspicere cupiverant, ejus jam non
 amplius sunt nescii, sed penitus perspectum ac cogni-
 tum id habent. Id quod satis innuit Paulus, dum ver-
 bo ὄψιν θεοῦ utitur. Ὁπλῆς enim et ὄψιν θεοῦ quod
 non ad visum tantum, sed ad omnem quoc[un]q[ue] cogno-
 scendi modum solet referri, translatione quada[m]
 animum et spiritum factâ, evidentiam gran-
 di visionis, quæ scilicet mente et intellectu fiat, desi-
 gnare, sacris notissimum est Philologis. Significat mi-
 rum verbum illud hæc liquidius cognoscere, gradusq[ue]
 intelligere eminentiori. Quis ergo dubitaret amplius,
 Angelos salutaris illius Filii DEI Incarnationis non
 tantum certissimos testes ac Præcones, fidelissimosq[ue]
 eisdem fuisse παρὰ ἄλλας et satellites; sed et evi-
 dentem quandam ac plenioram tunc temporis,
 quum DEUS nasceretur, cognitionem (ὅ rem omni
 sublimiorem) cum incredibili quada[m]
 admiratione conjunctam, adeptos esse. Quin et ipsos
 tremendi hujus Mysterii cognitione ceu Epoptas
 quosdam, et notitia experimentalis, ut loquuntur, ac

ac intensiva, et inusitata quodam cognitionis modo
plurimum profecisse, extra omnem dubitationem
aleam est positum. Nam quod olim DEO revelatum
cognoverant, mox presenti veluti intuitu spectaverunt
O plenissimum cognitionis gradum! o excellentem
o gloriosum adspectum: quod θεαρχαίος, nostrae
litis spes unica, purissimis illis Spiritibus
exhibitus, ut ab his et videretur et agnosceretur
In fictitiis illis Eleusiniarum Sacris ne Epoptis
iisdemque in ipsa adyta jamjam admissis, omnia
tegebantur; sed quaedam adhuc obstrusiora, praeter
ipsis Sacrorum Praefectis, qui Mystas et Epoptas
bant, inspicienda nemini asservabantur. At enim
quod excellentior, quod evidentior, quod plenior et quod
tior illa est ὄρασις, quae sanctis Angelis, Christo jam
carnem dato, est exhibita. His quippe, quum jam
dum in opertaneum hoc Mysterium introspicere
grantissimo desiderio cupiverant, plenius jam ac
dentius omnia innotescabant, imo et excellentiori
dam notitia gradu ab iisdem percipiebantur. Atque
quidem gravitas ejusmodi sint, ut ad rem presentem
sufficere posse videantur: quaedam tamen adhuc alia
non facile silentio praetermittenda, nisi molestum
vobis, A. V. proferam. Nam ut mea se jam
gius efferat Oratio, quae in sacrarum literarum
Cilice adeo peregrinus, qui non legerit, Calvato
optimo non in hoc admirandissimo tantum In
nationis Mysterio, sed et, quum nasceretur, quum
tentaretur, quum luctu defatigaretur, quum a
te excitaretur, quum a coelo reciperetur, Angelis
se ministros praebuisse fidelissimos. Quid? Nonne
salutiferam illam Domini Nativitatem sanctissimi
suis modulationibus decantaverunt, iisdemque acceptis

...ri humano pacem ac tranquillitatem annunciarunt,
 ...urunt Angeli? Nonne, qui in dira ista Diaboli ten-
 ...one Domino adjuere, fuerunt Angeli? Nonne, qui
 ...acerbissima mortis luctu eum erexit, fuit Angely?
 ...ne, qui in gloriosissima resurrectione illi apparuere,
 ...urunt Angeli? Nonne, qui in triumphali ascensione co-
 ...itarunt eum, fuerunt Angeli? Angelis utiq; nun-
 ...antibus conceptus, cantantibus natus, consolantibus passus,
 ...parentibus suscitatus, comitantibus ac testantibus tri-
 ...his assumptus est magnus orbis Redemptor. Quis itaq;
 ...ficias iret, Angelos Deum incarnatum nasciturum,
 ...fentem, esurientem, docentem, miracula stupenda
 ...dentem, probra virulenta, gravissima vulnera
 ...deterrimam deniq; mortem perferentem, resurgen-
 ...m, ascendentem, non tantum vidisse; sed et per
 ...culentiam etiam rerum evidentiam Incarnationis
 ...Passionis Dominice fructum cognovisse pulcherrimam.
 ...clamo iterum. Nec enim me continere possum:
 ...minus exclamem. Exclamo nimirum, evidentiam
 ...visionis admiratus: o evidentem, o frequentem
 ...llam, qua Angelis contigit, orlabiar! Longius excurre-
 ...ret, et in tam aperto patenteq; campo exultaret Oratio:
 ...sed brevis, quam, etsi res non postulat, tempus tamen
 ...flagitat, me, ut Orationem, tanquam bonus agitator
 ...currum, retineam ac sistam, admonet. Ut autem omnia,
 ...qua dixi, in unam summam cogam, seu in unum quasi
 ...fasciculum constringam, neminem pertinaci adeo fore
 ...ingens, puto: qui indubitatum adorandi hujus Mysteriorum
 ...non amplectatur veritatem: quum testes ipsi Spiritus
 ...sint veracissimi. Non puto quempiam affore: qui tam
 ...excellentem ejusdem Mysteriorum non admiretur digni-
 ...tatem; quum ipsi coelestis dignitatis Spiritus, eum viden-
 ...tes infra se, quem adorabant supra se, obstupuerint.
 ...Non puto, fore alios, qui plenissimam tanti Mysteriorum
 ...non exsulentur delectabilitatem; quum ipse coelestium
 ...mentium coetus mira quadam delectatione et admiratio-

admiracione singulari ipsum incarnatum Deum
spexerint. Non denique puto, quoniam
cunctissimam Mysteriorum hujus tremendi non agnoscant
utilitatem: quum ipsorum Angelorum delicia con-
sari tunc coeperint cum hominibus. Sed quoniam
susurrantem audio? Audio Ambrosianum illum
Commentatorem, ipsam tam manifestam veritatem
allatrantem, et non tantum ultra modum, sed ultra
modestiam ad radicem usque contra ^{no} declamantem.
Ecce enim malos heic intelligi vult Angelos; quod
DEUS incarnatus à malis spectatus fuerit Angelis.
Bone Deus! quae projecta temeritas, quae licentia,
Titania haec est audacia; quae circa sacram Mysteriorum
flammam, quae tamen sanctae castae, semper vult haerere,
errare haut veretur Pseudo-Hermenegista ille? Dignum
sanè opinionis hujus monstrum est; quod ultra Caucasum
montes et glaciale Oceanum, aut, orbis terrarum
finibus exterminatum, ad orci tenebras relegatur.
Carior ^{enim} nobis effulget Phoebus, quam ut nebula ista
fufcent nobis veritatem. Quod ^{itaque} religuum est: quilibet
vestrum, Audit. Suspiciendi, tota mente in hanc
curam et cogitationem incumbat; ut recte cum An-
gelis videat Christum in his terris; quò eundem ali-
quando, vita sua curriculo feliciter emenso, per summa
DEI gratiam, in eum statum, unde nostram culpam
excidimus, cum maxima dignitate restitutus,
cum omnibus Angelis in coelis videre; nec videre
sed intueri; nec intueri, sed aeternis laudibus ce-
lebrare possit.

D I X I

Andreas Goffmann
Thumä-Misnicus.

Aud. Solemnem illam audire formulam. Ecce ea ipsa his finiebatur
verbi: Ἐκὰς, Ἐκὰς ἔσε βεβήλορ! In Romanorum lingua sic
solet: Procul, procul este profani! Dicebantur seri. Formula hac
Deus in sacris omnes hominibus: dicebantur Magi et prestigiatores:
dicebantur simpliciter omnes impii et scelerosi. At n. qualiscumq. fuerit
hac: qualescumq. et κηγουῖνα hoc fuerit, idē longe meliori tamen et
ἢ utiliori, imō et de longe excellentiori, κηγουῖνα inter nos, qui sub
Christi stipendia facimus, constat: quam et ipsam Apostolorum Primum
P. Pauli, Timotheo, imō nobis omnibus, ob oculos mentis venit, non ad
os modo, quibus primum coelestis Evangelii annunciata veritas, sed
gentiles quoq. respiciens. De eadem igitur κηγουῖνα ἢ κηγουῖναι quae
eo quidem ordine, quō ipse vult dici Apostolus, dicitur ad sim, ego
nunc demum sentiam, quam parum Theroniani illius praecepti memi-
serim, quō numeros, quō valeant, quō ferre recusent, explorare
ad vos V. N. in hoc Exordio mei decursu confugio, vestramq. imploro
quam in nobili hoc dicendi argumento, vobis quemadmodum spero non
molestam, mihi autem maximā gratam et acceptam, imō utilem et
maximē commodam, feratis. Machi vos vestra, Auditores, humanita-
tati aequanimitate, machi benivolentia ac favore vestro estote, atq.
qualescumq. meam dictionem, ubi defecerit, linguis animisq. faturus
subleivate. Ad quod et ego a vobis etiam atq. etiam summo-
pendo. | Ἐκὸς ἔσεν ἐν ἔθνεσιν, h. e. predicatus est in gentibus. Ad
verbis, quae quidem numero pauca, sed pondere tñ. gravia sunt, Apostolus
incarnati Dei κηγουῖναι nobis exhibet. Comprobat quōq. idem de se ipso
Apostolus, τὸ εὐαγγέλιον, inquit, ἢ κηγουῖναι ἐν ἔθνεσιν
h. e. Evangelium, quod predico inter gentes. Recte v. auctorem illud
os Chrysostomus in Epistolam ad Colossenses observat: in hoc maxime
apparere gloriam mysterii huius, quod nō. gentibus a Deo Israeliticis
Christus predicatus fuerit: quae ante prorsus infideles et a Deo
enā erant: et sic quidem, ut fides ἢ ^{predicatus fuerit} predicationi huic adhibita
fuerit. Sane enim reverē magnum velu mysterium fuit: quod et
Petrum ipsum latuisset: nisi id, siquis quidam astensu, manifestasset
us. Sed videamus, quae v. N. U. quae uva sub pampino hoc Pauli,
Ἐκὸς ἔσεν ἐν ἔθνεσιν, lateant. Duae certē sub uno, et magna quidem
uva latent pampino. Prior illa uva κηγουῖναι est dignitas. Dignitas

dixit primo loco dici meretur. O quanta a. hac est. quanta et
 eorum eorumdem est Auctoritas. ^{hominis} quippe idem ad hoc obsequium
 electi erant et vocati. Vocati videlicet erant a Deo ipso duodecim viri
 et in toto terrarum orbe Evangelium Christi manifestarent: ut
 essent omnes gentes, dudum promissum Messiam in terris natum, passum,
 et in Coelos item sublatum ei. Sed quis dictionis meae aucupet
 autem mihi heic videor. Oculum autem mihi sol. ^{homi}
 De tribu Levi alios, alios pauperissima sortis alumnos fuisse Apostolorum.
 gregium ergo atq; excellens, ^{perunt} ab istis officii potuit: cum
 Majorum luce essent conspicui, ipsiq; et per se non alio nemine,
 officii, quod exercuerant, q. contribules suos noti. Adhuc et
 illi: quod Apostoli nec ^{indignitate} fuerint gravi. Nihil enim
 contempserunt, neq; et nummis eorum oista turgelbat. ^{unde} ~~unde~~ erant
 epibus destituti. Nec eloquentia gloria celebrerant. Nam
 illis iugantius. ^{heic} ~~heic~~ tela sol. in nos ^{magis} ~~magis~~ sarru' jaculantur. quae
 ipsa plumbea sint et hebetia, nos non adeo mermer sumus: quin
 vero veritatis propulsare, atq; etiam facile infringere ea ^{esse potest} ~~esse potest~~:
 tantum a. abest, ut preferentium prius vitae genus posteriori ^{ut po}
 quid subsequens temporibus contingerit, spectare liceat. Si ^{in fine}
 caveat homo supremum aliquem dignitatis gradum obtinuit, ^{pristi}
 vitae status atq; conditio ei non est dedecori; sed is potius honorem
 get, atq; splendidiorem hunc reddit. Quamvis ergo in Apostolis quosq;
 optimum, nobilissimum iudicabimus. Non diffiteor, tenentis illos
 fuisse homines; fuisse nec natalibus suis, nec vita genere, nec
 erude claros. Interim ta. haud parum dignitatis atq; auctoritatis duo.
 Viris illis eximio quod Christi essent Ministri, accedere, nemo faciu.
 bit infurias. Ecce enim coelestis ille Magister, in quo omnes ^{scientia}
 intelligentia thesauri orant absconditi, per omnium Gentium Ma.
 istos, hos rerum abstrusarum et a communi hominum sensu abstruon.
 Doctores, hoc Ecclesiae Principes, per divinarum Legum interpre.
 hos humanae vita moderatores, haec orbis terreni lumina ac columnina
 deleverat: ut se humana specie ac figura inter homines versantem,
 atq; res novas patiantem aspicerent, se verba facientem audirent, se
 eam Palastrinam pedibus peragrarent sequerentur, atq; deinceps post
 abilem ac visibilem Spiritus. efusionem in mundum universum, Evan.
 omni creaturae predicaturi, rent. Videtur V. A. quae qualis, ac

Stentores, ac dicunt;

quarta Praeconum horum sit dignitas: quantum item his ipsis honor
exhibere, vel ipsa Christiana pietate atq; Religione iubente, teneantur.
Non in ultimis aliis laudum est, Principi suo placere, atq; ab ipso ad eam
aliquam ad moveri spontam laudis quantum et hoc est: si quis a Consilio
Principis esse subeatur: si character Legati ei imponatur. Christus
Aequum Dominum Dominantium est: suos et is habebat ministros, qui
Parent: suos habebat Legatos, qui voluntatem ejus humano generi
ciarent: suos habebat Consiliarios, qui in fine seculi universalis
assessores forent, qui vero illi erant Ministri? Apostoli, qui isti erant
gati? Apostoli, qui hi erant Consiliarii? Apostoli, Apostoli
erant, quos Jesus ire jubebat in universum mundum, et predicare
gelium omni Creatura. Veri ipsi *κησωνες*, h.e. Veritatis coel
paeones. O summam autem horum *κησωνων* dignitatem! O
tatem, quam eloqui ne osecrissimis quidem daretur Oratoribus!
κησωνων spectata dignitate ac praestantia, de ipsa *κησωνων*, h.e.
incarnati Dei predicatione, videamus, ejus quidem universalitatem
in hoc Orationis cursu consideraturi. Universalitas scilicet *κησωνων*
altera illa uva est: quae sub uvo D. Pauli pampino latet. Secundo
ipsa secundo loco vult edisci. *Εν ἑθνεσιν*, inquit Paulus, h.e.
prie in, vel inter gentes, *κησωνων*, est predicatus. Catachresin
dam Aethoricam adhibet hic D. Paulus, per gentes omnis generis
notans populos: ut sic non alia predicatio hinc loci, quam universa
sit intelligenda. Ita utiq; est: quod non Judaeis modo, qui electi
erant populus, sed omnibus ac singulis, quotquot in hoc patetissimo
erbe Spiritum trahebant, populis salutaris illa de Christo doctrina
sit et revelata. Pate mihi hinc veniam, Auditores honoratis, si
ad majorem lucem textui huic sacro foenerandam, vel potius ad eam
universalitatem divinae *κησωνων* hujus demonstrandam, orationem
nihil circumagam, atq; ab ea, quam pressi tenus hac via, paululum
flectens, ex Antiquitatis Graecae per aliquam hinc traham
qua alludere videtur Apostolus. Ecce enim, dum ille in hoc
cupatus est negotio, ut Dei incarnati *Μυστηριον*, omnibus gentibus
dicatum, *Μυστηριον* Gentilium in eum opponat, quod non nisi particula
illa ubiq; foront, particularitas haec omnino ob oculos volu
ponenda. Ponenda ob oculos haec vel ea maxime est *Γεννη*: ut ei

universaliter praedicationis Evangelii de Christo evadat. quid ad
 Eleusinia Mystera particularia tantum erant ratione sui Subjecti?
 non nisi paucis. Illa quippe, etiam inter omnes homines celebratissima
 Cereus Triptolemo usum frugum commendo omnium hominum dedisse,
 quod in Cereus Triptolemo usum frugum commendo omnium hominum dedisse,
 non tamen omnibus patebant. Non patebant secleratis; non
 vulgo; non peregrinis, sed ab initiis non nisi Athe-
 nensibus, aut in civitatem adscitis. Datumque et Thraculi primum id ipsi
 Castoriis seu Proseris; deinde et peregrinis, ut his sacris initiis
 datum. Postea id omnibus Graecis concessum: donec tandem et
 Gentium, non vero nisi cultioribus, concederetur. Nonne et Eleusinia
 Mystera particularia erant ratione sui Objecti? Nefas enim erat
 Mysteriorum horum initiationem et valubriam visa vel audita
 Mystera xgibocaly, xgaxpaxalaly, xgaxeralaly, divulgare pro-
 quique et divulgare ea ausus fuisse, impius xysia Anthore, ha-
 ram, praemio etiam publice illi, qui Mystera divulgantem inter-
 isset, aut vivum etiam, si via teste, adduxisset, proposito. Non-
 Eleusinia sacra particularia erant ratione sua xgogxas? ut n.
 omnibus immolescebant, ita nec omnibus, sed iis solis, qui contemplantur;
 amicis, qui eisdem erant symboli, declarabantur. Eratque et fas ea
 sola divulgare Cretenses: ut aitve sapie carvatus est Diogen.
 scil. ubique particularia Eleusinia erant mysteria. Erant particularia:
 non omnibus patebant. Erant et particularia: quia non declaraban-
 nisi Exoptis, neq. his omnibus, sed iis solis, qui eisdem Symboli cum
 correspondantis essent. Verum enim, proli immortalem Deum! quam longe
 diversa quam longe nostri tremendi Mystera est ratio. Ipsi vos
 Audite, qui pro xpxvoria mentis vestrae facile discernere po-
 tatis: quid distent ara lupinis! Audiate, inho, an non toto coelo xstun
 tatis mysterium et Gentilium illa, nominatim Eleusinia, sacra a se
 vicem distent! Etenim quum ad Gentilium mysteria, peregrini non
 aderentur, non admitterentur profani, ad hoc nostrum mysterium
 etiam et xgaxer admissi, omnibus, Anterior Deo facti.
 Eleusinia mysteria non immolescerent omnibus, sed solis Exo-
 tis, neq. his omnibus, d. intimis tantum, quibus eisdem Symboli es-

sent, magnum nostrum Mysterium, in omnes est divulgatum, praedicatum
omnibus. quum et piaculo esset Mysteriorum Eleusiniarum arcana in
re, Mysterii nostri arcanissima tuto ab omnibus celebrari, enunciar
dicari in hunc usque diem potest. Tertius nobis haec in re D. Paulus
qui iuxta Prophetarum praedicationem et ipsius Domini, his ad Romanos
scribit verbis: $\eta\ \mu\iota\sigma\iota\varsigma\ \kappa\upsilon\sigma\upsilon\chi\iota\delta\eta\ \epsilon\upsilon\ \epsilon\lambda\lambda\epsilon\upsilon\ \tau\omicron\ \kappa\omicron\beta\eta\tau\omega$. Gratia
tunc omnino verbis his Apostoli Romanis suis, non de Orbis quocumque
Imperio, quod tunc temporis erat gloriosissimum; non de Urbis praesentia
tia, quae eodem seculo erat famerissima; sed de fidei excellentia,
hanc $\epsilon\upsilon\ \tau\omicron\ \epsilon\lambda\lambda\epsilon\upsilon\ \kappa\omicron\beta\eta\tau\omega$ in universo annunciatum esse mundo. Sed
quid aliud quam $\kappa\upsilon\sigma\upsilon\chi\iota\delta\eta\ \epsilon\upsilon\ \epsilon\lambda\lambda\epsilon\upsilon$? quid est aliud quam
 ~~$\kappa\upsilon\sigma\upsilon\chi\iota\delta\eta\ \epsilon\upsilon\ \epsilon\lambda\lambda\epsilon\upsilon$~~ $\eta\ \mu\iota\sigma\iota\varsigma\ \kappa\upsilon\sigma\upsilon\chi\iota\delta\eta\ \epsilon\upsilon\ \epsilon\lambda\lambda\epsilon\upsilon$? Non, non
incipale quaedam, aut unius tantum gentis proprium, sed commune
tius omnium gentium fidei nostrae Mysterium esse debebat. Debet
bat et Eleusiniis id ipsum Sacris huc pacto omnem praerogare palam
Novi quidem, novi quod Aristides Eleusinem commune terrarum delubrum
suo auro vocavit, eaque de causa conflagrationem Eleusini Templi
na $\tau\omicron\ \kappa\omicron\beta\eta\tau\omega\ \eta\ \mu\iota\sigma\iota\varsigma\ \kappa\upsilon\sigma\upsilon\chi\iota\delta\eta$ dixit. Novi, Mysteria ipsa $\tau\omicron\ \kappa\omicron\beta\eta\tau\omega$
 $\tau\omicron\ \kappa\omicron\beta\eta\tau\omega$, teste Philostrato, nominata esse. At v. nihil talia et alia, quae
tales Scriptores de Eleusiniis Mysteriis memoria praedidit, huc facere
nihil et ipsa proficiunt: nihil nostro mysterio officiant. Mysterium
siquidem hoc pietatis, fidei hoc mysterium, nulli certo loco adfuerit
sed ubique Gentium, et plene quidem atque ex integro statim, non in
Eleusine, quae non tantum adytum, Tertulliani Prasi, cruciale
sed et, quae reverentibus ostenderet, servabat, divulgatum ac praedi
tum habetur. Iterum iudicium vestrum, et fidem, Auditores plura
num suscipiendi, vestram postulo. Utroque enim nomine, nomine et iudic
cum et testium, maxime commendabiles mihi estis. Et semper et ex
vos maxime in $\mu\iota\sigma\iota\varsigma$, nisi cum iudicium hoc vestrum, tum vestrum
exigere fidem: nisi vestram item, quam de fidei incarnationis
Dei Catholicismo hoc doceatis, exquirere opinionem. Iudicate itaque
iudicate Auditores, an non maxime hoc Catholicismus quadrat! Tertium
et fide vestra, imò verè et ex re cum de $\kappa\upsilon\sigma\upsilon\chi\iota\delta\eta$ dignitate, tum
de $\kappa\upsilon\sigma\upsilon\chi\iota\delta\eta$ universalitate testamini. Testamini, ne omnia ex rei
ritate dixisse, quae cum regi $\tau\omicron\ \kappa\omicron\beta\eta\tau\omega$ tum regi $\eta\ \mu\iota\sigma\iota\varsigma\ \kappa\upsilon\sigma\upsilon\chi\iota\delta\eta$
tenere haec dixi. Interea vero temporis, dum vestrum iudicium

ac testimonium exspecto, facere et res suas sibi habere Calvinianam
 calas, qui (o quam perniciosum dogma! o dogma desperationis proxi,
 eandem pradicacionem, pradicacionem incarnati Dei, particularem ee
 subeo. Subeo, niquam, abesse abhinc Calvinianis: qui non nisi
 omni hominum genere / quorundam, Electorum sp. vocacionem ee
 Perversum coele utrumq; est dogma. Pleni enim Bibliorum
 codices, plena Apostolorum sunt voces, plena Salvatoris sunt
 data, quod omnibus ac singulis populis, quocumq; sub coelo vivant,
 de incarnato Deo manifestata fuerit. O nos vero beatos!
 ex aspe nos beatos: quibus, quum Ethnici essemus, Mysterium hoc
 nunciatum quoq; est et manifestatum! Simus ergo, sicubi
 mentis angustiam, aut anxietate anime laboramus, bono animo! Simus
 et, simus fortes in Domino! Ecce enim, posteaquam incarnatus
 est in *Ἰωάννη ἐκ τῆς ἁγίας*, certi omnes esse possumus: quod
 amplius peregrini simus et ingulini, sed Sanctorum Concives
 Dei Domestici, ex aspe heredes coeli, imo Legi Christi, si in vera
 se manserimus, coheredes olim futuri.

Dixi

Benjamin Mucciub

ORATIO V. Soranus.

de ΠΙΣΤΙΝ ΣΕΙ ΘΕΟΥ

ἢν νόμῳ, DEI IN FIDENDO CREDITONE.

Vum Vos, Auditores Spectatissimi, Viri omnium ordinum
 gratissimi, genere, virtute atq; eruditione Clarissimi, Pa-
 tri atq; Fautores optimi, ex hoc patentissimo loco intueor,
 magna vestra, prudentia, Sapientia variorq; Scien-
 tiarum exculta satis ac perpolita, mecum repn-
 facile equidem inducor: ut credam: Vos una
 omnium Gentilium illam superstitionem detestatos,
 divinis omnibus devoturos esse, cujus ductu non
 tantum historicam, verum etiam salutarem quandam
 rationibus de Cerere fidem tribuebant.

Erat, erat videl. Graecis non tantum historica de Cereris, myst
de frugibus ab ea repertis, de feritate ab ea abolita, illam, H
humanitate ab ea inuenta, deq; legibus ab ea accipit, qua
ptis fides; verum etiam quaedam salutaris in his omni et e
bus iisdem erat, per certos ipsa articulos distri
ta, fides. Credebant namq; sibi Eleusiniis myster
initiatis consilia recta a Deabus Eleusiniis imitti: cre
debant, mysteria haec eis εὐβουλίαν ἦκεν, s. e. ad
tatem pertinere: credebant, eadem mysteria κατὰ π
καὶ πρῶτον καὶ πᾶσι ἀλώεσσι βουλομένοις ~~ἵνα~~
ἴψαυται ἐκ τῆς προτέρας χροῆς ὑποκοσίων ἁβείας
ἀπαλλάξασθαι ^{ἴσσε:} credebant se iisdem sacris ad virtute
obstringi, καὶ ἀναγκασθῆναι ἐκκλίπειν: credebant,
latitia vivendi rationem, teste omnis facundia Lat
rimq; literarum Parente, Cicero, inde accipi: crede
bant, quoslibet initiatos in hac vita feliciores esse
credebant, spem inde meliorem moriendi, sive de
ta exitu et aeternitate, Isocrate teste, capi: credebant
cum initiatis non tantum lenius post mortem agi, s
et cum hiis hos habitaturos esse: credebant, in infer
sive inter mortuos superiorem locum, confessum et
προεδρίαν eisdem habituros: credebant deniq; non
initiatis in coeno sese aut luto, Philosophorum
mero, Platone nempe, teste, voluturos esse.
Haec, haec, inquam, praecipua fidei symbola, in Eleu
niis praesertim mysteriis, olim erant. O vanam
tem et monem Gentilium credulitatem! O miseros,
dies ultra miseros homunciones! Hoccine est credere
ad salutem? Na somnia febricitantium sunt, quae
traditis! Anilium fabularum capita sunt, quibus
scribitis! Unde et antbericum facile metit, aut ex
vera etiam fomiculum nectit: quisquis talia et alia
his Christianis persuadere conatur. Longe siquid
dem alia nostra fidei est ratio. Fides nostra
est: iustis probationibus fundata nostra est fides,
universo mundo recepta: quum fides illa non nisi paucis

mysteriis nempe Eleusiniis initiatorum, sit homi-
 nitatem. Atq; ad sanam illam ac manentem fidem, ad fal-
 lam, paucorum Eleusiniis mysteriis initiatorum, fi-
 qua est, quae quodammodo per se videtur in os abis
 et est, quae per se videtur, symbolumq; ut sic dixe-
 fidei in mysteriis Eleusiniis erat, quum D. Paulus
 alludat, atq; eidem veram tremendi veri my-
 fidei, fidem simulatissimam, opponat: hanc con-
 mendum opere pretium me facturum confido; si
 viter de hac fide, s. fidei oquologia, quinta nim.
 ritatis et magnitudinis mysterii incarnationis
 verba fecero. Antequam autem, quam in al-
 provebar, obnixè vos, Auditores Venerandi,
 rogo, obsecro, obtestor: ut benevolentia vestra fa-
 cursum meum sublevare ne dedignemini.
 brevis erit cursus meus: breve et temporis intervallum
 it: intra quod cursus orationis meae finiatur.
 amor n. ero, optimi aurium condimenti: quod est
 veritas. *Εὐσεβείῃ ἔρ. νόβου*, h. e. in mundo est
 editus, inquit, qui eruditus non tantum in omnib;
 Graecorum ac Graecorum (dicamne et Latinorum?)
 atq; scientiis; sed et qui tam suavi facundia pra-
 erat: ut Lustrum Mercurii nomen ipsi impositu-
 fuissent, si permisisset. Nempe ut cognitio fidem
 procedit, et cognitionem fides subsequitur; (quan-
 am et fidem major indies *εὐσεβείῃ ἔρ. νόβου*, A,
 istolo eodem docente, sequatur) ita ordine hinc, prius co-
 gnitione instructa, fides nunc subjungitur, vera subjun-
 tur fides, qua et ipsa magna iustaq; probatio ac ele-
 monstratio est veritatis mysterii huius magni, quod
 opere celebrant laudibus Apostoli. Admirabilem pro-
 gationem mysterii incarnationis, fidemq; et adhibitam
 mundo intelligo: qua de fide fidem nobis, praeter Apосто-
 Acta, Epistola Canonica, iisq; vinctati passim proxi-
 his Scriptores, qui Apologias pro Christianis scripsere, fa-
 Excitantis propositam rem paulo plenig: ne forte ali-

quid obvolūtum tenebris videatur. Videamus, inſto, de
ipſa primūm πiſis, ejuſq; habitūdine. Eſt autem πiſis
oſtendiſſima quādam, ſ. e. animi aſſenſio, prædicatione
eglii à Spiritu Sancto excitata: quā omnis nationis,
ætatis, ſtatq; et conditionis homines tracti perſuaſi
Chriſto nempe prædicato fidem haberent, inq; eum
derent. Id n. hāc in re πiſis eſt. Non nuda ſcil. e.
dubitatio eſt de rei veritate ſ. e. nuda verūm credendū
verūm notitia, ſed cordis aſſenſq; certaq; et indubitata
cordis fiducia, ita Chriſto ipſo docente, tradente et
D. Paulo multū in locis. Non itaq; tale noſtrum πiſis
mysteriū, mysteriū à D. Paulo totidem verbis deſcriptū,
lia ſeuſina erant mysteria. Conveniebatū enim ibi πiſis
πiſis, ἢ πiſis, ἢ πiſis πiſis: narrabantur et ibidem
Acta ſ. Legenda: dicebantur et Auditores ſupra hiis
πiſis: eratq; hinc nuda enata πiſis, non verūm
πiſis, non vera fides, verūq; cultus. Et quāquam
ſuam quādam πiſis ſ. fidem, quō hinc alluditur, non
comūne tantūm apud Gentiles in reb; ſacris et divinis
ceſſariō requiri veteres crederent, (in quib; Platonis illi
eſt, profanos eē eos, qui nihil eſſe exiſtimant, niſi quod
manib; comprehendendi poſſit) ſed et ſimū quoddam ſi
ſymbolū, in mysteriis nominatim ſeuſinis eſſet: nec
men ad verūm veri Dei cultūm pertinebat, multo
nūc æterna homini erat ſaluti: quin potius ſpiſis
omnia ſuperſtitionū tenebris obvolūta fuiſſe, nemo,
qui cerebrū in calcaneo geſtet, aut qui

Candida de nigris, et de candentibus atra
facere aūſit, inficiabitur. Sed orationis filo ad
vīm me trahente membrū, de πiſis huius ampli
dine videamus. Ex πiſis inquit Divin; πiſis
quō eloquentior ex omnib; novi foederis ſcriptorib;
it nemo, πiſis, 3. e. in mūdo fuit creditū.
Creditq; in mūdo, ſ. e. verā fide agnitū, verā cordis
diciā apprehenſq; eſt. Variam ſignificationem vocabulū
πiſis habet. Nam aquā latē ſacris novi foederis ſcri
ribus, ac Theologiis Latinis mūdo, patet. Aliquādo ſi

pro tota hac mundi universitate; nunc pro mun-
 icolis; quandoq; pro impiis ac reprobis; non raro etiam
 qualitate et conditione hominum accipitur. Verum
 ego obloquentem audio? Audio nonnominem Re-
 nomata Religionis Doctorem, omnis dictionis mea au-
 gem, me his compellantem verbis: Hens tu, quid dice-
 audes? An solus es: qui ignoret, vocem nobis nos ali-
 ando etiam pro hominibus ex universo mundo omnis
 veris, sexus, conditionis et staty electis accipi? Verba
 audio: rem non video. Absit ergo, o longe absit vestra
 Calviniani, interpretatio! Alia nobis in promptu
 sed vera, sed recta vocis significatio. Nimirum per
 vocem nobis intelliguntur homines illi in mundo, h. e. uni-
 versis humanis genere, cujuscumq; gentis, ordinis, sexus, etatis,
 conditionis ac staty, qui, infideles ante et corrupti, mysterio
 pietatis, per predicationem Evangelii agnito ac
 fideles facti sunt. Ubiq; siquidem fides Christia-
 recepta est, et, ut noster in tertio coelo edocty ductor
 Doctor alibi amat loqui, in toto fructificavit mun-
 do. Sed quid hoc est: quod Evangelii doctrina gentibz
 fuerit stultitia? Res certe mira est. Mirum hoc, in-
 est: quod fructificare potuerit in mundo doctrina:
 gentibus stultitia. Sciendum vero haec: quod Deus,
 ex lapidibz quoq; suscitare sibi potest filios, corda infi-
 passim in mundo tanti predicatione mysterii ita flexe-
 ut, abnegata omni impietate, mysterium de Christo cum
 audio acciperent. O divinam potentiam; o summam boni-
 tem Dei: quam dum cogito, mente concido: dum efferre
 lingva haereo! Id itaq; dum passim Apostoly in Episto-
 celebrat, interq; magna pietatis mysteria, quod Chri-
 non tantum predicatus gentibus, sed et in mundo,
 a mundo, h. e. a fidelibz, qui sunt in mundo, credi-
 fuerit, comode refert: manibus pedibusq; explodenda,
 modis omnibus exagitanda Verisimilia sunt mysteria:
 qua viri tantum accipiebant, aequè ac Thesmophoria
 capiebantur mulieribus. Nostrum autem, nostrum

mysterium tale est: ut promiscue ab omnibus, a viris et mulieribus, a junioribus et adultioribus, a ditioribus et pauperibus in universo mundo fuerit creditum. Plura dicerem: ex hoc, quod creditus fuerit Deus in mundo, satis jam magnitudo, majestas et efficacia tremendi mysterii constaret. Quò vero vos, Calvinisequens, qui iterum compellandi mihi in hoc orationis calce quo, inquam, tenditis, vel potius quo ruitis: quum Apostolus cum hoc, $\epsilon\omega\sigma\iota\upsilon\delta\eta\ \epsilon\upsilon\ \kappa\omicron\beta\alpha\upsilon\omega$, pro electis tantum accipitis? Ut enim illud $\kappa\eta\rho\upsilon\chi\ \delta\eta\theta\epsilon\alpha\iota\ \epsilon\upsilon\ \epsilon\iota\delta\epsilon\sigma\iota$ respectu tantum; ita hoc $\pi\iota\sigma\epsilon\upsilon\delta\eta\theta\epsilon\alpha\iota\ \epsilon\upsilon\ \kappa\omicron\beta\alpha\upsilon\omega$ respectu personarum non promiscue quarumlibet, sed cuiuslibet tantum generis, sexus, conditionis, etatis ac status ex universo mundo. **Electarum**, dici putatis, mundum non de totius generis humani sed Electorum duntaxat, in mundo degentium, universalitate interpretantes. Abs ubi mens, in fronte vestra: quod tantum negotii Ecclesie Christiane vestra hac cavillatione facere, tantum et molestia vestris viris pervicacia vestra creare haud erubescitis? Desistite tandem clarissima scriptura dicta in perversum vestrum, imò impium sensum detorquere! $\epsilon\chi\epsilon\iota\ \theta\epsilon\omicron\varsigma\ \kappa\omicron\upsilon\alpha$. Nos vero, nos Lutherani hoc D. Pauli nunciatum, $\theta\ \theta\epsilon\omicron\varsigma\ \epsilon\omega\sigma\iota\upsilon\delta\eta\ \epsilon\upsilon\ \kappa\omicron\beta\alpha\upsilon\omega$, maximi estimamus, atq; $\kappa\omicron\beta\alpha\upsilon\omega$ de universo humano genere intelligi haud desituri gratò animò tantum Dei beneficium agnoscimus. Agnoscamus summum hoc Dei beneficium: quòd vix lumen fidei, ut in aliis, ita in his quoq; quam maximè lim tenebrosos oris splendescere iusserit, eaq; vocavit, quibus non erant, ut essent. Creditus n. omnino Deus à nobis quoq; est in terris his Lusaticis, et ita quidem creditus: in hunc usq; diem per ejus gratiam credamus, et, quòd ramus, ad finem usq; seculi credituri simus.

Dixi

Samuel Brückner
Seidenberg. Lusat.

ORATIO VI.

de
ΘΕΟΥ ΕΝ ΤΩ ΑΝΑΛΗΨΗ

DEI IN GLORIA ASSUMPTIONE

linguis. Linguis favete et animis. Licet mihi so-
riori hac Romanorum formula Vos Conscriptos Curia
res, Vos maxime Reverendos Ecclesie Ministros, Vos
literati Summos, Vos Mediximos, Vos imos ejusdem
Cives, in ipso Orationis limine compellare: dum do-
esu mei, mei Co quam dulce nomen!) Jesu
assumptionem commendaturus, in Perorantium hanc
descendo. Quid autem primum, quid et deinceps
Primam dicenda mihi gentilitia, quae hominum
Atos deobis occurrit. occurrit et gentilitia, quae de-
erat, Αναληψης dicenda. Utraque nimirum dicenda mihi
venit: ut vel plane, juxta vulgatum illud Logicorum statum,
contraria juxta se posita magis elucescant.

Opposito corvi nigrore Castris alis
Candidiore nitet specie.

Sane, quod ad Atos deobis, quae de ex professio Livor aliquot
Pictorius scripsit, attinet, eorum hac erat hominum.
post mortem in coelum recepti, coelo vindicati, in seriem
eorum computati, in Conatio coelitem collocati, in Deorum
relati credebantur. Erant in hanc rem certi con-
platores, certi juratores constituti: qui in Consecratio-
bus, Principum praerimis, renunciant, imo jurarent: se
principem in coelum receptum vidisse. Plurima moris hujus
Sunt exempla. Exemplum praerimis nobis obviam est
quod florentissimum Rerum Romanarum Scriptorem,

et multa
e paup
cerem
is jam
li noster
i sequi
calce
stipite
im acc
pectu
sona
im gen
so min
us gen
degen
ens, u
bristia
lestia
it is?
erver
Deos
Pauli
astima
tellig
im agn
quod
maxim
it, que
a nob
edity:
quod
smar
isat.

L. Florum, Julii Proculi. Is quippe, quem oborta tempestate
solisq; defectus Consecrationis speciem in Romulo praebisset,
Romulum à se augustiore formâ visum sibiq; mandasse, ut
pro Numine acciperent, sed Quirinum in caelo vocatâ
crederent, narrabat; idq; et ipsum juramentis affirmabat.
verò hîc nomine ^{tantum} *Ἰωδῆωβυ* familiam ducebat apud Graecos
sed familiarissima quoq; traditiones de *Ἰωδῆωβυ* hinc inde
apud Graecos et Latinos Scriptores circumferuntur. Traditur
enim, Iesus post Epidauriam disparere, caeloq; recipi. Eius
opinio hac tam altas in animis Gentilium radices: ut hîc
li citius clavam extorqueri, quam ex illis eandem opinionem
toties praedictis, autoritate ac vetustate corroboratam, evellere
potuisse credam. Nata hinc illuminatarum Proserpina nuptiarum
demecula: nata et inde lucinosarum filia inventio.
Sunt demecula: quae de Cerere post longam filiae inquisitionem
ex orco reditu non nemo Eruditorum haud inepte
pretatur. Et cui eruditioris pulveris Magistro de *Ἰωδῆωβυ*
lemi *Ἰωδῆωβυ* Graecorum traditio non est cognita? Is enim
immortalis à Cerere factus, *Ἰωδῆωβυ* τὸν ἀΐγαρ ποσειδάων
pisse traditur. Traditur et, curru, à Cerere parato, alaribus
Dracombus in sublimem tractus, ἀΐγαρ ποσειδάων traditur de *Ἰωδῆωβυ*
Ἰωδῆωβυ τὸν ἀΐγαρ ποσειδάων. At enim, quum
et *Ἰωδῆωβυ* illa, et *Ἰωδῆωβυ* hac Gentilitia, generaliter
illa, hac verò specialior, Eleusiniarum Mysteriorum partem
vana ac insana, fabulosa, superstitiosa, imò planè impia
eas propter D. Paulus utriq; parti maxime gloriosam
et *Ἰωδῆωβυ* *Ἰωδῆωβυ* *Ἰωδῆωβυ* tacite opponat: Ego
dem postremus Declamator de eâ dicturus adsum. Adsum
de gloriosa Dei, in carne manifestati, s. c. *Χριστι*, assumpti
quâ D. Paulus cum veram Mysterii Pretatis Divinitatem,

Valeriana ejusdem designat, dicitur. Id videtur antequam faci-
 ore vos, atq; obtestor, Auditores Humanissimi: ut Oratoris,
 nus omni, at omnium Vestrum observantissimi, verba ben-
 auribus ac mentibus excipiat: qui hac humanitatis ve-
 spu fretus plus aliquanto complexus est animo, sine teme-
 tamen suspitione, quam atus aut ingenium postulare aut
 re videatur. *Ἐν δόξῃ*. Hac *Ἁρτοσολι*, *Ἁρτοσολι*
Ἁρτοσολι in tertium usq; coelum everti, verba postrema sunt:
 us *ΧΡΥΣΤΙ* ἀνάσσει, ejus comitem gloriam indicat, velut co-
 onem et clausulam totius hujus mysterii faciens. Quis autem,
 is est, qui assumptus in gloria hac dicitur? Si ἀπό τοῦ
 Enunciati Paulini repetatur Subjectum: non aliud id
 derrehenditur; quam ὁ Θεός, ἢ ἡ Γαργουδεις ἐν βασιί,
 qui apparuit in carne, s. e. *ΧΡΥΣΤΟΣ*. *ΧΡΥΣΤΟΣ*, *ΧΡΥΣΤΟΣ*
 us, beatitudinis ac puritatis nostrae instaurator felicissimus, qui
 ran salutavit, ut nos coeli heredes constitueret; qui caro factus,
 carnem nostram exaltaret; qui pauperimus apparuit, ut coeli
 tesauris donaret; is unus heic est, qui in gloria assumptus di-
 tur. Nam quod, corrupta lectione *Ἰησοῦ* pro *Θεοῦ* retenta, de My-
 stico fidei, s. e. Evangelio, non de *ΧΡΥΣΤΟ* *Ἰησοῦ*, Nō alioqui de *Ἰησοῦ*
 optimis literis praecleari merito, Erasmus id accipiat, q. verbi
 Evangelium in sublimē elatum et gloriose exaltatum esse, I. indicet
 ostolus, n. quod id multo majorem attulerit sanctitatem, quam
 ante hac dogmata, atq; sic vere gloriosa Evangelii receptio fa-
 fuerit, erroneum est. Errat, errat maximus ille inter *Philoso-*
Theologus: insigne superioris seculi jubar errat. Omnino enim,
 Superiores Articuli omnes de Deo sunt incarnato, s. personā
ΧΡΥΣΤΙ: ita et hic ultimus nominativus Articulus de *ΧΡΥΣΤΟ*
 umatione est in coelum. *ΧΡΥΣΤΟΣ*, inquam, qui incarnatus, qui
 us, qui mortuus, et e mortuis resuscitatus fuerat, exaltatus in
 eria heic dicitur. Dicitur in gloria assumptus libertatis nostrae
 et assertor unicus, verus *Ἰησοῦς* *Θεοῦ* *Ἰησοῦς*, *Deus-Homo* et *Homo-Deus*.

Eo vero secundum quam naturam CHRISTUS assumptus esse
gloria jam nunc putandus? Assumptum hunc secundum humanam
naturam esse, omnes recte sentientes statuunt, idque Biblicis Testimoniis
confirmant: in eisdem se tam affirmantes: ut nec ulla
ratio Adversariorum quicquam adversus eos valere possit. Verum
enimvero jam ante secundum divinam naturam fuerat
jam ante secundum divinam naturam omnia impleverat:
nec ulla exaltatione opus habebat altissimus. Ut autem ita
longe tamen abest hinc calvus ille Entusias Reformatoꝝ Calvinus
sentit cum affectu suis. Hic quippe, CHRISTUM secundum
naturam assumptum esse, dicit ac docet. Ita docet, ita dicit
dicunt ac docent hodieque omnes Calvinis sequa, usque eadem ob
lyra. Sed inunctum, casum ferunt illi, nihil obtinent: neque
ullo obtinebunt seculo. Salva siquidem Evangelica manet veritas
in aliis, ita et in hoc articulo. Manet inconcussum hoc: quod
CHRISTUS tantum secundum humanam naturam ascenderit in
In qua forma, inquit Augustissimus inter Patres, Augustinus, cruciatus
in ea et exaltatus. Pauca verba sunt; sed immortalis cedro
sua, suo pondere sunt gravissima. Verissima et pauca haec
lanensis Episcopi sunt verba. Omnino namque caro, in qua passus
qua mortuus, in qua resuscitatus Deus fuerat, ipsa est: quae in
quaedam ac propria sua veritate plenariam requirebat exaltationem
postquam per cursum suum in hoc mundo JESUS, in suum se
ac ordinem restitutus, peregrisset. Permittite mihi haec quaeso,
ut paululum suscitam, atque Veris in sublime assumpti ac sublati
personam paucis describam: ne Vos quicquam causa habeatis: cur
vero assumptionis, ut cum scholis loquar, Subjecto dubitetis. Tantum
ubi CHRISTI, quum in sublime propria carnis suae virtute, jam
aeternitatis Capitolium ingressurus, exerebatur, erat Majestas: ut
stellatum mirarentur Jones. Tanta oculorum eius fulgura erant:
obstupesceret Luna. Tantis splendor erat vultus: ut Sol ipse, moder
Siderum, fons et dispensator omnis luminis, haereret. Tanta lux
poris erat: ut coeli deinceps omnes sanctissima perfunderentur hor

dum verbis his personam Vobis assumpti, inq. sublime erecti IESU
 describo: facilius huic ad ipsum assumptionis, quem formalem vo-
 actum datur transitus. Latet hic in ipso verbo ἀναλήψθη. Sic
 Aristoteles esse Verbo veram, realem, perq. διανοητικὴν localem
 usq. ad nubem, ab hac usq. ad cœlum, primum commune Ben-
 deinde solius Dei proprium, ejectionem, quæ per ἀνάστασιν
 καὶ ἀναψογὰν, perq. ἀνάληψιν alibi describitur, intelligit.
 intelligit hanc? Imo nec aliam intelligunt ceteri Aristoli ejectionem.
 quæcumq. CHRISTI ascensionem nobis historicè referunt. Nec aliam no-
 Præcones, Præcones apud nos Verbi Divini, intelligunt CHRISTI
 ejectionem: quotiescumq. Historiam Ascensionis Dominica ex umbone
 nobis explicant, et explicando ad usus tandem suos appli-
 cant. Neq. verò est: quod quisquam Vestrum, V. H., animum hinc indu-
 suum: ἀνάληψιν ἰσχυρὰν CHRISTI τὸν πνευματικὸν ἐν τῇ ἡ-
 λειψιν esse. Multo magis aliquis sibi persuadeat: eandem ἀνά-
 quandam gloriae ejusdem restrictionem ad solum esse CHRISTUM:
 ἀνάληψιν idem foret: ac si solus assumptus CHRISTUS, neq. ali-
 eum assumendi essent. Etenim CHRISTI ascensio nostra quoq.
 sui Leonis verbis utitur, est proventus, et quò præcessit gloriam-
 ed' et vocatur spes corporis. Communis itaq. potius gloria lei-
 et capitis, et membrorum intelligenda venit: æquè ac respectu CHR-
 ἡ πνεύματι τῆς δόξης καὶ ἀνάληψιν intelligitur. Nec enim effor-
 quæquam hinc debet: quod Aristoteles ἀνάληψιν hinc dicat,
 ἀνάληψιν. ἀνάληψιν quippe, s. e. assumptus, ut à tota S. S. Tri-
 tate, assumptionem illam finient; ita à se ipso, eandem assumptionem
 remanente; nihilq. et minus à nube, obsequium ei præstante, CHR-
 tus esse intelligitur. Unde et ἀνάληψιν hinc loci non ex-
 zernâ vi, ut Divinus ille Vir et Propbeta Elias in sui ejectione agebat;
 interna quâdam ac propria virtute evecti notat: sicuti ἀνάληψιν
 ἀναστῆναι alias in sacris Sacrarum literarum Pandectis idem est, ac ad
 ipsum edire, ex metu sese colligere, in suam se locam ac integrum
 restituere: ut rectè omnino ac benè Caspar Sanctius, Theologus Hispan-
 us, alicubi observat. Habetis, Viri perquam Venerandi, divina

huius ἀραληφῆς formam: formalem ejusdem in ipso verbo
ἀραληφῆς latentem actum habetis. Adjunctam assumptioni huius
nae gloriam nunc accipite queso. Ultraam autem, utram
propitio contingeret uti Numine: ut perinde se ipsa ac opera
nere possem; quod desiderio vestro faceret satis! O quam inveni-
o quam copiose ego gloriam illam, in qua assumptus dicitur à
Iesus meus, in praesentiam describere vellem! Audiamus
ad hoc semel loquentem Apostolum: Apostolum gloriosam
Sumptione Divinitatem ac Majestatem Incarnationis ac Nativitatis
Dominicae obsignantem audiamus. Ἀραληφῆς, inquit, ἐν ἰσο-
δοξῆ, inquit ἀραληφῆς. Propositione ἐν Apostolorum Corin-
thum more haec utitur; praestata ea vicem Adverbii. Perinde
est: ac si D. Paulus, B. Glassio, at quanto viro? Virò, quem
tra vellem docuerant, interprete, dixisset: gloriosè assumptus est
verò id, dum ita ultima Pauli verba interpretamur, silentii separa-
volvendum: ad quamnam gloriam, an ad caelestem, an ad terrestrem
aliquam gloriam, Secretorum Dei mystes intendat dicitur. Ego
bes, et nemo quoque Vestrum, Auditores, quod spero, opinionem suam
segregabit, non aliam nisi caelestem in dignitari gloriam: quae et
sacro sacrorum literarum codice ἰσοδοξία dicitur. Christus
vid. quem post crucem, manifestata persona sua, in gloriosè
vexisset corpore: palam famulantibus nubibus, imò longè supra
bes; adeoque supra omnes oculos, non in Elie modum turbare
sed in nube placida, Angelis occurrentibus et ministrantibus,
ascendit ad Patrem. Ascendit non in contemptu et ignominia
quam pergressus fuerat in his terris, sed ἐν ἰσοδοξῆ. In eadem
ascendit: in qua reversurus ad iudicium. Dicite mihi haec
Aud., dicite quae mundi gloria cum CHRISTI hac confertur
gloria! Dicite, quae Magnatum gloria hanc CHRISTI adaequandi
sit gloria! Ego dico: nullam mundanam gloriam cum CHRISTI
tam gloriosè assumpti, gloria confertur; nullam et adaequandi
tum gloriam eidem posse: quum splendida, quum magnifica
et copiosa illa sit. Videor mihi haec videre quae eminens gloria
CHRISTI assumptionem. Videor solet mihi videre adhuc caelestem

verbis mea magnificentis triumphatoris in aeterna gloria
 ingressum. Immo nisi videor adhuc recta ipsum in Patris
 sinum involantem IESUM meum videre. Apertas, tot se-
 qua clausa fuerant, videor mihi adhuc videre portas: ut mi-
 niatur Rex gloria. Videor mihi videre adhuc coelestis militiae
 sum. Quis quanta, quam velox, quam stupenda, coelestium mi-
 acies intranti victori occurrit? qui vultus, quae lumina? qui
 paratus? qui flores? quae suffimenta? quae venientium hinc et inde
 mentium concursus? quae collegia? quis amor, quae uni-
 forum letitia? qui Patris denique aeterni et Filii complexus?
 sancta, quam suavis, quam fidelis consociatio? Iterum, ite-
 Vor, Aud. compello: vestram haec appello fidem: conscientiam
 vestram meam hanc dextram obtestor: ut animi vestri sensa expli-
 citis mihi, atque ingenuè fateamini: quicquid vobis jam de gloriosa
 IESU assumptione videatur. Annon enim assumptio illa, in qua
 IESUS non tantum captivitatem captivam duxit, imperia exspoli-
 , potestates cum triumpho traduxit; sed et post operas, quae per
 saeculorum clausa fuerant decursus, coeli portas, post triumphalem
 IESUM, post Angelicum occursum, post beatarum mentium concursum,
 suavem Patris et Filii complexum, absolutissimam Majestatis ac ra-
 tie divinae secundum humanam naturam usurpationem accepit, ma-
 gloriosa esse videretur? Quid, dico, videretur? Annon maxime glo-
 foret? Neque quidem iudicio, iudicio in Sacris fundato libere,
 gloriosissima, est splendidissima, Majestatica est, plena gratia et do-
 est. Quum hoc itaque sensu eadem assumptio, assumptio in caenae
 in gloria, totam IESU exaltationem tenet, ipsamque et ad
 Patris Sessionem includat, arguendi in hoc sermone mei
 erroris sunt Calviniani, arguendi sunt Photiniani. Calviniani
 arguendi sunt: quod nec tum desinant statuere: IESUM secundum
 naturam in sublime esse sublatum, ibique et ipsum ad extremum
 diem, in quo denum summum exaltationis gradum in beatitudinis
 mansurum. Arguendi sunt Photiniani: quod verba de rebus

et dicitur, etiamsi erroris dudum sint convicti, nolint tamen
de gloriosa CHRISTI ascensione intelligi. Detorqueunt enim
verba haec ad fidei susceptionem: quatenus non tam in uno et
eo loco, sed ubique locorum, nec qualicumque tantum, sed omnium
etiosissimo modo illa Dei voluntas à multis alacriter suscipi
ac constanter retenta. Exerte vos utique è pomgriis ecclesia
stra: exerte, regere, et res vestras Vobis, ressumi Textum
rum interpretes, habete! Nolo ego equidem me associare
turbæ: dum tam gravem erratis errorem: ut Christiano
placere indignus esse censeatur. Quid enim in ore est contra
Spiritu Sancto, si hoc non est contradicere? Quid est, dis
clamare Scriptura dicit, si hoc non est reclamare? Quid est
inferre textibus sacris, si hoc non est inferre? At desistite
dem, desistite Calviniani, desistite Photiniani sinistre interpre
Scripturae Sacrae Oracula: desistite decipere, vestris renuntiatis
erroribus, vos ore et corde Evangelicae nostrae associaturi
Ego interim non alius, nisi verioris ac purioris sententia
trionis, me associabo. Id enim potius senser, quod verius, id verius
quod prius; id prius, quod est ab initio; id ab initio, quod est ab
statis, esse credo ac statuo. Quod superest: Vos rogo, Auditores,
rationum usque de venerandi, vos obsecro, vos obtestor: ut, quum
signis CHRISTI dudum stipendia merueritis, CHRISTUM
tantam secundum humanitatem gloriae assumptum, nullò non
sequamini corde: secuturi illum olim corpore: ut sequamini
affectu, cum eo esse desideraturi: ut sequamini ipsum affa
preces et suspiria cum ipso collocuturi: ut sequamini pro
in vitae sanctitate cotidie profecturi: donec et sequi olim
Vobis liceat effectu.

201

Christophorus Wilde

ACTUS
 DECLAMATORII SACRI
 de
 Mirabiliter singulari et singulariter
 mirabiliter
 IN CARNATIONIS & NATIVITATIS
 CHRISTI
 MYSTERIO
 SUCCENTORES.

SUCCENTORES
 ΕΒΡΑΕΩΝ.

כֹּהֵן לַיהוָה יָרָה הַלְלוּ
 יִשְׁחַר כַּדָּי מִי צָדַם מְלִיץ
 נִיחַם אֲדוֹן יִשְׁחַר בְּשׂוֹבֵר
 יָרָה מִבְּלִאֲוֵתָיו מִי יִסְפֵּר
 פִּי נִיחַם יְהוָה אֲדוֹל וּמְהִלָּה
 חֲסִדוֹ צִלַּת אֶת-אֵינִי וְעֹרְלָה
 הָיָה פִּי הַאֲדָם תִּמְחָה
 פִּי יִפְתָּךְ נִיחַם יִמְרָה

אָבִי : בְּבִשְׁרֵי הַיָּמִים
בְּיָמֵי בְרִיָּה אֵלֶיךָ יְיָ :
עִם פְּדוּתָהּ קְדוֹשׁ נִצְדָּק
לֵבָבְךָ יְיָ תִּבְלֵ שְׂמֵיךָ בְּדָבָר :
כִּי בְרִיָּה אֵלֶיךָ בְּרִיָּה
מִלֵּאכֵימָה הֵיטֵב מִפְּקִיעֵי אֵלֶיךָ
פֶּלֶא שְׂמֵיךָ מִעֲרִים יֵלֵךְ
יֵלֵךְ יִשְׁעֵי וַיְהִי מִיָּדָה :
תִּבְלֵ יְיָ יוֹשֵׁב עַל תִּבְלֵ
יְיָ - עֲדוֹן וְהוֹדֵהוּ קִבְלָה :
עֲדוֹ יֵלֵךְ בֵּן יְהוּדָה פֶּלֶא
עֲבָרִים בְּשָׁמַיִם לִקְרָה :
יְיָ עֲדוֹל מֵרָ שׁוֹב אֵלֶיךָ
הֵיטֵב הֵיטֵב שְׂשׂוֹר לֵבָב :
יְהוּדָה יְיָ - פְּבוֹד רַבִּי
רַבִּי שְׂמֵיךָ מִלְּבָבִים שׁוֹבֵב :
בְּיָד יִשְׁעֵי יְיָ בְּהוֹדֵהוּ
בְּיָד בְּהוֹדֵהוּ מִגְּעוֹדָה :
הֵיטֵב יְיָ יְיָ מֵלֵךְ נֶאֱמָר
עֲבָרֵי יְיָ הֵיטֵב :
תִּבְלֵ אֵלֶיךָ

Christophorus

Handwritten text on the adjacent page, partially visible, including Greek letters and other script.

ΣΥΣΣΕΝΤΟΡ
ΓΡΑΨΕΙΣ.

Δεῦρ' ἴλι τοῖς κρηνοῖσι πόδεσσιν ἀολλέες ὄντες,
 οἱ θαλασσοὶ παῖδες τε καὶ ἀνέρες ἠδὲ γέροντες!
 Δεῦρο πορευθέντες, τὸ μάστιγα πελώριον ἔχοντες,
 ὅτι ἕψιστος Ὀλύμπου Ἄναξ πυρῶλοιο χροῖοιο
 Κυκλάδι ἐξελέλασεν, ὁμῶς θεοπιάξεται πάντες!
 θαῦμα μέγιστον εἶναι τῆ ἐπιχθονὶ πουλυβοτείρῃ!
 Πασθένοσ ἕπον ἔχει κερμηλία πασθενίης τε
 Συνήρησ' ἀγέην, μακρῆσ περ πόλιν ἔσθθα.
 ὄντε δὲ μόνον ἀγίος εἶναι τῆσ πασθενον ἕπος,
 Ἄλλα καὶ ἕψιστοιο παλῆσ λόγος ἕψιγενέτοιο,
 Τεχνήμων κόβρον, δια ὅσ πάντ' ἐπλετο ὄντα,
 Ἰθακῆσ γενέλης εἶναι τοῦ παρμεδέτοιο,
 ἔσι γόνος κόυης ἀπάλοσ, θεῶ ἕποσ ἀμύλοσ.
 Ὡ μέγα θαῦμα εἶναι μερόπων τῶσ θεοῶν ἕρευνῆσ;
 ὅσ θεοὶ ἀέναοσ, γενέλης ἕψιτοιο, ἀέλοσ,
 Παρμεδέτοιο, κόβρον θύμπαυτα δ ἠμοχενον,
 Κάλπον ἕβεχόμενοσ βροῖοιο, βροῖοσ ἀυλοσ ἕπάελοσ,
 Ἀνδρομένη μοσφῆ ζαθήη καὶ βάεχα θονάπλιον.
 Σωροσφοῶσ πεδελαι, γαίην ἕχνοθα παλάσσαν.
 καὶ δ' ἔτι εἶσι θεοὶ γενέλης κόβροιο ὄλοιο,
 ἕχτοιο ὅσ πάροσ ἕθεε λόγος παλῆσ ἀυλοσφύλοιο.
 ὅσ τε πάδαη θεοὶ ἠ μόννοσ, νῦν κλυθέλοσ ἕρεσ.
 ἕρ ἐνὶ τῶ θεοῶσ φουβέοιο δ θεοὶ τε βροῖοσ τε.
 τούλο, τὸ τούλο, βροῖοσ θεοπιάξεται θαῦμα μέγιστον,
 χροῖοιο πασθενον τεχνον διλανένει ἀνάχλι.
 ἕρεσῶ μεδέεσοι καλοσ δ' ἀγίον ἀοδῆσ!
 Augustinus Sponich
 Lign. Des.

SUCCENTORIS GRÆCI
INTERPRES.

Huc gregis instar, adeste, simul concurrite gressu
Aequali, imberbes pueris, viris, senesq,
Et mecum toto miraculum maximum in orbe,
Quod Pater ætherius, mundi quo secula vasti
Ultima confecit, studiosè agnoscite cuncti!
Mirandum magnum, miracula maxima semper!
Virgo parit quatum, virgo manet usq; pudica
Et veneranda nimis, licet et sit mater honesta:
Non verò solum sancta de virgine natus,
Sed simul ætheri Patris est celestis imago,
Fundator mundi, cunctorum providus auctor,
Et DEUS æqualis Patri, super axe tonanti,
Et sine Patre hominis natus, sine matre Jehova.
O mirum magnū: menti mirabile semper!
Qui DEUS æternus, Genitor supremus, ubiq;
Cundipotens, summus mundi Rex atq; Monarcha,
Ingressus alvum nostros sese induit artus,
Humanam et formam jungens sibi numine diō
Carniger existit, premit et vestigia terris.
Et tamen est DEUS, ipse manu qui cuncta creavit
Æternum verbum, Patris celestis imago,
Cuiq; DEUS solus modo, nunc qui gestat in unā
Personā geminam naturam, dicitur Heros.
Hoc, inquam, hoc homines miraculum cernite magnum,
Christum virginicam sobolem celebrate potentem
Recum dulcissimo caritu labijsq; sacratiss!

Amandus Caradi
Sora - Lufat.

SUCCENTOR LATINUS.

162

Est ita (quod fateor): Mens non dat omnibus aena; 11
Non idem sensus. Ducit sua quæque voluptas. 11
Scilicet arcanis, quæ grandi pondere mater
Communis prima Mundi suspendit ab æra,
Nunc terre peritum vastæ lustrando cubile,
Oceani nunc latris opus scrutando profundas,
Ille stilet: mavult aliis perfingere mentis
Lance consciferi miracula nexina coeli.
Inorat Hæcæas meditatibus bella, refandas
Euse lætas strages, gyrate rotas, sanissas,
Per mare, per terras cautes contendit Ulysses.
Euclyo veratq; thesaurus nocte dieq;
Abyssos rerum tentatq; docetq; recessus
Plinius: apud Medicam desudat in arte Machaon.
Bartholus in Thenedis puteo congruit horarum
Genas; Parthoides nomen sua consecrat æva
Implexis, doctus collaudans ore Cylindrum.
Tam vano genio mortalia corda feruntur.
Tam vano instinctu ducit sua quæque voluptas.
Quid nos? Nos, Pallas quævis olim præmia spondet,
Arvidetq; sacros Parxassi visere colles;
Dum solenne redit tempus mortalibus agris,
Nupre permotus quò CHRISTUS amore salutis
Factus homo, tandemq; æternæ gaudia vite
Refutit miseris? Likil est, Romæa juvenis
Quæ biduo ipso adolet fefis altaria flammis
Augusto blanda suo. Nos saxton ista
Obstringit pietas hæc, & geniale Magistri

Impellit celebrare Sacram summæ, venerdum:
Quam festam festo licet celebravit honore
Aligenam gemmata cohas, gens incola celi:
Et quam certatim gens Christi nomine gaudens
Laudibus extolit; quæ Phoebus discitit umbras
Pallentes, in vectis æquis flammantibus: et quæ
Incipientem Oceanus rubro levat agere cunctum.
Paradimus imprimis Jove mysteria nati:
Arces quæ liquit solitas, sua regna, pædise
Virginis illapsus gremio: quæ nostra ligavit
Memora sibi, carnis nocte velatus ericti:
Thargivora de gente satis quam pariter Paulus
Sustinet, atq; palam mirans sic omnia resolvit:
Vasobies veri magnam nospior hic est. "
Ipse revelatus Deus est in carne supremus: "
Spinitu in æthero quæq; justificatus, Olympi "
Aletis visus turmis, oblatas inani
Turbes, damnificis tenebrarum quæ obnupta tenebris"
Ambulat, et toti terrarum creditus Orbi: "
Perpetui tandem socius susceptus honoris. "
Vah! Quot verba dedit, dedit et tot pondem rerum:
Quis Regis Regum interpres rectissimus unus
Admiranda dei pandit mysteria nati:
Dum mortalis homo factus, cui maximus æther
Pannus emb, vasti et quem non capit ambitus Orbi.
Res nunquam miranda satis! Res plena stuporis!
Ne mihi ceteris resonent si vocibus ora:
Ne mihi Themoræ pleros si porrigit hæstus,
Et quæ tiant pectus hoc undum, Phoebus et Orpheus
Concedat citharam: nipes quæ temptat & oraos,
Hæc incarnati valeam mysteria Verbi
Cæcæ possunt rerum momenta: Jaguare in verdo.

Sic mentem turbat tartarum copia rerum.
 Quas, Nestor ades Accuratissime laude
 Facunda lingue; sis profo, celsa Iericles,
 Injorax Fulmen; sis, leitho maximas profo!
 Hæc effare recens-nati mysteria juve,
 Adfatis sese clarantes ista sereno:
 Indagare potest gæcæ mentis ætamine nemo,
 Nemo recensendo memorare volumine lingue.
 Hem! miffat omnes pallentq; petita nequies.
 Scilicet his verbis, gæcæ nati sacra ferebat
 Mystica Eleusina clarum tam' temporis Asty,
 Diræta uersa jaceat, piscoq; eportia pongo.
 Xerxè! Sælis tactu' ut cœna detruatq; aarthi,
 Atq; caput maculo' deflectit utriq; cerebro,
 Mox in limosam recidens declinet arenam.
 Sic se fæta suis pongo's spoliata videtq;
 Et contra miranda recens-mysteria-nati
 Jesu' Tharsensis Vates stiper ethera tollit.
 Verbis, gæcæ filii summam comprehendit, acutis.
 Hæc autem, gæcæ uera sicut, gæcæ Iadus adūbrat,
 Cui nota dona debet doctrine testia cœli,
 Quis nisi Varini dicitur scelerata propago,
 Quæ sua uel gæcæ castra trahit iudæos Apella?
 Vah! Quoties latam hanc optabant cernere licem
 Priscorum pia vota Latum? Quæ, cœca? Quis anhor
 Excussit calidis toties sæpina fibris:
 O later, in nostra, fac, Latum carne reuelas!
 O ueritas, promisse deus: gæcæ restituas rem
 Infractæ Abramidum genti! O aules, Alme, Tuosq;
 A Jere captivos, horren tibus eripe clausis!
 Hæc Chæri nos? nunc tempus alesi, quo uirginis aluo
 Editas, atq; deus uosq; superinduit artus,

Extorresq; iterum coelo, velo intulit alto.
Factus homo deus est: in dicitur Spiritus ofis "
Congere & carnis fragili. Quis talia fando
Explicet? O quis non mysteria tanta stupescat?
Ecce fidem testor CHRISTO, pollicemq; catena:
Quod me detineant, animi simulatq; vigorem.
Magnus ut fluidos, voluit quoscunq;, catena
Ante vinculis se fecit: ut ante carui
Amphior pectri carnes et sapa retraxit.
O utinam parili pacto, rimarier atq;
Mirari debet tanta haec mysteria. Certe
Si plenis feriam coelum? Tu! semper beatus
Omnia. Frustra. Jove mea vota volentes
Adversa infringit. Quarta mea membra fatigat
Jan tremor? Homines arripuerunt ista recantes.
Ergo quid? An taceam? Loquar? Omnia repressas solvam
Laxas? An potius cunctantia labra refraxerit?
Heu miserum! Labris congesti animate tremorem,
Vos, qui pressatis nostri subfelia ludi.
Hem. Quid agam? Num gloria loquor? Num missivo? Ligum
Obtusa est oculos delerunt mirabile rotatos.
Quae vereres potentibus, qui jam manare liquores?
Obticeo, votis titubantis signis figam
Heus veni! Mentem solvam, dum labra ligatis
Atq; citis frenis miracula tanta coercent.

F.

David Casparus
Meisnerus.

SUCCENTOR TEUTONICUS.

Über allen Witz, und menschliches Hofen!
 Die Sprache der Vernunft wird ganz u. gar verstümt:
 Man fällt Irrthümern: wenn der Schmeichler Holi-Gottinn,
 Und schmeichelt zu gut, nicht in den Augen glimt!
 Gott, Gott wird Manich, und doch die Gattheit o gemindert:
 An seiner Manichheit steht auch das geringste nicht.
 Die Jungfrauenhaft verbleibt Maximen ungeschindert:
 Ob die, als Jungfrau, gleich bringt einen Döfu und Licht!
 O Wunder! Gott wird Manich, das Wort wird Gleich auf
 Erden!
 Gott, geht begriffen, und erklärt was unersört!
 Gott, und was von Vernunft o dem begriffen werden,
 Ersetzt mit Schmeich und Heilig: heilt was das ihr
 behört!
 Denn was erheben wir, wie Gottes Döfu gelobten:
 Alhier was nicht nichts ist, als Unvollkommenheit.
 Der hat in Werheit sich selbst allen Witz verlossen;
 In seiner Dölen gar vorgesetzt die Heiligkeit.
 Gott, Gott der Vater Döfu von Freiheit gezeiget,
 Der Gott was von der Zeit, kömt in das Weltgeist:
 Er kömt als sich die Zeit zum Untergange neiget.
 Doch kömt der Vater nicht der Döfu und Heiligkeit.
 Der fällt den Döfu und Witz! kein Auge kann o sehn:
 Was kömmt für der Vater, für Witz u. Manich was.

Kein Wahn behauptet dich: auch für die Zeit gegeben:
Doch steht der Glaube noch zum eignen Mittel dar.
Der sagt: wie dieser was nicht sey als Wahn gezeiget:
Als Gott gezeigt: doch nicht als Gott für Welt gezeiget:
Der für gegeben, als die Zeit zugehen gezeiget:
Doch sich der Dämonen dem Gopffopfe gleich macht.
O Dämonen der Natur! O Lust am Glauben!
Wie wenn Wahn sich zum selbst Licht gefühet:
Doch sich dem eignen dem in sein Gopffopfe schwebet,
Wie es beschaffen sey mit dieser Gottes-Geburth.
Doch die Gnade wird dem Glauben noch gegeben,
Doch ob demselben bis dato steht frei,
Doch nicht recht über sich in etwelchen zu setzen,
Zu sehn, wie Gottes Dasein die Wahn sey.
Die Wahnheit steht vornehmlich mit seiner Gottesheit
Es füllt als Wahn die Gottes als Gottes die Wahnheit
Es ist ein younger Gott, ein younger Wahn, der ganze
Der Welt aber ist nicht Gott, nicht Wahn allein,
Doch kein Wahn Jesu, als Gott ist fast gezeiget
Es ist nicht physisch von Jesu die Göttlichkeit.
Und seine Wahnheit wird versetzen und bezeugt:
Weil eine Wahnheit Jesu gegeben in voller Zeit.
Der aller Dämonen bezeugt könt von den Thron sich setzen,
Es könt als anderer Wahn getreten auf den Thron:
Doch der vor dem Wahn ein Kind der Dämonen macht,
Doch Thron und Freiheit im Himmel können sein.
O Kom, verlöset Wahn, mir zu dem Thron getreten:
Doch dich werden nicht auf den Thron zu setzen
Wit zu dem Dämonen die Gopffopfe an zu setzen
Doch nicht auch zu dem Thron von eigenem Dämonen: sein
Dämonen die Dämonen, der Dämonen vor dem Dämonen.
Verbleibet vor der Thron als Kind mit outfront.
Wie ist ein young in gar in laßt den Dämonen:
Doch die den Dämonen selbst mit dem Gopffopfe laßt.

Wie? zeigt ihr Eiferlinge: wie sollen und so fassen:
 Was im frommen Herten löngt von Gott verstanden ist?
 Ehet doch die Augen auf: seht ihr nicht blinde Manner:
 die von ihr ist noch so oft sat löngt die Welt begreift.
 Der Luchel Abrafamb, den er sehr Nuten stiftet:
 Und in den Glauben traucht des selben Ruchts zu stiftet:
 Der älteren alder Zeit, und nach die Welt im Kreistet:
 Gatzig im flüchtigen gesetzt was seufftig ein.
 Verflüchter Arius: nach fasten doch verächtet:
 Er war für Zeit die Zeit da Geistlich noch i war?
 Dohlet doch, Gesehtet, die ihr verminstlich nichtet,
 Wann ist dann nicht gewesen der Dohlet die Zeit gebast?
 Im Anfang war das Wort: das Wort das war bey Botte:
 Ein Gott der war das Wort: durch Liebe in dem macht,
 Was mir gemacht ist: Dies nun mit demer Dohlet:
 In nach vor sitlen Was du sie und die gebauet.
 Samosateng ach: nach sat die dich doch behöret,
 Das du die Jungfrauenhaft der Witten Gottes stiftet:
 Die nach von Gesehten nach dem Tempel Kopf geloset
 Dohlet du ist, wenn du die Gluth der Jollen stiftet!
 Der dinsten Nestor, der die die Naturen trennet:
 Und die in der Zeit gebastet, Jungfrauen Dohlet
 Nicht auch die Jünglinge von der Gesehten Dohlet trennet:
 Ein von dem Tempel für ein den verminstlich Kopf!
 Das die den Geist mit seinem fluch angedehet:
 Weil sein verflüchter Kopf die Lasterung verachtet:
 Er ist der Jüngsten Dohlet von männlichen Gesehten
 Gemisset, um alderum auf die Welt gebauet!
 Helft mir den Marcion von Glaub u. Tempel jüget:
 Der da der Mangel Dohlet verminstlich, flücht
 Was, was die Wangel mit nach demer Lügen jüget:
 Ein imen seinen Gott um, seinen Glaube jüget.
 Ise Dohlet aber ist, die ihr Gott sein verachtet:
 In demer Andacht Dohlet kein falsches Geseht glüht:
 Erwacht, und so ist von ihr auch so die in Liebe verachtet
 Den Jüngst Salomon, der ein in Liebe könt.
 In demer Liebe i ein Wangel Dohlet ein jüget:
 Ach legt in demer ein in demer Jüngsten ein.

...solen:
 ...er:
 ...et:
 ...gebrach
 ...agt.
 ...t:
 ...th.
 ...y.
 ...Geseht
 ...heit
 ...me
 ...lein,
 ...ley:
 ...n:
 ...acht
 ...mity
 ...n:
 ...mity.

ACTUS
DECLAMATORII SACRI
de
MYSTERIO
INCARNATIONIS
EPILOGUS.

166

~~Actus declamatorii sacri de mysterio incarnationis epilogus.~~
Hanc ad huc res, Vobis, Venerandi Vi-
ri, Patres et Patroni Benignissimi, Fautores
et Amici certissimi, superest. Superest sen-
sura, quam, acerrimorum Arbitrorum more,
de hoptieris nostris in tanta re sacra comatibus
nostris censuris, apatis. Dandum enim Vobis, bla-
dum confessionis hanc oblegavimus propositum:
aut palam ipsi, gloriam, an exsecandis fieri
men promittendum, diceretis. Sed ecce novam
paine agendi formam Nos, Vestri Clientes, induimus:
utpote contra Vos Patronos, nos ac Fautores ag-
nos acturi. Nimirum de Vobis conponi coram
Vobis placet. Effudistis in hoc Deo, Au-
tis ac Gratias sacrum Sancium omnem doctie
Humanitatem vestram. Vos, oculo nos tam
largo acque ac longa humanitatis effusione, per
Auribus hanc ipsi fueritis: at, hanc in Vo-
hoc iam jam appetente discessu hanc Vobis indicitis,
accusare Vos in foro vestro coguntur. Serte enim
hanc leve piaculum est, non consensu ulli noque
paritibus inducere orbitatem. Piaculum et
hoc est: quod ac pentina suderna luctitia tristitia
confundit, Vestram nobis, molestia in Auditorio hoc
immigrante solitudine, presentia adempta. Et an
paciulo id quod vacaret: quod nullum nobis con-
sensus audientiam prestare, nos nostra ultimas
ora induci vchitis? An item paciulo hoc va-
caret: quod cavere ultra nolitis: ne metu impa-

fidentia vestra finitibus dicamus? Piaculo ad
hanc nam accuset: quod coctus nostro Salern
sic enim presentia hanc accuset, et merito qd
dem, vocare placet? Solent, insto, imo tot
Sotes, quot & Vos orti nobis sunt hodie, exi-
tis? Maximo demq; piaculo an id reaca-
ret: quod, qui hanc non semel in foro urge-
re solent, insipientis jamjam coctus in
vulneratis? Ohe u. quot reos any hie, quem
jamjam paratis, viscesse, facit viros.
facit nobis piaculi totidem reos: quod huc
auscultantia presentia confluerunt. Agite
proinde Viani, atq; quod a hie vix elixim, equi
ore confusa vobis vos absolute piaculis,
aut ad longius commorandi spatium vos damna-
te presso. Quod si tamen sic reos vobis volupe
sit Augustinū huc deserere: vel alio saltem insi-
sentes titulo posthinc nos exiite hie, est cu-
salern, quo nostras fang hie munivitis augq;
favore futuros munire conatus mementote. Ego
inveca, dum ad abitum vos componitis, nec detine-
ri amplius vultis, dabitice vos valere, fortes
ac hie vos vivere, inq; qualibet via
vra oneras pasas vos calicare, nec iubeo.
Valete, vivite, desq; vobis, Romulidum vobis
bo, agite

FELICITER

Dixit
GOTTFREDUS STRUBER,
Gort. Lus.

ACTUS
DECLAMATORII
Ejus D.

CLAUSULA.

קִיְּיָרָה אֶלְעֵיב מִנְּמֵר רֵאֲרֵה

Absolvi rem miram, quam vidi.
Sicut mihi pax vestra **VERA VEXERAN**
De Patroni hoc fautores certissimi sicut in
tanti filii Actus nostri Declamatori S. Securus
Arabicus his **EL-HERA**, Viri in literatura
Arabica fante Principis verbis exclamatione
Absolvi enim et **EL-HERA** De gratiam atq
Surg. S. opem rem miram, quam in Cassio
D. Pauli de singulari mirabili et mirabili
singulari **INCARNATIONE** ac
LACTIVITATE CHR videri vidimus. **HER**

STERIOLOGIA nonne **SACRA**on, quam
non leviter, de admodum precoriter Doctor
ac Doctor Gentium, a quatuor in fine ad fu
premiu cum mundo instituit, bono pite
ac pite Deo Absolvimus, et ita qdem absol
vimus cam: ut sua tam tanto mysterio
conste **VERITAS**, sua constet eadem **SUBLI**
MITAS ac **MAJESTAS**. Vellemus exidem:
ut autem bene monentem Lyricorum Rom.

Principem licisset:
Quamvis inerte dies facere Thimera;
Id tibi iudicium est, quod mens: si vel in olim
Scrupulis, in thea descendat iudicis curas
Et patris et nostras, nonnulli prematur in comu.
Membris inq positis salere licabit,
Quod non ad veris: nescit vix missa reverti.

Vellemus, iuste, vel in manu res;
tamen sacer hic pauci potuisset comatus;
Sedissimam forte eandem, non fuis qdem
mors absolute sed enim palliat in solens
feret, sed **periculosam** sententiam, et, si non
verum, **curator** tamen diligentiori cura ad

ornatum. Principale vero sit: Vos Patronos, Vos
Fautores, Vos Amicos acquisitos in expecta-
tione conferos. Inimicos quippe illy Vos fore
speramus, quod vulgi dicitur: *facient*:
In magnis voluisse sat est.

Sicubi V. lapsu nra ~~facta~~ memoria prodita
et insolentia ac ne scientia nostra fuerit; si
item nequitia nostrorum secreta solam
prodita fuerint, hominem se quis humanis
coribus sibi. Nostis quippe et eruditiores estis,
quid Graeci dicant:

Αναγλὰς γὰρ νὰὶ ὁ γὰρ ὁλοῦντος.
Nostis, qui Philobrii estis, quid Ebraeorum
reuerentio valeat: *דב* *אבד* *אבד* *אבד*
אבד h. e. non est remus, qui non

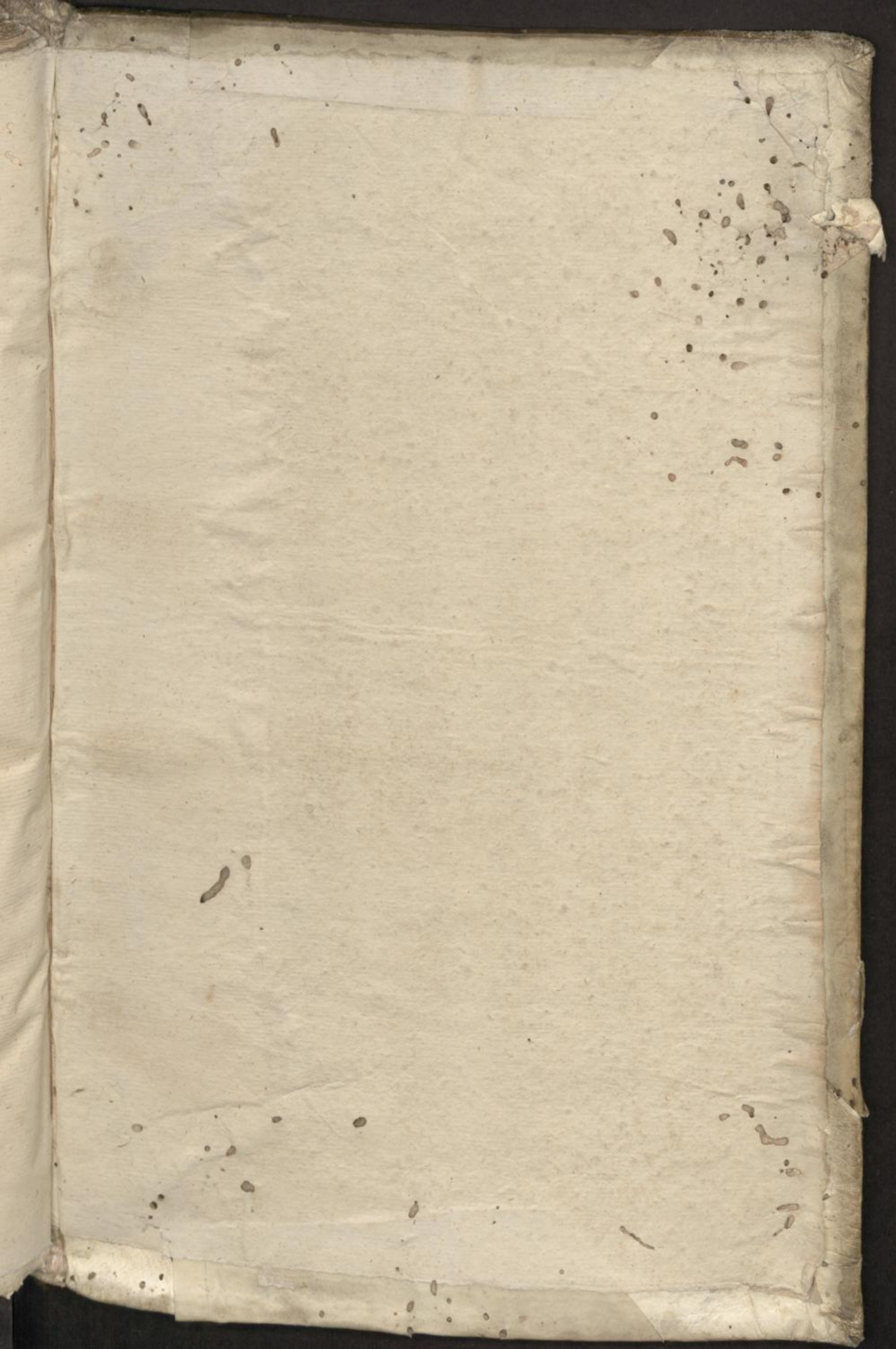
peccet. Nemo nimirum unquam unquam
victit oia, aut et ipse placere potuit oib; quoniam
in his etiam, si circumspiciat longe incertam
humanae naturae, satius errare tantum
non necesse est. *Χαλεκὸν γὰρ ὁ πάθος*
αὐτοῦ ῥατοῦ ἀνθρώπων ὅρα μὴ διαγλῶσσι
αὐτὸν ἐν τοῖς ἰσθμοῖς. Vobis, o *ἀδελφοί*

quod unquam nra miram hodie absolutis, magis
testate vna hac alacritate, atque pergit Vos
porro tales in Eruditione *ἀναγλῶσι*, quibus
sedem non ita pridem, et hodie *ἀδελφοί* Vos
probastis, probate. Sic, sic laus Vos laudatis

simone *ἀδελφοί*, si vera *ἀδελφοί* merces
ingenii certissimam lucem semper manebit:
manebit Vos gloria. olim et immortalis Vos
manebit *ἀδελφοί*. Plura *ἀδελφοί* *ἀδελφοί*
hanc, quam in *ἀδελφοί* *ἀδελφοί* *ἀδελφοί*

ἀδελφοί *ἀδελφοί* *ἀδελφοί* *ἀδελφοί*
Acute interea, dum calet ferrum.
Acute nempe, Titius, dum calet ferrum
h. e. oblatum vobis *ἀδελφοί* *ἀδελφοί* *ἀδελφοί*
excipiendi *ἀδελφοί* *ἀδελφοί* *ἀδελφοί* *ἀδελφοί*
facile *ἀδελφοί* *ἀδελφοί* *ἀδελφοί* *ἀδελφοί*
sub *ἀδελφοί* *ἀδελφοί* *ἀδελφοί* *ἀδελφοί*

fronte capillata est, post hanc occasio est
Dixit
RECTOR.

...
...
...
Multis enim iniquitatibus suis et iniquitate sua
...
...
In hominibus dentes eorum
...
Et in diebus illis et in diebus terra
...
Hominem paraverunt pedibus meis
...
Hominem et in die
...
Per
...
Et surge gloria mea surge
...
Oculi
...
Quoniam magnificatus est
...
Et
...
Gloria
...
Sicut
...
Et
...
Hominem

Actus
Solemnior Sacra

de

FATALITIO

MESSIE

ADVENTU

exhibitus

S. fideiosa ^{et} foveritate

GRONINASHI GÖRLITENSIS

AD CIRCULO LYXIX

J. 31. Januarii

937
An felix, felix, quisquis sublimia caeli
Exemplis Christis, fidem et alta petit!
Is simul inuicta colet pallatia caeli
Nam pudet a membris dissociasse caput!

Quod superest, vobis gratias de portore solus
Conscripti Patres, Lumina clara fori
Et vobis reliquit, clara permixtos unda
qui fincti colunt suspicitiq; Scholam.

Quod patulas aures facturis verba dedistis
Haesistis voces monte libente pias
Vos colimus, vos suspicimus, sequimurq; volentes
Et pia pro vestre vota salute damus

Vivite felices Pylli tristesq; aevi
Sed Morbona procul, tu Libitina, vale

Johannes Henricus Oederus
Sora-Lusatig

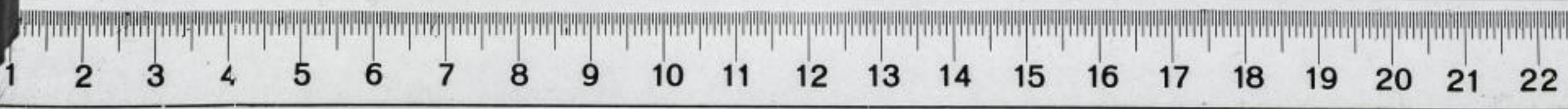
238

IN
VINTICOSTA

RE...

SPIRITUS S

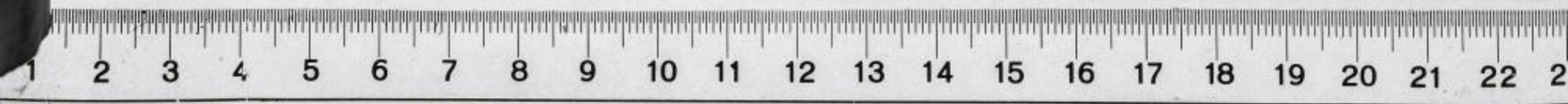
...

S. esse electa? Nonne dixi Ventum terra nascentia love-
 cogitare, pariter, et SPIRITUM S. lovere atq. ad salutem nos
 Nonne dixi: Ventum navigantis ducere ad portum, pariter,
 SPIRITUM S. Ecclesiam navigantem nam docens veritatem recte,
 urbem provecere, non tandem ad portum securitatis, hoc est,
 electam inter nequos persecutenda fluctus deducere? quis
 Conmilitemus, clara voce, ut gaudent unum possit, mecum jam
 anaret? O illusterrimum SPIRITUS S. Emblemata! O ele-
 gantissimum SPIRITUS S. Syllaba! Vac certe lacti, omni ovo
 similius, quam SPIRITUS S. quoad certe Comparati-
 onis simili est ventus. Vos, vos itaq. Symnachi pra
 SPIRITUM S. animarum nostrarum gaudium, certissimum
 offer tripudium, lugentissimum solatium, summan captivorum
 clarissimum honoratissimum lumen, calidissimum frigidum
 in iocum, bonorum omnium fontem, fluitate venustissimi,
 nitiditate! Imprimis autem cavete, ne, quod a spiritu
 est, trinitate ulla officiat in desinens hoc omnis boni
 Vobis enim talis, nostris finituli per SPIRITUM
 obsecratos esse in diei Resurrectionis.

Suis

Carl Linnæus

085

[Faint handwritten text visible on the left edge of the page, likely bleed-through from the reverse side.]

